

ƏDALƏT

Qurucusu:
Adil Minbaşıyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 32 (6125) 29 avqust 2025-ci il

Qiyməti 40 qəpik

“TRIPP layihəsi çox yaxın zamanda reallaşacaq”

Bax:səh-2

Pezeşkian: «Qonşularımız bizim qardaşlarımızdır»

İran Prezidenti Məsud Pezeşkian və Nazirlər Kabinetinin üzvləri hökumət həftəsi münasibətilə İslam Respublikasının qurucusuna ehtiramlarını bildirmək üçün bu şəhər İmam Xomeyninin hərəmində iştirak ediblər.

Adalet.az İran KİV-nə istinadən xəbər verir ki, Prezident mərasimdəki çıxışı zamanı ölkə daxilində və qonşularla münasibətlərdə birlik və həmrəyliyin vacibliyini vurğulayıb.

Pezeşkian deyib: “Mən bütün gücümle inanıram ki, biz və xalqımız birləşib ağıl, elm və biliklə hərəkət etsək, hər problemi həll edə bilirik. Bizi düşmən hücumlarından qoruyacaq yeganə şey birlik və bütövlükdür. Biz fikir ayrılıqlarımızı bir kənara qoyub, bir-birimizlə ixtilaflardan qaçmaq üçün razılaşmalıyıq”.

Prezident həmçinin bildirib: “Ölkə daxilində və ya müsəlmanlar arasında birlik və həmrəyliyə xələl gətirəcək hər hansı bəyanat əslində sionist rejim və ABŞ-a xidmət edir. Qonşularımız bizim qardaş və bacılarımızdır; sərhədlər coğrafi reallıqdır, lakin dini, tarixi və mədəni bağlarımız bizi bir-birimizə möhkəm bağlayıb”.

NƏRİMAN AXUNDZADƏ HİKMƏT MİRZƏYEVİN DÖYÜŞCÜSÜNƏ ÇEVRİLMİŞDİ

Nərimanı tez-tez futbolu bilən də, bilməyən də tənqid edir. Bu, futboldu, bəzən oyun alınmaya bilər, şair hər gün gözəl şeir yazmadığı kimi.

Macarlarla oyunda Nəriman onu tənqid edənlərə layiqli cavab verdi. Elə bil general Hikmət Mirzəyevin döyüşçülərindən biri idi və əliyalın Cidır düzündən Şuşaya dırmaşırdı.

Var ol, Nəriman, Allah gözdən saxlasın.

“Azərbaycan sülh sazişinin imzalanması üçün Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliyi gözləyir”

Azərbaycan sülh sazişinin imzalanması üçün Ermənistan konstitusiyasında dəyişiklik edilməsini, ərazi iddialarının aradan qaldırılmasını gözləyir.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Nazirlər Kabinetində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Vaşinqton səfərinə həsr olunan xüsusi iclasda çıxışı zamanı deyib. Nazir həmçinin bildirib ki, Ermənistan ərazisində həyata keçiriləcək Zəngəzur dəhlizi (Tramp yolu) Azərbaycanın daxili birliliyini və regional iqtisadi integrasiyanı təmin edir: “Bu layihə həmçinin regional ticarət və nəqliyyat imkanlarını genişləndirəcək”.

Ərdoğan: Zəngəzur dəhlizi bütün region üçün sülh layihəsidir

“Dəyəri 2,4 milyard avro olan bu layihənin istifadəyə verilməsi ilə Çindən Böyük Britaniyaya beynəlxalq ticarət yolu daha səmərəli olacaq”.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib.

“Zəngəzur keçidi bütün regionumuz üçün sülh layihəsidir. Bunun həyata keçirilməsi ilə Türkiyə, Azərbaycan və Ermənistan arasında iqtisadi əməkdaşlıq yeni bir ölçü alacaq”, - dövlət başçısı bildirib. Ərdoğan artıq təməli atılan 224 kilometrlik Qars-İğdır-Aralıq-Dilucu dəmir yolu xəttinin Zəngəzur dəhlizinin onurğa sütunu olacağını vurğulayıb:

“Bu yol iki xətlə olacaq, elektrifikasişdırılacaq və siqnalizasiya ilə təmin olunacaq. Bu xətt ildə 5,5 milyon sərnəşin və 15 milyon ton yük daşıyacaq. Dəyəri 2,4 milyard avro olan bu layihənin istifadəyə verilməsi ilə Çindən Böyük Britaniyaya beynəlxalq ticarət yolu daha səmərəli olacaq. Layihə həmçinin Xəzər və Aralıq dənizi hövzələrini birləşdirəcək”.

Minsk Qrupu bu tarixdə ləğv edilir

ATƏT-in Minsk qrupunun və əlavə strukturlarının bağlanması ilə bağlı təşkilatın fəaliyyətdə olan sədrinə birgə müraciət əsasında irəli sürülmüş ATƏT Nazirlər Şurasının qərar layihəsi iştirakçı dövlətləri arasında yayılıb.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Nazirlər Kabinetində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Vaşinqton səfərinə həsr olunan xüsusi iclasda çıxışı zamanı deyib.

Nazir qeyd edib ki, iştirakçı dövlətlər qərarın qəbulu üçün lazımı prosedurları dəstəkləməyə çağırılıb: “Qərarın sentyabrın 1-də qəbulu gözlənilir”.

Aqil ABBAS
aqilabbas@rambler.ru

FUTBOLUMUZU DÜNYAYA TANIDAN KOMANDA

Çox çətin və gərgin oyun oldu. 95 dəqiqədə bəlkə də bir ilin adrenalini yaşadım. Və bu adrenalin təkçə mənə yox, bütün “Qarabağ”sevərlərə ləzzət elədi. Oyunu uduzsaq da, iki matçın nəticəsinə görə Çempionlar Liqasına vəsiqə qazana bildik. Buna görə Möhtərəm Prezident İlham Əliyev də “Qarabağ” komandasını təbrik etdi. Bu da təbii ki, həm Qurban Qurbanova, həm də futbolçulara güclü bir motivasiya verdi.

Bax:səh-2

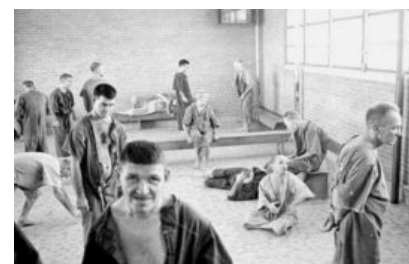
GÜNÜN LƏTİFƏSİ

Dəlixanada iki dəli eyni otaqda qalırlar. Səhəri gün dəlilərdən biri gözetçiyə deyir:

- Mənim yanımda qalan dəli mənə yatmağa qoymur.

- Niyə?

- Başına vedrə keçirib əli-

ni divardakı deşiyə soxub deyir ki, mən lampayam.

- Burda problem nədir ki?

- Elə eləyəndə yata bilmirəm, gözümə işıq düşür axı...

“TRIPP layihəsi çox yaxın zamanda reallaşacaq”

“Bu gün Naxçıvana getmək üçün ya təyyarə ilə uçmalıyıq, ya da avtobus və ya avtomobillə İran ərazisindən keçməliyik. Yaxud daha uzun marşrutla - Gürcüstan və Türkiyə ərazilərindən keçərək Naxçıvana daxil olmalıyıq. Bu, çox narahatlıq və problemlər yaradır”.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsində deyib.

“İkinci Qarabağ müharibəsi bizim Qələbəmizlə başa çatdıqdan sonra bir yolu zorla ələ keçirə bilərdik. Həmin vaxt Ermənistan ordusu mənavi cəhətdən tamamilə sarsılmışdı. Ermənistan ordusunda müharibədən qaçan 12 min fərarli olmuşdu, Azərbaycan Ordusunda isə sıfır. Azərbaycan Ordusunda yüksək ruh, insanlarda böyük həvəs oyanmışdı və qarşımızda heç kəs dayanana bilmirdi. Biz 2020-ci il noyabrın 10-da, sadəcə, sərhədimizdə dayandıq, bu yolu zorla ələ keçirmədik, amma Ermənistana bildirdik ki, onlar Naxçıvanla əlaqəmizi kəsə bilməzlər. Təxminən beş il ərzində bu əlaqə xətləri ilə bağlı onlarla danışıqlar apardıq. Bu müddət ərzində Naxçıvanla birləşmək üçün Ermənistan sərhədində dəmir yolu tikməyə və magistral yollar salmağa başladıq. Magistral yol layihələrinin, eləcə də dəmir yolunun ola bilsin gələn il hazır olacağını gözləyirik”, - dövlət başçısı bildirib.

Azərbaycan lideri söyləyib ki, təxminən beş il ərzində Ermənistan bizim tələblərimiz və qanuni istəklərimiz qarşısında konstruktiv mövqe nümayiş etdirmirdi:

“Bu səbəbdən Prezident Tramp və onun komandası prosese cəlb olunduqda, vasitəçilik etmək istəyəndə biz onlara belə mesaj verdik: Zəngəzur dəhlizi fəaliyyətə başlamalı və təhlükəsiz olmalıdır, yəni, Azərbaycan vətəndaşları bu 40 kilometrə çox məsafəni təhlükəsiz keçə bilməlidirlər, güclü təhlükəsizlik zəmanətləri olmalıdır. Beynəlxalq təhlükəsizlik zəmanətləri təmin edilməlidir. Yalnız Ermənistanın verdiyi zəmanətlər kifayət deyil. Tramp administrasiyası bu qanuni narahatlığı doğru şəkildə qəbul etdi və bunun nəticəsində TRIPP (“Trampın Beynəlxalq Sülh və Rifah Marşrutu”) meydana gəldi. Prezident Tramp Zəngəzur dəhlizinə öz adını verdikdən sonra əminəm ki, bu layihə çox yaxın zamanda reallaşacaq. Fiziki infrastrukturun, yəni, dəmir yolunun tikintisi uzun vaxt tələb etməməlidir, çünki məsafə cəmi 42 kilometrdir. Əgər biz tikməli olsaq, bir il ərzində tamamlayardıq. Ermənistan üçün isə belkə də daha bir neçə il lazım olacaq, çünki dəmir yolu tikintisi sahəsində bizim təcrübəmiz daha çoxdur”.

Prezident “Qarabağ” klubunun UEFA Çempionlar Liqasının əsas mərhələsinə vəsiqə qazanması münasibətilə paylaşım edib

Prezident İlham Əliyev rəsmi sosial şəbəkə hesablarında “Qarabağ” klubunun UEFA Çempionlar Liqasının əsas mərhələsinə vəsiqə qazanması münasibətilə paylaşım edib.

Paylaşımnda deyilir:

“Azərbaycanın “Qarabağ” klubu UEFA Çempionlar Liqasının əsas mərhələsinə vəsiqə qazanaraq futbol tariximizdə yeni bir səhifə yazdı!

“Qarabağ” klubunun bütün komanda heyətini və azarkeşləri təbrik edirəm!”

Qarabağ Regional Memarlıq və Şəhərsalma Baş İdarəsi Bərdədən Xankəndiyə köçürüləcək

Qarabağ Regional Memarlıq və Şəhərsalma Baş İdarəsi artıq Xankəndidə yerləşəcək.

Bu, Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq fərman da əksini tapıb.

İdarə indiyədək Bərdə şəhərində yerləşirdi.

Naxçıvana quru yolla maneəsiz keçid tələbi Ermənistan tərəfindən qəbul edildi

Birgə Bəyannamədə yer alan mühüm müddəalardan biri regionda nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılması ilə bağlıdır.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Baş nazir Əli Əsədov Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tarixi Vaşinqton səfərinə həsr olunmuş xüsusi iclasında bildirdi.

Baş nazir deyib ki, bu, təkcə ikitərəfli münasibətlərin möhkəmlənməsi deyil, həm də regionun global iqtisadi və nəqliyyat xəritəsində Azərbaycanın rolunun daha da artması deməkdir:

“Vaşinqtonda Azərbaycan, ABŞ və Ermənistan liderlərinin iştirakı ilə keçirilən üçtərəfli sammit bunun bariz təzahürüdür. Bu görüşün yekununda imzalanmış üçtərəfli Birgə Bəyannamə Azərbaycanın irəli sürdüyü və uzun illər ərzində təşviq etdiyi sülhün beynəlxalq səviyyədə geniş dəstək qazandığını və rəsmən qəbul olunduğunu nümayiş etdirir. Regionda sülhün bərqərar olması üçün vacib siyasi çərçivə formalaşdıran bu sənəd, eyni zamanda gələcək qarşılıqlı anlaşmanın əsasını təşkil edir. Birgə Bəyannamə çox əhatəli bir sənəd olmaqla təkcə iki ölkənin uzun illər davam edən silahlı qarşıdurmasına son qoyan sənəd deyil, həm də Azərbaycan xalqının tarixi ədalət uğrunda mübarizəsinin nəticəsi, dövlətimizin siyasi-diplomatik gücünün və beynəlxalq nüfuzunun ifadəsidir. İllərdən bəri kağız üzərində qalmış BMT qətnamələrini özü həyata keçirmiş, haqq-ədaləti herb yolu ilə, şəhidlərinin qanı hesabına bərpa etmiş Azərbaycan Ermənistanla sülh müqaviləsinin müəllifi kimi çıxış edərək, münafişənin siyasi müstəvidə də nöqtəsini qoydu”.

Əli Əsədov qeyd edib ki, Vətən müharibəsindən sonra Prezident İlham Əliyev dəfələrlə qətiyyətlə bəyan edib ki, Azərbaycanın əsas hissəsinin Naxçıvana quru yolla maneəsiz keçidi təmin edilməlidir: “Bütün çətinliklərə, fikir ayrılıqlarına və müxtəlif mövqelərə baxmayaraq Azərbaycan Prezidentinin bu tələbi də Ermənistan tərəfindən qəbul edildi. Vaşinqtonda imzalanmış sənəd açıq şəkildə Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz və etibarlı əlaqənin təmin olunmasının vacibliyini vurğulayır. Bu məqsəd üçün ABŞ tərəfindən dəstəklənən xüsusi infrastruktur təşəbbüsü - “Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu” (TRIPP) nəzərdə tutulur. Bu, təkcə Azərbaycan üçün deyil, bütövlükdə regionun iqtisadi və geosiyasi xəritəsində əhəmiyyətli dəyişiklik yaradacaq. Öz adımdan və hökumət adından Vaşinqton zəfəri münasibətilə Azərbaycan Prezidentini və xalqını ürkədən təbrik edirəm”.

XİN: Azərbaycan İsrail-Fələstin münaqişəsinin iki dövlət prinsipi əsasında həllini dəstəkləyir

Avqustun 25-də xarici işlər nazirinin müavini Yalçın Rəfiyev Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Ciddə şəhərində təşkil edilən İslam Əməkdaşlıq

Təşkilatının (İƏT) Xarici İşlər Nazirləri Şurasının fövqəladə sessiyasında iştirak və çıxış edib.

Xarici İşlər Nazirliyindən Adalet.az-a verilən xəbərə görə, sessiya zamanı Qəzza bölgəsində davam edən hərbi gərginlik və humanitar böhranın narahatlıq mənbəyi olaraq qaldığı və bu vəziyyətə son qoyulması üçün təcili və qətiyyətli addımların atılmasının vacibliyi qeyd edilib.

Yalçın Rəfiyevin çıxışında Qəzza bölgəsində atəşkəsin əldə olunmasının və humanitar yardımın bölgəyə çatdırılmasına şəraitin yaradılmasının əhəmiyyəti qeyd olunub.

Azərbaycanın münaqişənin “iki dövlət” prinsipi əsasında, beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə uyğun həllini dəstəklədiyi bir daha diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycanın İƏT-in fəal üzvü kimi Fələstin-İsrail münaqişəsinin diplomatik yolla həllinə dəstək göstərməyə hazır olduğu diqqətə çatdırılıb.

Eyni zamanda, Azərbaycanın Fələstin xalqının humanitar vəziyyətinin yüngülləşdirilməsi məqsədilə göstərdiyi yardımlarının bundan sonra da davam etdiriləcəyi vurğulanıb.

Aqil ABBAS

FUTBOLUMUZU DÜNYAYA TANIDAN KOMANDA

Çox çətin və gərgin oyun oldu. 95 dəqiqədə belkə də bir ilin adrenalini yaşadım. Və bu adrenalini təkcə mənə yox, bütün “Qarabağ” sevrərlərə ləzzət elədi. Oyunu udusaq da, iki matçın nəticəsinə görə Çempionlar Liqasına vəsiqə qazana bildik.

Buna görə Möhtərəm Prezident İlham Əliyev də “Qarabağ” komandasını təbrik etdi. Bu da təbii ki, həm Qurban Qurbanova, həm də futbolçulara güclü bir motivasiya verdi.

“Qarabağ” bir daha bütün dünyaya sübut elədi ki, Azərbaycanda futbol var. Qurban Qurbanovun ağır atları Avropanı tapdalaya-tapdalaya gedir. İnanırıq ki, Çempionlar Liqasında da “Qarabağ” öz sözünü deyəcək. Qurban xocanı və onun rəhbərlik etdiyi komandanın bütün oyunçularını bağırma basır və təbrik edirəm.

“Qarabağ”ın Avropadakı oyunlarına həmişə qurban demişəm və doğulduğum kənddə, Ağcabədinin Bayat elinin Kolanı kəndində kəsdirib paylatmışam. Allah bütün qurbanları qəbul etsin!

Zelenski-Putin danışıqları Türkiyədə baş tuta bilər

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə rusiyalı həmkarı Vladimir Putin arasında danışıqlar Türkiyədə baş tuta bilər.

Adalet.az-ın xəbərinə görə, bu barədə Ukrayna lideri axşam müraciətində bildirib. Onun sözlərinə görə, görüş üçün potensial məkan kimi Fars körfəzi və ya Avropa ölkələri də nəzərdən keçirilir. “Həftə ərzində Türkiyə ilə təmaslar olacaq, (Fars -red) körfəzi ölkələri, rusiyalılarla danışıqlar üçün məkan ola biləcək Avropa ölkələri ilə təmaslar olacaq”, - Zelenski bildirib. “Bizim tərəfimizdən müharibəni bitirmək üçün hər şey mümkün qədər hazır olacaq. Tərəfdaşlarımızın bunu təsdiqləmələri vacibdir”, - o əlavə edib.

Zelenski əlavə edib ki, Ukrayna müharibəni dayandırmağa hazırdır və dialoqa hazırlaşmaq üçün bütün səylərini göstərir. Bununla belə, onun fikrincə, əsas amil Rusiyaya təzyiq göstərməkdə və real sülh prosesinə başlamaqda iradəsi həlledici ola biləcək dünya liderlərinin, ilk növbədə ABŞ-nin mövqeyi olaraq qalır.

Trampın "İlham, sən böyük lidersən" mesajına ermənilərin reaksiyası

Bildiyiniz kimi, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə "İlham, sən böyük lidersən" yazısı və imzası ilə fotoşəkillər göndərilib.

Prezident İlham Əliyev də X sosial şəbəkəsindəki paylaşımına edərək Trampa təşəkkür edib: "Prezident Donald Trampa şəxsi imzası ilə mənə hədiyyə etdiyi tarixi fotoşəkillərə və üzərində yazdığı xoş sözlərə görə təşəkkür edirəm".

Prezident Donald Trampın Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılmasına, habelə Cənubi Qafqazda və dünyada sülh gündəliyinə verdiyi

qətiyyətli dəstəyini yüksək qiymətləndirir və buna görə ona bir daha dərin minnətdarlığımı bildirirəm".

Maraqlıdır ki, sosial şəbəkələrin erməni segmentindəki Ermənistan baş naziri N. Paşinyanın əleyhdarları olan istifadəçilər bu xəbəri Paşin-

yana söyə-söyə paylaşılıblar.

Məsələn, Karen Karapet-yan adlı istifadəçi bu sözləri yazıb: "Tramp bizim siçovula heç nə deməyib?"

Susanna Qreziqyan isə xəbəri paylaşan adminə etiraz edib: "Bu yalan məlumatdır. Sən də bir zibilsən ki, Əli-

yevə tərifləyirsən! Doğru olsa belə, gülməlidir. Əlbətdə Əliyev onlar üçün güclü görünəcək! Bəs siz arsız, utanmazlar bu yalanı niyə çap etmisiniz?"

Maraqlıdır ki, Azərbaycan dövlətinə və xalqına təhqirlər yağdıran ermənilər Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyanın avqustun 23-də Konstitusiyaya dəyişiklikləri zamanı Müstəqillik Bəyannaməsinə istinadın Konstitusiyadan çıxarılacağını bir daha təsdiqləməsinə də məhz Azərbaycan dövlətinin günahı - tələbi olduğunu bildiriblər.

Nazırda məlumatı bütün erməni mediası paylaşmaqdadır.

Əntiqə Rəşid

Dövlət Vergi Xidmətindən vətəndaşlara xəbərdarlıq

Azərbaycanda çoxsaylı müraciətlərə baxmayaraq, qanunsuz gəlir əldə etmək məqsədilə ayrı-ayrı vətəndaşların etibarından sui-istifadə edərək onların adlarına müxtəlif hüquqi şəxslərin təsis olunması ilə bağlı hallara hələ də rast gəlinir.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin açıqlamasında bildirilir.

Araşdırmalar zamanı müəyyən olunub ki, əksər hallarda vətəndaşlar müxtəlif yollarla aldadılır və etibarnamə alınmaqla, yaxud onlara məxsus elektron imzalardan istifadə edilməklə adlarına müxtəlif hüquqi şəxslər təsis edilir, qanunsuz əməliyyatlar aparılır və nəticədə, həmin hüquqi şəxslərin böyük məbləğlərdə vergi borcu yaranır. Belə hallarda hüquqi şəxslərin dövlət büdcəsinə borcu yaranacağına görə, formal olaraq təyin edilmiş "direktor"un məhkəmə qərarı ilə ölkədən getmək hüququ müvəqqəti məhdudlaşdırılır.

lir, dövlət büdcəsinə xeyli miqdarda vergi borcu yarandıqda isə həmin hüquqi şəxslər barəsində cinayət işi başlanılır.

Bir sıra hallarda vətəndaşlar özlərinin vergi ödəyicisi olduqlarını və şəxsən məsuliyyət daşıdıqlarını bilmirlər, yaxud qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyətinin faktiki rəhbəri olan şəxslər onları qəsdən səhv məlumatlandırılır.

"Dövlət Vergi Xidməti vətəndaşları sahibkarlıq fəaliyyəti üzrə səlahiyyətlərini 3-cü şəxslərə həvalə edərək diqqətli olmağa və özlərinə aid elektron im-

zadan digər şəxslərin istifadəsinə şərait yaratmağa çağırır. Qanunvericiliyə əsasən, elektron imza yalnız öz sahibinə məxsusdur. Elektron imza sahibi onun qorunmasına cavabdehdir və digər şəxsin istifadəsinə yol verməməlidir.

Vətəndaşlar verdikləri etibarnamə əsasında öz adlarına olan elektron imza ilə təsis edilən hüquqi şəxslərin yaranmasına və hüquqi nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Müəyyən vədlər qarşılığında özünün elektron imzasını digər şəxsə təqdim edən vətəndaş vergi borcu, əmlak üzərinə həbs qoyulması, müflisləşmə ilə üz-üzə qala bilər.

Bunları nəzərə alaraq, vətəndaşlar digər şəxslərlə münasibətlərdə müxtəlif vədlərə inanmamalı, məzmununu anlamadıqları sənədlərə imza atmamalı, onlara məxsus elektron imzanı başqa şəxslərə etibar etməməlidirlər.

Dövlət Vergi Xidməti bir daha vətəndaşları ayıq olmağa, etibarnamələrin məzmunu ilə daha detallı tanış olmağa, şəxsi məlumatların 3-cü şəxslərə etibar edilməsində maksimum ehtiyatla davranmağa çağırır", - deyərək qurum bəyan edib.

Şəhid media nümayəndələrinin medalları ailələrinə təqdim edildi

Azərbaycan Respublikasının müdafiə nazirinin müvafiq əmrinə əsasən, şəhidlərimiz - jurnalist Məhərrəm İbrahimov və operator Sirac Abışovun "Hərbi əməkdaşlıq sahəsində xidmətlərə görə" medalı (ölümündən sonra) avqustun 27-də Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat və İctimaiyyət Əlaqələr İdarəsində onların ailə üzvlərinə təqdim edilib.

Bu barədə Adalet.az-a Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, bir qrup media mənsublarının da iştirak etdiyi tədbirdə Müdafiə Nazirliyinin Şəxsi Heyət Baş İdarəsinin

reisi general-mayor Müşfiq Məmmədov çıxış edərək 44 günlük Vətən müharibəsində şəhidlərimizin göstərdikləri qəhrmanlıq və şücaətlərdən söz açıb, onların əziz xatirəsinin daim ehtiramla yad olunduğunu vurğulayıb.

Qeyd edilib ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ermənilər tərəfindən törədilmiş vəhşiliklərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məqsədilə həmin bölgələrə ezam olunmuş, 2021-ci ilin iyununda xidməti vəzifələrini yerinə yetirərək Kəlbəcər rayonu ərazisində minaya düşərək şəhid olan jurnalist M.İbrahimov və operator S.Abişov xalqımızın yaddaşında daim fədakarlıq nümunəsi kimi qalacaq.

Hər iki şəhidimizin ailə üzvləri və yaxınları onlara göstərilən diqqət və qayğıya, eləcə də bütün şəhidlərimizin xatirəsinin hər zaman uca tutulduğuna görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya, həmçinin Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Qeyd edək ki, ordu quruculuğu sahəsində aparılan uğurlu islahatların ictimaiyyətə çatdırılmasında, hərbi-vətənpərvərliyin təbliğində və dezinformasiyalara qarşı mübarizədə Müdafiə Nazirliyi ilə birgə əməkdaşlıqda fərqlənən bir qrup media nümayəndələri də tədbirdə iştirak ediblər.

Türk dövlətləri ilə iqtisadi əməkdaşlıq dərinləşib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına müsahibəsində Türk Dövlətləri Təşkilatı hazırda böyük potensiala malik olduğunu bildirib.

Adalet.az xəbər verir ki, dövlət başçısı Azərbaycanın

daim bu qurumu gücləndirməyə sadıq olduğunu əlavə edib.

"Bu, bir növ məşvərci qrup, şura, ölkələr qrupu kimi fəaliyyətə başlayıb, sonra isə transformasiya edib".

Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov bildirib ki, Cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan türk dövlətləri arasındakı strateji əməkdaşlıq və inteqrasiyanın güclənməsinə xüsusi töhfə verən dövlətdir.

Deputatın sözlərinə görə, son illər həm türk dövlətləri arasında iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşməsi, həm də milli iqtisadiyyatlarının sürətli inkişafı qeydə alınıb:

"2024-cü ildə türk dövlətlərinin iqtisadiyyatı 5,4 faiz böyüyüb. Bu 3,2 faizlik global iqtisadi artımı xeyli dərəcədə üstələyir. Türk dövlətləri 2,11 trilyon dollar ÜDM ilə global iqtisadiyyatda 1,8 faizlik paya sahibdirlər. 2024-cü ildə türk dövlətlərinin ümumi ticarət dövriyyəsi 1,17 trilyon dollar təşkil edib ki bu da global ticarət dövriyyəsinin 3,5 faizi deməkdir".

Millət vəkili vurğulayıb ki, yeni dünya düzəninə formalaşması mərhələsində regionda müşahidə edilən siyasi katalizmlərə rəğmən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasət Azərbaycanın geosiyasi mövqeyini daha da gücləndirməklə yanaşı, ölkəmizi regional "orta güc" dövlətinə çevirib.

"Çox vektorlu xarici siyasət Azərbaycanın eyni zamanda Qərbi və Şərqi tərəfdaşlığını gücləndirərək regional təhlükəsizliyin qorunmasında rolunu daha da artırır.

Mövcud iqtisadi potensialı ilə Türk dünyası regional gücə çevrilərək global məsələlərə töhfə verə bilər. Bu Azərbaycan daxil olmaqla, Türk dövlətlərinin geo-siyasi mövqeyini daha da gücləndirir".

Ticarət obyektləri niyə yanır? -

Vətəndaş səhlənkarlığı, yoxsa, qorunma yetərsizliyi?

Bildiyiniz kimi, ötən gündən "Qaradağ rayonu ərazisində yerləşən "Sədərək" ticarət mərkəzi tərəfindən icarəyə verilmiş anbarda yanğın hadisəsi baş verib. Ölkə əhalisinin ən sıx alış-veriş etdiyi ticarət mərkəzlərinin yanması ürəkaçan hal deyil!

Deputat Vüqar Bayramov deyib ki, bu, son 8 ildə sözügedən ticarət mərkəzində onuncu belə hadisə idi. Aydındır ki, bu dəfə də sahibkarlara xeyli ziyan dəyib". Məlumatlarda 13 nəfərin tüstüdən zəhərləndiyi deyilir.

Ölkədə demək olar ki, yanğınların ard arası kəsilir. Ticarət obyektlərinin yanması isə artıq verdiyi şəklini alıb. 2025-ci ildə yanğın hadisə iki dəfə olub: Bir ötən gün, bir də 30 iyulda! Həmin gün yanğın "Sədərək" ticarət mərkəzinin ərazisində 3 kvadratmetr sahədə divar üzlüyünü əhatə edib. Yanğın qısa müddətdə söndürüldü və genişlənməsinin qarşısı alınıb. 2024-cü il də

Sədərək üçün xoş olmayıb. 15 iyun da Qaradağ rayonunda yerləşən ticarət mərkəzinin ərazisində ümumi sahəsi 50 m² olan tikinti materialları anbarının qarşısına yığılan plastik borular və digər obyektdə ümumi sahəsi 200 m² olan anbarın 2 ədəd plastikdən ibarət pəncərəsi və 5 m² sahədə dam örtüyü yanıb.

Amma Sədərəkdə ən çox yanğın 2023-cü ilin payına düşür: Yanvar ayı - "Sədərək" ticarət mərkəzində 27 mağaza yanıb. 30 avqust - şəhər saatlarında ticarət mərkəzinin 9 və 10-cu sıralarındakı mağazaların birində yanğın qeydə alınıb.

2022-ci ilin oktyabrında "Sədərək" Ticarət Mərkəzinin alovları göylərə bülənd oldu. Əvvəlki illərdə də Sədərəkdə yanğınlar baş verib. Böyük obyektlərin qorunması düzgün təmin edilməyəndə və insanların səhlənkarlığına nəzarət edilməyəndə belə yanğınların baş verməsi intensiv baş verəcək.

Ə. Aslan

Azərbaycanda kriptovalyuta üzərinə həbs qoyuldu

Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində başlanılmış cinayət işi üzrə mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədilmiş cinayətin predmeti olan kriptovalyuta üzərinə həbs qoyulub. Adalat.az

xəbər verir ki, bu barədə həmin cinayət işi üzrə Bakı şəhəri Səbail rayon məhkəməsi tərəfindən qərar qəbul edilib.

İstintaq materiallarında qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 99-1-ci maddəsinə əsasən, xüsusi müsadirə cinayət hüquqi tədbiri cinayət törədilərkən istifadə edilən alət və vasitələrin, cinayət yolu ilə əldə edilən əmlakın məcburi və əvəzsiz olaraq dövlət nəfinə alınmasını nəzərdə tutur.

"Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.1-ci maddəsinə əsasən, cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlak dedikdə, Cinayət Məcəlləsində təsbit edilmiş cinayətlərin törədilməsi nəticəsində birbaşa və ya dolaylı yolla əldə olunmuş hər hansı pul vəsaitləri, daşınar və ya daşınmaz, maddi və ya qeyri-maddi əmlak nemətləri, o cümlədən virtual aktivlər başa düşülür.

Eləcə də həmin maddəyə əsasən, virtual aktiv ödəniş və ya investisiya məqsədilə mübadilə vasitəsi kimi çıxış edən və virtual aktivlər dövryyəsi sistemində mövcud olan dəyər-in rəqəmsal ifadəsidir.

Göstərilənlərə uyğun olaraq, DTX tərəfindən həbs olunmuş B.H.R. və digərləri barədə başlanılmış cinayət işi üzrə xüsusi müsadirəni təmin etmək məqsədilə onlara məxsus olan və cinayətin predmeti olaraq aşkar edilmiş kriptovalyuta üzərinə həbs qoyulması qərara alınmış və icra olunması üçün beynəlxalq virtual aktiv xidməti təminatçılarına yönəldilmişdir.

Əsassız tikintini özbaşına tikildən necə fərqləndirmək olar?

Ali Məhkəmənin Mülki kollegiyası konkret işlə bağlı qəbul etdiyi qərarında əsassız tikinti, çıxıntılı bina və özbaşına tikilinin fərqləri kimi məsələlərə izahlar verir.

Adalat.az-ın məlumatına görə, məhkəmə kollegiyası qeyd edib ki, elmi ədəbiyyatda "əsassız tikinti" adlandırılan belə vəziyyətlər üç qrupda təsnif edilir:

1. Şəxsin özünə məxsus material ilə başqasının mülkiyyətində olan torpaq sahəsində inşaat aparması;
2. Şəxsin başqasına məxsus material ilə öz mülkiyyətində olan torpaq sahəsində inşaat aparması;
3. Şəxsin başqasına məxsus material ilə başqasının mülkiyyətində olan torpaq sahəsində inşaat aparması.

Bildirilib ki, əsassız tikintini çıxıntılı binadan və özbaşına tikildən fərqləndirmək lazımdır.

Belə ki, çıxıntılı binada torpaq mülkiyyətçisinin öz ərazisində inşa etdiyi binanın və ya qurğunun bir hissəsi qonşunun torpaq sahəsinə keçir. Bu halda tikili eyni anda iki qonşu sahə üzərində yerləşir, başqa əraziyə keçmiş çıxıntı tərkiib hissəsi olduğu bina ilə qırılmaz fiziki bağlantıda olur. Əsassız tikintidə isə binanın tamamı qonşunun və ya başqa şəxsin ərazisində inşa edilir.

Özbaşına tikiliyə münasibətdə əvvəlcə qeyd edilməlidir ki, onun meyarları Mülki Məcəllənin 180.1-ci maddəsində göstərilmişdir.

Belə ki, özbaşına tikili, tikinti məqsədləri üçün ayrılmayan torpaq sahəsində və ya buna lazımi icazələr almadan və ya şəhərsalmavə tikinti normalarını və qaydalarını ciddi surətdə pozmaqla tikilmiş yaşayış evi, qurğu və ya başqa tikilidir. Göründüyü kimi, sadalanan meyarlar sırasında tikilinin dövlət reyestrində qeydə alınmaması göstərilmişdir. Odur ki, şəxsin xüsusi mülkiyyətində olan torpaq sahəsində lazımi inzibati prosedurlara uyğun şəkildə inşa etdiyi, lakin hələ reyestrdən qeydiyyatdan keçirmədiyi tikinti özbaşına tikili sayıla bilməz.

Mübahisə olduqda bir tikilinin özbaşına sayılması üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (və ya maraqlı tərəf) Mülki Məcəllənin məhz 180.1-ci maddəsində əks olunan şərtləri iddia və sübut etməlidir.

Həmin şərtlər isə onu göstərir ki, bu institut daha çox inşaatla bağlı torpaq mülkiyyətçisi ilə inzibati orqanlar arasındakı hüquq münasibətləri baxımından aktualdır. Əsassız tikinti isə torpaq sahəsinin mülkiyyətçisi ilə inşaatı öz hesabına aparmış şəxs arasında yaranan mülki hüquq münasibətləri ilə bağlıdır. Məsələn, tikinti üçün ayrılan torpaq sahəsində lazımi icazələr almaqla tikinti norma və qaydalarına uyğun aparılan inşaatda müqavilə münasibəti olmadan başqası öz materialı ilə bina tikə bilər. Bu zaman həmin bina özbaşına tikili sayılmayacağı halda, əsassız tikinti hesab ediləcək.

Türkiyə-İsrail gərginliyi: Netanyahu "erməni soyqırımını" tanıdı

Hazırda ermənilər uzun illərdir nail ola bilmədikləri bir "qələbə"nin sevincini yaşayırlar.

Adalat.az xəbər verir ki, İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ilk dəfə olaraq Osmanlı İmperiyasının 20-ci əsrin əvvəllərində "ermənilər, assuriyalılar və yunanlara qarşı törətdiyi soyqırımı" tanıdığını bildirib. Bütün erməni mediası bu məlumatı tirajlamaqla məşğuldur.

"Niyyə heç bir İsrail baş nazirinin 20-ci əsrin əvvəllərində Osmanlı İmperiyasının törətdiyi soyqırımı tanımır "sualına Netanyahu belə cavab verib: "Mən bunu indicə tanıdım.

Yenidən baş nazirdən:" İsrailin niyyə indiyə qədər "erməni soyqırımı"nı tanımayıb" soruşduqda Netanyahu belə cavab verib: "Məncə, tanıyıblar. Düşünürəm ki, Knesset bununla bağlı qətnamə qəbul edib".

Xatırladaq ki, ötən ilin ilk ayında Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirdi ki, Türkiyə İsrailin Qəzza zolağında "soyqırım" törətdiyini sübut edən materialları toplayıb Cənubi Afrikaya ötürüb. O, həmçinin əmin edib ki, Ankara İsrailə qarşı əlində olan bütün it-

tihamedici materialları verməyə davam edəcək. Türkiyə prezidenti əlavə edib: "İsrailin soyqırımında günahkar bilinəcəyinə inanıram".

İsrailin xarici işlər naziri İsrail Katz Ərdoğanı cavab verdi. O, X hesabında yazdı ki, biz erməni soyqırımını unutma-

mışıq: "Erməni xalqına qarşı soyqırım törədən və dünyanın susacağını düşünən Türkiyə prezidenti bu gün İsraili soyqırımda ittiham etməyə kömək edə biləcək materialları Haaqa məhkəməsinə çatdırdığı üçün fəxr edir. Sizə eşitdik. Biz nə erməni xalqının soyqırımını, nə də kürdlərə qarşı qırğını unutmamışıq. İnsanları öldürdünüz. Biz sizin barbar dostlarınıza qarşı özümüzü müdafiə edirik".

İsrail Katz 2018-ci ildə İsrailin Kəşfiyyat naziri işləyərkən də Türkiyəni hədələmişdi. O bildirmişdi ki, erməni soyqırımını tanınamamaq üçün əxlaqi və tarixi baxımdan bir səbəbimiz yoxdur." "Ərdoğan gərginliyi artırmağa çalışır. O, Müsəlman Qardaşlarının üzvüdür və İsrailin ideoloji düşmənidir".

Əntiqə Rəşid

«Zəngəzur dəhlizi»ni «təhlükə» bilən İran siyasətçilərindən yeni açıqlamalar

İranlı deputat deyib ki, Zəngəzur dəhlizi İranın Qafqazdakı mövqeyinə zərbə vuracaq.

Adalat.az xəbər verir ki, bu fikri milliyətcə azərbaycanlı olan, Kərac şəhərinin İran parlamentindəki təmsilçisi Əlirza Abbasi deyib. O yerli mətbuata yazdığı açıqlamada Zəngəzur dəhlizinin geosiyasi təhlükəsinə dair xəbərdarlıq edib: "Bu məsələ diqqətə alınmasa, gələcək nəsillər İran hökumətini - xüsusilə də prezident Məsud Pezeşkiani - Zəngəzur dəhlizini ABŞ-yə 100 illik icarəyə verməkdə ittiham edə bilərlər".

Zəngəzur məsələsinin İranın hələ də "qırmızı xətti" olduğuna işarə vuran azərbaycanlı deputatvurğulayıb ki, Zəngəzur yalnız kiçik və əhəmiyyətsiz bir

bölgə deyil, İran və Ermənistan sərhədində strateji əhəmiyyətə malik, Cənubi Qafqazın geosiyasi məsələlərində kritik bir nöqtədir." Əgər bu strateji zonaya diqqət yetirilməzsə, İranın tranzit üstünlüyü itiriləcək və bölgədə xarici güclərin

təsiri artacaq. İran rəsmilərini Zəngəzurun geosiyasi dəyərini başa düşməyə və bu mövzuda səhlənkarlıq etməməyə çağıran deputat onu da qeyd edib ki, diqqətsizlik İranın Qafqazdakı mövqeyinə zərbə vuracaq.

P.S. Əslində İranın dərdi ABŞın bölgəyə yerləşməsi deyil, heç Ermənistanın "süverenliyinin təhlükədə" olub-olmaması da deyil. Bunların dərdi inkişaf etmiş Azərbaycanı, onun yanında duran Türkiyəni görməkdir. Bunu özləri də etiraf edirlər. Məsələn, iranlı politoloq Hüseyn Əhmədinin [vista.ir-ə açıqlaması](#) fikrimizin təsdiqidir: "Qərbin planı Ermənistanın cənubunda Zəngəzur Türk Cümhuriyyəti yaratmaqdır. Sabah Zəngəzur dəhlizinə nəzarət edən (ABŞ) şirkətin təhlükəsizliyi təmin edə bilmədiyi iddiası ilə NATO Ermənistanla sərhədimizə nəzarət etsə, nə edəcəyik?"

Ə. Aslan

İrəvanda "Ərtsax harayı" abidəsinin açılışı olacaq: Ermənilər kimə güvənir?

Xəbər verdiyimiz kimi, Ermənistan paytaxtında yerləşən qondarma "erməni soyqırımı" memorialı ilə bağlı diqqətçəkən məlumat yayılıb.

Sosial şəbəkələrdə və bəzi erməni teleqram kanallarında memorial kompleksində yerləşən əbədi məşələ artıq girişin mümkün olmadığı, ərazidə qəfil "təmir işlərinə" start verildiyi bildirilir. Sülh müqaviləsinin paraflanmasından sonra bu hal sosial şəbəkələrdə siyasi xarakterli addım kimi dəyərləndirilib. Ermənilərin böyük əksəriyyəti güman edir ki, Paşinyan abidə kompleksini sökdürmək fikrindədir və təmir bəhanədir. Adalat.az xəbər verir ki, nə ermənilər, nə də Ermənistan dövləti ədavət yaradan heç bir nəsnəni tarixin arxivinə buraxmaq fikrində deyil.

Beləki, İrəvanda yerləşən "Yerablur" hərbi panteonunda "Artsaxın harayı" memorial kompleksinin təntənəli açılış mərasimi baş tutacaq. Bununla bağlı "Araric" İctimai Təşkilatı məlumat yayıb.

"Əziz həmvətənlər, Sentyabrın 2-si saat 10:00-da hər kəsi "Artsaxın harayı" memorial kompleksinin təntənəli açılış mərasimində iştirak etmək üçün Yerablur Hərbi Panteonuna dəvət edirik. Abidə Artsax müharibələrində həlak olmuş qəhrəmanların, Artsaxda istirahət edən soydaşlarımızın, eləcə də sentyabrın 25-də Müdafiə Ordusunun yanacaq anbarında baş vermiş faciəli partlayış nəticəsində həlak olanların əbədi xatirəsinə

həsr olunub. "Mərasim çərçivəsində xaçkarlara xeyir-dua mərasimi keçiriləcək, abidənin postamenti önünə gül dəstələri qoyulacaq", - məlumatda deyilir.

P.S. Son günlər Rusiyanın Azərbaycanla bağlı aqressiyası ermənilərin əlinə fürsət salıb. Rusiya mediasında "Stepanakert", Dağlıq Qarabağ, çox vaxt isə "Artsax" kimi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə hörmətsizlik kimi dəyərləndirilən cümlələr erməniləri xeyli ürəkləndirib. Xatırlayırınsızsa, ötən ay baş nazir Paşinyan Rusiyaya səfər edib qayıdandan sonra İrəvanda Qarabağla bağlı yığışdırılan simvollar yenidən açıq şəkildə dəstəkləndi. Düşünürəm ki, ermənilərə nə "sülh müqaviləsi", nə gələcək inkişaf, nə qonşuluq münasibətləri yaradır. Bunlarla ancaq silahla danışmaq effekt verə bilər.

Ə. Rəşid

Ərəblər boynumuzda niyə oturub? - ARAŞDIRMA

Xəbər verdiyimiz kimi, Şəhidlər Xiyabanında nalayiq hərəkətlər edərək videogörüntü çəkib sosial şəbəkələrdə yayan 3 turist - Səudiyyə Ərəbistanı vətəndaşları barəsində cinayət işi başlandı, cəzalarını aldılar.

Avqustun 13-də Bakıya turist kimi gəlib və 5 gün qalmaq niyyətində olan bu bədəvilər çəkdikləri video ilə Azərbaycan xalqının müqəddəs atributlarından birinə - şəhidlərə qarşı hörmətsizlikləri , necə deyərək kəsəni dolduran son damla oldu.

Heç kəsə sirr deyil ki, ərəblərin ayağı turist kimi Azərbaycana deyidiyi gündən Azərbaycan xalqı narazılığını gizlətmir. Soruşsanız ki, "Azərbaycana hər il 100 minlərlə turist gəldiyi halda niyə ərəblər bu qədər mütəmadi mövzusu olur?" -ona da cavab verək.

Ərəblərin Azərbaycanda qeyri-adi sərgüzəştləri

İlk dəfə ərəblərin ən səslə-küylü ovu 2015-ci ilin mayında olub. Azərbaycana gələn 18 milyard varidatı olan Dubay Şahzadəsi şeyx Həmdan bin Məhəmməd bin Rəşid 15-ə yaxın dost-tanışı ilə helikopterlə Hacıqabula yollanıb. Media yazırdı ki, qonaqlar rayonunun Qarasu və Muğan kəndlərində bəzək qışları ovlayıblar. Ovda xüsusi öyrədilmiş şahinlərdən də istifadə olunub. Ümumiyyətlə, ərəblərin şahin qışlarından istifadə etmək ov etməsi yeni adət deyil. Şahzadə və ətrafının Qarasudakı ovu 2 saata yaxın davam edib.

Sonra 2016-cı ilin sentyabrında - Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağirov zamanında qıç yaradan ov macəraları ilə Azərbaycanlıları qəzəbləndirmişdilər. O vaxt zəngin ərəb şahzadə və şeyxlərinin Azərbaycandakı ov macəralarının yeni görüntüləri yayıldı.

Azərbaycanın rayonlarında ov edən şeyxlər nadir canlıları ovlamağı quş və heyvan cəsədlərini sıra ilə düzüb qürrelənməyi, o nadir və tükənməkdə olan quşların və heyvan-

ları heç vaxt cəsəti çatmayan, çatarsa, yüksək cərimə ilə cəzalandıran yerli əhalini haqlı olaraq qəzəbləndirdi .

Qətər və Dubaydan olan varlı şeyxlər Azərbaycanın qoruq zonalarına qənim kəsilmişdi. Videolardan görünür ki, ərəblər Azərbaycan həzrətli gəliblər və bütün silah-sursatlarla təmin olunublar. Xüsusilə Qətər və Dubaydan ölkəmizə axın edən ərəblərin ova və Azərbaycana marağı həddən artıq idi.

Aradan cəmi 2 ay keçməmiş növbəti ərəb paylaşımı sosial şəbəkələri silkələdi. 2016 -ci ilin noyabr ayında zəngin ərəb şahzadə və şeyxlərinin Azərbaycandakı ov macəralarının yeni görüntüləri yayıldı.

O vaxt dövlət qurumları sussa da mediamız əhalini məlumatlandırdı: "Azərbaycanın Saatlı, İmişli, Zərdab, Cəlilabad, Horadiz kimi rayonlarında ov edən şeyxlər nadir canlıları ovlamaqla məşğul olurlar.

Dövlət Qoruqlarının qənimləri

Yüzlərlə canlı ovlayan varlı ərəblər bu əyləncələrinə sosial şəbəkələrdə paylaşaraq insanlara nümayiş etdiriblər".

Sosial şəbəkələrdə ərəblərin sərgüzəştlərinə ciddi etirazlar olandan sonra ara bir müddətlik sakitləşdi. Yeni dekabr ayı sakit keçdi. Amma 2017-ci il yanvarın sonu, fevralın əvvəlində sosial şəbəkələrdə yenə ərəb turistlərin Azərbaycandakı sərgüzəştləri ilə bağlı bir xeyli foto və videolar yer aldı.

Həmin vaxt Azərbaycanda dağlıq kəkiyi ovunun qiyməti 5 min avro idi və ərəblər bu quşu demək olar ki kütləvi qırımsdılar. Ciddi etirazlardan sonra Ekologiya və Təbii Sərvətlər Naziri Hüseynqulu Bağirov rəsmi açıqlama verdi ki, təkə bu ov mövsümündə 16 ərəb turist ölkənin ov qanunlarını pozduqlarına görə cərimələnib. Nazirliyin təqdimatı əsasında onlar ölkədən xaric edilib. Pandemiyaya görə, sonra isə müharibənin başlanması səbəbi ilə

bir müddət ərəblər gözə görünmədi. Elə yenəcə dərindən nəfəs alırdı ki, 2021-ci martında İlisu Dövlət Təbiət Qoruğunun ərəblərin növbəti sərgüzəştinə şahid olduq. Yenə zənginlər, şeyxlər ovladıkları quşları heyvanları videoya çəkib sosial şəbəkələrdə paylaşmışdılar. Görüntülərdə parçalanmış quşun Qırmızı Kitab

düşmüş bəzək olduğu deyilirdi. Ovlanan Qafqaz durnası da nadir hesab olunan quşlardan biri olduğu və onların təbiətdə sayı 200 cütdən az olduğu vurğulanırdı.

Ovlar arasında Qırmızı Kitab növlərindən qaraqarın, bağrıqaranın və bəzəyin olduğu iddia edilirdi. Bu o dövr idi ki, mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayevin sevinə-sevinə: "Azərbaycana gələn ərəb turistlərin sayı 8 dəfə artıb"-deyirdi.

Ərəb özbaşnalığı, ərəb həyasızlığı davam edir

Bu biabırçılıq bitmir ki, bitmir. Bu ilin fevralında da Biləsuvar rayonu ərazisində qanunsuz ov edən Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri vətəndaşla-

rı Matar Mohammed Karam Al Mandos Alblooshi və Obaid Juma Obaid Zayed Alketbi olduğu müəyyən edilib.

Yeni, saxlanılan ərəblərin hər birinə 2000 manat məbləğində cərimə tətbiq olunub. Cərimələr nəyi dəyişdirir ki? -deyib keçirəm. 1500 ildir Quran nazil olmuş ərəblərə

qoyunla girmək istəyiblər. Ərəblərin otellərdə və istirahət mərkəzlərində Azərbaycan qadınları ilə bağlı biabırçılıqlarından yazmıram, çünki qeyrətə toxunur. Çünki ərəblər artıq bütün Azərbaycan qadınlarını otel otaqlarında onlarla min hoqqalardan çıxan qadınlar kimi bilir. Bu mövzu mənə dərindən yalayır. Ərəblər məhz bu səbəblərdən Azərbaycan insanına, müqəddəsinə, onun təbiətinə kefi istədiyi kimi yanaşır.

Hətta Bakıda ağaclara qənim kəsiliblər. Qarşılarna çıxan ağacın üstünə, açarla, bıçaqla ərəb dilində ağacı cızaraq nəse yazırlar. Hələ üstəlik telefonla şəklini də çəkirlər.

Son olaraq

Şəhidlərimizin məzarlığında ərəblərin etdiyi hörmətsizlik əbəsdə deyildi. Beyni hələ də 7-ci əsrdəki ərəbin beyni ilə işləyən bu turistlər nə qədər cəzələnsələr də, cərimə olunsalar da, üzr istəsələr də düzəlişi, normal turist olası deyillər. Çünki, bu qədər həngəmədən sonra yenə tərbiyə(sizlik)lərini nümayiş etdiriblər. Sfera.azın məlumatına görə, paytaxtın mərkəzində - İSR Plazanın arxasında, "Okean" marketin üstündə yerləşən ərazidə bir qrup ərəb əllərindəki su butulkalarını küçədə gəzən insanların üzərinə atdıkları videolarda öz əksini tapıb. Həmin an ətrafda olan vətəndaşlar vəziyyətə sərt reaksiya göstərsələr də, turistlər öz hərəkətlərini davam etdiriblər.

Ərəbin turist olaraq 5-6 gündə Azərbaycanda xərclədiyi pul bəzi işbazlar üçün əsas meyar ola bilər, amma azərbaycanlılar üçün, Azərbaycan dövləti üçün daha önəmli , daha dəyərli bilinən bir çox vacibliyyətlər əldən gedir, məhz olur. Diqqəti buna yönəltmək daha mühüm məsələdir. Ya turistinizi nəzarətdə saxlayın, ya da pul qazanmaq tələbatınızı gözdəldin!

Əntiqə Rəşid

"Köçkünlər getsələr, Bakıda torpaq bahalaşmayacaq..."- Yalançılara CAVAB

Dəfələrlə Bakı sakinləri ilə, və yaxud burda gəlib yaşayanlarla sorğular aparanda da, sosial şəbəkələrdə "köçkün" mövzusunda mütəmadi olaraq iştirak edəndə də bir iddianın şahidi olurduq. Deyirdilər ki, köçkünlər yurd-yuvalarına dönsələr, Bakı ətrafında tikilən onlarla köçkün qəsəbələrində yerli əhali yerləşdirilsə, Bakıda ev və mənzillərin qiyməti enəcək, üstəlik Bakı ərazisindəki torpaqlar da bahalı olmayacaq. Qiymətləri enəcək!

Çox vaxt razılaşmırdım, mübahisə edirdim, davalırdım,səbəbim də o idi ki, Azərbaycanda elə bir rayon , elə bir kənd , elə bir qəsəbə yoxdur ki, oranın əhalisi Bakıya axnaşmasın. Araşdırmalarımız da onu göstərir ki, respublikadakı kəndlərin 25 faizi tamamilə, 75 faizi isə qismən boşalıb. Azərbaycan böyük bir urbanizasiya(Urbanizasiya - kənd əhalisinin şəhərlərə köçərək şəhər əhalisinin sayının artması, şəhərlərin böyüməsi, şəhərlərin rolunun yüksəlməsi deməkdir.red-ƏR) problemin mənəşəsində can verdiyini hamı görür. Belə olan halda tək səbəbkər "köçkünlərin" göstərilməsi, təbii ki düzgün deyil.

Deməli, 2025-ci il avqustun 1-nə olan məlumatına görə işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpa olunmuş yaşayış məntəqələrinə 17204 nəfərdən ibarət 4325 ailənin qayıdışı təmin edilib. Elə avqustun 1-dən üzü bəri də xeyli ailə Qarabağa yerləşdirilib.Məsələn, 11 avqustda Xocalı rayonunun

Xanyurdu kəndinə 19 ailə (62 nəfər) yola salındı, avqustun 15-də Ağdərə rayonunun Kolatağ kəndində 89 nəfərdən ibarət 26 ailəyə mənzillərin açarları təqdim edildi. Avqustun 15-də 22 ailə, ümumilikdə 83 nəfər doğma Vəngli kəndinə qayıdıb, 22 avqustda Ağdamın Xıdırlı kəndinə 68 ailə - 252 nəfər qayıdıb. Uzun sözün qısası, Xankəndi şəhərində yerləşən Qarabağ Universitetində təhsil alan 1150 nəfər tələbə də nəzərə alınmaqla işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşmış əhəlinin ümumi sayı 53739 nəfər təşkil edib.

Nəhayət, dünən eşitmişəm ki, son bir il ərzində torpağın 1 sotunun qiyməti 97 min manata yaxın artıb. Xəzər TV bildirib ki, söhbət paytaxtın Səbail rayonundan gedir. Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin

hesablamalarına görə, torpaq sahələrində ən yüksək bahalaşma bu rayondadır:" Bu ərazidə torpağın 1 sotunun orta qiyməti son 1 ildə 29 faiz artaraq 431.743 manat olub. Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin sədri Vüqar Oruc bildirib ki, digər yüksək artımlar həmçinin Yasamal rayonunda 26, Nəsimi rayonunda 21, Nizami rayonunda isə 19 faiz olaraq qeydə alınıb. O da qeyd olunub ki, bağ evlərinin yerləşdiyi rayonlar üzrə də 12 faiz qiymət artımı qeydə alınıb".

İndi həm sosial şəbəkələrdə, həm oturdular, gəzdikləri məkanlarda mənasızca müzakirə açıb "torpaqların bahalaşması köçkünlər evlərinə döndəndən sonra dayanacaq" deyənlər cavab verin görək torpaqların bahalaşması niyə dayanmır?Torpaqların bahalaşmasında doğrudanmı yenə də köçkünlər "günahkar" bilinəcək?

Bəs o torpağın qiymətini qaldıran , kimə gəldi satan məmurlar heçmi günahkar deyil?

P.S. Yadıma "Bəyin oğurlanması" filmindən bir epizod düşdü. Eldəniz Zeynalovözfaaliyyət ansamblını izləyərkən deyir ki, pis oynayırlar, amma bir az emosiya azdır, emosiya, emosiya!

Yaşar Nuriyev oynayanlara tərəf çönlüb qışqırır: Adə bir az diri oynayıb dəəəə...

Elə o "diri" sözününün yerinə "dürüst " qoy-saq fikir bitmiş olar...

Ə. Aslan

Müharibədə həlak olan oğlunun məzarı üstündə öldü

Rusiya-Ukrayna müharibəsində həlak olan 23 yaşlı Maksim Şaripovun oğlunun məzarı üzərində dünyasını dəyişib.

Adaet.az Rusiya mətbuatına istinadən xəbər verir ki, qadın Zabakalya diyarının Baley şəhərində vəfat edib.

Qeyd olunur ki, rusiyalı qadın tez-tez oğlunun məzarını ziyarət edib və elə qəbiristanlıqda dünyasını dəyişib. Onun meyitini işçilər aşkar ediblər.

Şaripov tank batalyonunda xidmət edib və 2022-ci ilin oktyabrında Otradnoye kəndi yaxınlığında öldürülüb. O, bu ilin iyun ayında dəfn edilib.

Faiq QISMƏTOĞLU
faiqqismetoglu@box.az

Kəlbəcərin bal kimi şirin adamları...

Kəlbəcər dünyanın ən gözəl yeridi desək, fikrimizdə heç də yanlışmırıq. Ən azından ona görə ki, orada olan güllər, çiçəklər, qeyri-adi yaşıllıqlar dünyanın çox yerində yoxdur. Və o güllərdən, çiçəklərdən Cənnət ətri gəlir. Çünki o torpaqlar erməni işğalından azad edilərkən şəhid qanı ilə suvarılıb. Ona görə də şəhidlərin qanı lalələrə, güllərə, çiçəklərə hopub və yenidən bizə gül kimi, çiçək kimi qovuşur! Sanki külək onları tərpətdikcə bizimlə danışmaq istəyirlər və danışirlar.

Və görürlər ki, biz onların səsinə, nəfəsinə duyuruq! Nə gözəl! Kəlbəcərin havası da gözəldi, çəməni də gözəldi, gülü də gözəldi, çiçəyi də gözəldi... Bir sözlə, başdan-ayağa bir nağıl, bir Cənnətdi Kəlbəcər! Oranın balı da heç yerin balına oxşamır. Və o baldan hər gülün, hər çiçəyin ətri, dadı hiss olunur. Cənab Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev dəfələrlə Kəlbəcəyə səfər edib və hər səfərdə də yeni-yeni tikintilərin, sosial obyektlərin açılışını edib.

Son səfərində isə Prezident İlham Əliyev bir çox obyektlərin təməlqoyma mərasimindən, açılışından sonra Kəlbəcər sakinləri ilə görüşüb, yeni mənzillərin açarını onlara verərək səmimi söhbət edib. Hətta cənab Prezident arıçılıq təsərrüfatı ilə məşğul olan bir sahibkarla da görüşüb və onunla çox səmimi söhbət edib. İlham Əliyev deyib ki, mən sizin verdiyiniz baldan hər gün özüm də yeyirəm, pay da göndərirəm. İndi Kəlbəcər balının şirinliyinə bir baxın!

Kəlbəcərin adamları da bal kimi şirindi; bal kimi şirin Məmməd Aslan, bal kimi şirin Şücaət, bal kimi şirin Adil Cəmil, bal kimi şirin Hidayət Elvüsal və bal kimi şirin İbrahim məllim... Hər insan öz torpağına, öz yurduna, öz Vətəninə oxşayır... Kəlbəcərlilər də Kəlbəcəyə bənzəyir... Havası, suyu, gülü, çiçəyi, balı kimi insanları da saf, duru, aydıncı... Və belə insanlar yalançılıqdan, satqınlıqdan və ikiüzlülükdən uzaqdı. Onların bir sifəti, bir amalı var; dürüstlük, haqq-ədalət və səmimiyyət!!! Bax belə! Mən kəlbəcərliləri elə belə də tanıyıram!!!

“Araz” endirim etdi, “Ballı” qiyməti qaldırdı

...Elə market və mağaza var ki, çoxlu alıcı cəlb etmək üçün kompaniyalar keçirir və endirimlər edir.

Təbii ki, belə addımların atılması ictimaiyyət tərəfindən hörmətlə qarşılanır. Məsələn, “Araz” marketlər şəbəkəsi belə tədbirləri davamlı olaraq gerçəkləşdirir. Bu isə o deməkdir ki, alıcıların adını çəkdiyimiz

markete marağını artır, axınına çoxalır. Bu neçə gün bundan əvvəl bizim yaşadığımız Yeni Günəşlinin “D” massivində yerləşən “Araz” marketdə soğan satışında kəskin endirim vardı. Belə ki, həmin gün soğanın kiloqramı 9 qəpiyə sayılırdı. Hansı ki, o saatlarda “Ballı” marketdə soğan 40 qəpiyə satılırdı.

Uzun müddətdir ki, biz “Ballı” marketdən alver edirik! Bir dəfə görmədik ki, orada əsaslı bir qiymət enimi olsun. Tərəvəz məhsulları xarab olur, ona endirim etmirlər. Onlar razıdırlar ki, məhsul xarab olsun, ancaq ucuz satılmasın! Dünyanın hər yerində şəhərlər qiymətlər bəla olsa da, günorta və axşam saatlarında məhsul ucuzlaşır. Amma bizdə bazarlarda qiymət endirimi olsa da, günorta və axşam saatlarında marketlərdə bunu görmürük. Təəssüf, min təəssüf!!!

Dərslikləri planşetlə əvəz etmək istəyirlər

Heç kimə sirr deyil ki, bu gün ümumtəhsil məktəblərində dərsliklər o qədər çox olur ki, şagirdlər, xüsusilə də, ibtidai siniflərdə oxuyanlar ağır çantanı apara bilmirlər. Ona görə də, bu məktəblilərə ya valideynləri, ya da baba və nəvələri kömək edirlər.

Üstəlik də, o kitablara və xüsusi vəsaitlərə çoxlu pul xərclənir. Mütəxəssislər belə bir fikir səsləndirirlər ki, həmin dərs vəsaitləri planşetlə əvəzlənsin. Əgər bu ideya reallaşarsa, heç şübhəsiz ki, dərs vəsaitlərinə az pul xərclənir, bununla yanaşı, şagirdlərin dərs yükü də azalar. Ən başlıcası isə ondan ibarətdir ki, ibtidai siniflərdə təhsil alan uşaqlar ağır yükəndən xilas olar. Çünki üçün illərdir ki, onlar bu, ağır çantaları daşımaqdan belələri əyilib. Hər halda, görünən odur ki, dünya təhsil sisteminə qabaqcıl metoddan və təcrübədən vaxtında istifadə etmək lazımdır!

Emil FAİQOĞLU

“Ozan Dünyası”

Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Ozan Dünyası” Aşıq Yaradıcılığının Təbliği ictimai birliyinin həyata keçirdiyi “Aşıqlar Qərbi Azərbaycanı tərənnüm edir” adlı layihə çərçivəsində hazırlanan eyniadlı kitab üzərində iş uğurla davam etdirilir. Günümüzdə aktual olan Qərbi Azərbaycana qayıdış konsepsiyasına dəstək məqsədi ilə hazırlanmış bu kitabda XVII əsrdə yaşamış Dərdli Nəsimidən üzü-bəri günümüzədək ustad aşıqların poetik yaradıcılığından seçmələr - Qərbi Azərbaycandakı yer-yurd adlarını, bu qədim torpaqlarımızda yaşamış soydaşlarımıza qarşı zaman-zaman ermənilərin törətdikləri vəhşilikləri əks etdirən şeirlər toplanıb.

Bu barədə məlumat verən layihənin rəhbəri, “Ozan Dünyası” Aşıq Yaradıcılığının Təbliği ictimai birliyinin sədri, Əməkdar mədəniyyət işçisi Musa Nəbioğlu bildirib ki, ustad aşıqların kitaba daxil edilmiş şeirləri bir neçə aspektdən diqqəti çəkir: dövrün ictimai-siyasi mənzərəsi; bütün dövrlərdə baş vermiş erməni zülmü və təcavüzünün əks olunması; tarixi yer-yurd adları ilə zəngin olması; ermənilərin zaman-zaman xalqımıza qarşı törətdikləri vəhşiliklərin təsviri; erməni zülmünə qarşı mübarizə aparmış mərd və mübariz igidlərimizin tərənnümü və s.

Bu şeirlərdə biz XIX-XX əsrlərin ictimai-siyasi həyatı, əhəlinin dolanışıq barədə də məlumat alır, Sovet dövründə çoxlarına qaçaq damğası vurulan, bəziləri öz dədə-baba yurdundan sürgün olunan, əzab-əziyyətlərlə qarşılaşan el qəhrəmanlarımızı daha yaxından tanıyıq. Hələ XIX əsrdə erməni və rus zülmünə qarşı mübarizə, zaman-zaman Ermənistanın soydaşlarımızın deportasiyası öz əksini tapır. Hər şeir tarixin bir məqamına ayna tutur, işıq salır. Hər şeirdə faciələrlə dolu tariximizin bir məqamı, bir səhifəsi yaşayır. Qərbi Azərbaycanla bağlı mənzərə göz önündə daha aydın şəkildə canlanır. Şeirlərdən görünür ki, təkə XX əsrdə yox, ondan əvvəllər də ermənilər xalqımıza qarşı çox qəddarlıqlar ediblər. Kitaba daxil edilən şeirlər Qərbi Azərbaycanın aşıq sənətinin ilk beşiklərindən biri olmasına diqqət yönəltməklə yanaşı, həm də bu tarixi torpaqlarımızdakı yer-yurd adlarımızın öyrənilməsi baxımından da əhəmiyyətlidir.

Bu layihə eyni zamanda Qərbi Azərbaycandakı qeyri-maddi mədəni irsimizin mühüm hissəsi olan aşıq sənəti və bu bölgədəki aşıq mühitlərini təmsil edən çağdaş aşıqlarımızın tanınması, onların poetik yaradıcılığının mövzu rəngarəngliyinə və məzmun zənginliyinə diqqətin yönəldilməsi və eləcə də əslən Qərbi Azərbaycandan olan soydaşlarımızın öz dədə-baba torpaqlarına qayıdacaqlarına və müqəddəs sazımızın yenidən bu yerlərdə dillənəcəyinə inam ifadə etmək baxımından da əhəmiyyətlidir. Kitabda şeirləri yer alan hər aşıq haqqında ayrıca qısa avtobiografik məlumatın verilməsi, təbii ki, bu sənətkarların daha yaxından tanınmasına xidmət edir.

Musa Nəbioğlu onu da bildirib ki, kitabın tərtibat, redaktə və korrektura işləri başa çatdırılıb, mütəxəssis rəyi alınmış və artıq mətbəədə çap işlərinə başlanılıb. Kitabın sentyabrın əvvəllərində işıq üzü görməsi nəzərdə tutulur.

Yol polisi sürücülərə bir daha xəbərdarlıq etdi...

Son bir ay ərzində respublikanın avtomobil yollarında sükan arxasında yataaraq ölümlə nəticələnən qəzaların sayı artıb. Təbii ki, bu da hərəkət iştirakçılarının və yol polisinin böyük narahatlığına səbəb olub.

Əlbəttə, hər bir hərəkət iştirakçısı diqqətli olsa, yol hərəkəti qaydalarına riayət etməli, respublikamızın avtomobil yollarında ağır yol-nəqliyyat hadisələri baş verməz. Yol polisinin apardığı profilaktik tədbirlərə, maarifləndirmə işlərinə baxmayaraq, yenə də bu cür hadisələr qaçılmazdır. Çünki hələ də qanunlara əməl etməyən sürücülər heç də az deyildir. Ancaq birmənalı olaraq yenə respublikamızın avtomobil yollarında yol polisinin hadisələrin qarşısını almaq üçün qabaqcıl tədbirləri davam edir. Faktlar və hadisələr göstərir ki, bir çox sürücülər istirahət etmədən 14-16 saat sükan arxasında əyləşir, uzaq məsafələrə sərnəşən daşıyırlar. Bu isə ölümlə nəticələnən qəzalara münbit şərait yaradır. Ona görə də, Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin baş inspektoru Elvin Hacıyev bir daha sürücülərə xəbərdarlıq edərək deyir ki, hər bir hərəkət iştirakçısı yorğun, yuxulu halda, sükan arxasında müxtəlif yuxu gətirən dərmanlar qəbul etməməlidir.

Bununla yanaşı, texniki cəhətdən nasaz avtomobillərin sükanı arxasında əyləşməməli, ara məsafəsi saxlamalı, manevr qaydalarını pozmamalıdırlar. Sürücülər yorularkən nəqliyyat

vasitələrini stasionar postlarda saxlamalı, bir müddət istirahət etməli və səhhətlərində problem varsa, mütləq sükan arxasından əyləşməməlidirlər. Çünki an bir diqqətsiz ağır qəzalara səbəb ola bilər. Ona görə də sürücülər bu tövsiyələrimizi yad-dan çıxarmamalıdırlar!

Onlayn ticarət...

Bu gün yeni texnika və texnologiyaların mövcudluğu ticarət sahəsində də öz sözünü deyir. Belə ki, bu, sistem həm vaxt itkisinin qarşısını alır, həm də əlavə xərclərə imkan vermir. Ona görə də, bu gün Azərbaycanda onlayn ticarətə böyük önəm verilir.

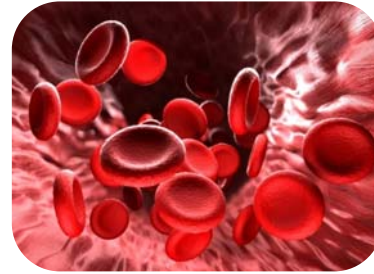

Türkün yedən və digər ölkələrdən bu üsulla alış-veriş edilməsi dəyə bilirik ki, insanların böyük marağına səbəb olub. Əlbəttə, müasir dünya daha rahat və daha sivil formalardan istifadə etməklə ticarət əlaqələri qurmağa sevir. Təbii ki, belə olanda və insanlar çox asanlıqla istəklərinə nail olurlar! Heç kimə sirr deyil ki, onlayn ticarət geniş yayılmağa ənənəvi ticarətə ya kölkədə qalır, ya da məhv olur.

Artıq Bakıda məşhur ticarət mərkəzi kimi, tanınan “Sədə-rək”, “Binə”, “Xalqlar dostluğu”, eləcə də digər iri ticarət şəbəkələri “oyundankənar” vəziyyət düşürlər. Məsələn, həmin ticarət şəbəkələrində çalışan sahibkarlar deyirlər ki, onlayn ticarət çıxandan sonra bizim gəlirimiz əlli faiz azalıb və elə insanlar var, yerhaqqını ödəyə bilmir.

Ona görə ki, alış-veriş azdır və məhsullarımızı satmaqda çətinlik çəkirik. Artıq neçə - neçə iş adamı icarə haqqını verə bilmədiyinə görə, mağazanı bağlayıb. Buna da səbəb onlayn ticarət olub!

Qan azlığı...

İnsanlar bu gün müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkir. Təbii ki, hər xəstəliyində öz müalicə üsulu, metodu var! Belə xəstəliklərdən biri də, qan azlığıdır. Ona görə də, ilk növbədə həkimlərə müraciət etmək lazımdır.

Özü də hər həkimə yox, ancaq həmin xəstəliklər üzrə olan həkimlər. Aydıncı ki, həkim düzgün müayinəsindən və müalicəsindən sonra xəstələr öz səhhətində müsbət irəliləyişlər hiss edə bilər. Həkim Gülnaz Məmmədova bildirir ki, dərman müalicəsindən əlavə, təbii müalicə də götürmək lazımdır. İlk növbədə hansı vitaminlər çatışmırsa, həmin vitaminlərlə zəngin meyvələri yemək vacibdir.

Bununla yanaşı, malın qaraciyərindən və çuğundur salatından, şirəsindən bəhrələnmək qan azlığının qarşısını alan ən yaxşı vasitədir. Göründüyü kimi, h kimlərin məsləhəti və tövsiyəsi ilə ən qısa müddətdə qan azlığını aradan qaldırmaq mümkündür. Birce, qalır onların dediklərini elemək!

Kim tələbə adını qazansa...

Artıq neçə gündür ki, ali məktəblərə ixtisas seçiminə start verilib. Avqustun 19 isə ali təhsil ocaqlarına ixtisas seçiminin son günüdür.

Yəni vaxtın başa çatmasına 3-4 saat zaman qalıb.

Bir çox halda Dövlət İmtahan Mərkəzi bu müddəti ən yaxşı halda bir gün uzadır. Ona görə də, hər bir abituriyent vaxt itirmədən seçimini etməlidir.

Əks-təqdirdə həmin abituriyent tələbə adını qazanmaya bilər. İxtisas seçimi başa çatandan bir neçə gün sonra nəticələr məlum qurum tərəfindən elan ediləcək.

Yəni kimin hansı ixtisasa düşdüyü və tələbə adına layiq olduğu biləcəkdir. Kimlər sevinəcək, kimlərsə də, kədərlənəcəkdir. Amma buna görə tələbə adını qazana bilməyən abituriyentləri ruhdan düşməsin. Ən azından boş qalan yerlərə əlavə qəbul keçiriləcək! Ümumiyyətlə, ali məktəblərə qəbul olmayanlar isə ruhdan düşməsinlər. Çünki bu, son deyil. İnşallah yaxşı hazırlayıb, gələn il qəbul olurlar!!!

EMİL FAİQOĞLU

Xarici ölkə prokurorluqlarının nümayəndələri Qarabağ Universitetində olublar

Azərbaycan Respublikasının Baş prokurorunun müavini **Heydər Məmmədov** MDB-yə üzv dövlətlərin Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının icraçı ka-

tibi **Yuri Nikolayevič Jdanov**, onun müavini **Abduraxmon Xotambekov**, Türkiyə Respublikasının Ali Məhkəməsinin Baş Prokurorluğunun prokurorları **Ahmet Gökay Aktaş** və **Mustafa Yakar**, eləcə də Gürcüstan Baş Prokurorluğunun əməkdaşı **Temur Tsindeliani** ilə birgə 21-22 avqust tarixlərində Şuşa və Xankəndi şəhərlərinə səfər edib.

Adalet.az xəbər verir ki, əvvəlcə Şuşa şəhərində olan qonaqlar Heydər Məmmədovun müşayiətilə Yuxarı Gövhər Ağa məscidini, Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksini, Cıdır düzünü və digər tarixi-mədəni abidələri ziyarət ediblər. Şuşanın özünəməxsus memarlıq üslubu, qədim tarixi və füsunkar təbiət mənzərələri nümayəndə heyətində dərin təəssürat yaradıb. Qonaqlar şəhəri mədəni və tarixi baxımdan böyük dəyərə malik bir irs nümunəsi kimi dəyərləndiriblər.

Daha sonra səfər Xankəndi şəhərində davam edib. Zəfər meydanı ilə tanışlıqdan sonra qonaqlar Qarabağ Universitetini ziyarət edib və Universitetin rektoru Şahin Bayramov tərəfindən qarşılanaraq onlara təhsil ocağı barədə məlumat verilib, ali təhsil müəssisəsində aparılan işlər, qarşıda duran vəzifələr haqqında ətraflı danışılıb.

Ziyarət zamanı nümayəndə heyəti ali təhsil müəssisəsində həyata keçirilən elmi-tədris prosesi, akademik mühit və inkişaf perspektivləri ilə tanış olublar.

Nümayəndə heyətləri Universitetin müasir yaşayışlar əsasında fəaliyyət göstərməsini yüksək qiymətləndirib, burada formalaşan təhsil mühitinin regionun intellektual inkişafına töhfə verəcəyini vurğulayıb, eləcə də gələcəkdə bu təhsil ocağı ilə əməkdaşlıq təklifinə müsbət yanaşıblar.

Səfər çərçivəsində nümayəndələr Xankəndi şəhərinin mərkəzində yerləşən memarlıq abidələrinə, mədəniyyət ocaqlarına və digər tarixi məkanlara da baxış keçiriblər. Qonaqlar Xankəndidə aparılan bərpa və inkişaf işlərini təqdirle qarşılayıb, şəhərin həm tarixini qoruyan, həm də müasirliyə inteqrasiya olunan simasını yüksək qiymətləndiriblər.

Xamenei Pəhləvini axmaq adlandırdı?

İranın ali lideri Ayətullah Xamenei deyib ki, İsrail ölkəsinə qarşı müharibəyə başlayan günün ertəsi Avropa paytaxtlarından birində İslam Respublikasında yeni rejimin müəyyən edilməsi məqsədi ilə görüş təşkil olunub.

Adalet.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, Xamenei həmin görüşün iştirakçılarını axmaq adlandırıb.

"İran İslam Respublikasının rəhbərini əvəz edəcək şəxs axtarmaq üçün toplaşan bu axmaqlar dəstəsi arasında bir iranlı da var idi", - ali lider qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, iyunun 13-də İrana hücum edilib və ertəsi gün "ABŞ-nin bir qrup qulduru Avropa paytaxtlarından birinə toplaşaraq İslam Respublikasının dəyişdirilməsi məsələsini müzakirə etməyə başlayıb:

"Onlar İslam Respublikasından sonra İranın necə idarə olunacağını, rəhbərliyə kimin gətiriləcəyini müzakirə ediblər. Hətta "şah taxtına" konkret adam da seçiblər. İranı belə zəif təsəvvür edirdilər.

Bu hücumun hakimiyyətlə xalq arasında uçurum salacağını, uğur qazanacaqlarını, sistemin zəifləyəcəyini, alçaq və pis planlarını həyata keçirə biləcəklərini düşünürdülər. İran xalqı dəyanət nümayiş etdirərək, silahlı qüvvələrlə, hökumətlə, sistemlə birlikdə bütün bunlara sarsıdıcı zərbə vurdu", - Xamenei əlavə edib.

Ehtimallara görə, Ayətullah Xamenei "bu axmaqlar dəstəsi arasında bir iranlı da var idi" deyərək mühacirətdə yaşayan sonuncu İran şahının oğlu Reza Pəhləvini nəzərdə tutub. Reza Pəhləvi İsrailin onu İranda hakimiyyət başına gətirəcəyini güman edirdi.

Norveç Ukraynaya qaz təchizatında kömək edəcək

Norveç qarşıdan gələn qış mövsümü öncəsi Ukraynaya qaz təchizatında yardım göstərəcək.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Norveçin Baş naziri Jonas Qar Störe Kiyevdə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə danışqların yekunlarına dair keçirilən mətbuat konfransında bildirib.

Söhbət təxminən 84 milyon avro əlavə vəsaitdən gedir.

"Qışda Ukrayna enerji resurslarının çatışmazlığı ilə üzləşə bilər. Buna görə də biz avropalı tərəfdaşlarımızla birlikdə qaz təchizatını və ehtiyatların toplanmasını maliyyələşdiririk", - Baş nazir qeyd edib.

Öz növbəsində, V.Zelenski bildirib ki, Rusiya Silahlı Qüvvələri qaz infrastrukturuna hava hücumları həyata keçirərək Ukraynanın istilik mövsümünə "hazırlığını pozmağa" çalışır.

Səxavət Məmməd

Bu regionda əgər siyasi xəritələr dəyişməzsə, illər sonra...

Azərbaycan çox ağır dönmədən keçir. Bir çoxları elə düşünürdü ki, müharibədən sonra həm ölkə daxilində, həm də dövlətin özü ilə bağlı hər şey hamar olacaq. Ancaq elə müharibə bitər-bitməz Azərbaycana qarşı ən müxtəlif istiqamətlərdən təzyiqlər başladı. Azərbaycan müharibəyə hazırlaşdı deyə, müharibəni sahədə də, mäsada da, elə informasiya cəbhəsində də qüsursuz apardı. Ancaq xaricdən gələn təzyiqlər qarşısında xüsusilə son zaman baş verənlər çoxlu sayda qüsurları ortaya çıxardı.

Bir neçə ay bundan öncə sual versəydilər ki, Azərbaycanda ən çox hansı ölkə iş aparıb? Fikirləşmədən cavabım belə olardı - Rusiya, İran, Türkiyə. Ancaq indi açıq-aydın görünür ki, adı gedən ölkələr heç də böyük iş görməyib. Baş verən prosesləri izləyənlər hansı ölkənin daha ciddi iş apardığını görür və bilir.

Elə bir coğrafiyada yerləşirik ki, arzulamasaq da, düşmənsiz keçinməyəcəyik. Bir gün Ermənistan, bir gün Rusiya, bir gün İran, bir gün Gürcüstan, bir gün Fransa, bir gün Amerika, hətta bir gün Türkiyə ilə yola getməyəcəyik. Bu regionda sabitlik, sakitlik mümkündür, ancaq sabitlik mümkün deyil!

Bu regionda əgər siyasi xəritələr dəyişməzsə, illər sonra müharibə olacaq. Su uğrunda mütləq şəkildə müharibə qaçılmazdır. İran hazırda susuzluqdan əziyyət çəkir, gələcəkdə Azərbaycanın da bundan əziyyət çəkəcəyi proqnozlaşdırılır. Su qaynaqları uğrunda müharibəni bəlkə biz görməyəcəyik, ancaq bizdən sonrakılar mütləq görəcək.

Gələk hazırda baş verənlərə. Azərbaycanla Rusiya arasında xüsusi bir gərginlik var. Bu gərginliyin artan xəttlə getdiyinin şahidiyik. Səbəblər heç kimə maraqlı olmadığı üçün nəticələr barədə danışaq.

Ümumiyyətlə, Rusiya ilə Azərbaycan münasibətləri həmişə dalğalı olub. Soyqulmuş yaranan kimi Rusiyadakı bəzi siyasətçilər, ekspertlər, mətbuat orqanları Azərbaycanı təhdid edir. Burda qeyri-adi bir şey yoxdur. Rusların mahiyyəti budur. Hesab edək ki, ruslara deyirlər Azərbaycanın üzərinə əsin! Ruslar da şimal küləyi kimi əsir. Azərbaycanlı bəzi politoloqlara, siyasətçilərə, jurnalistlərə deyəndə ki, siz də ruslara qarşı əsin bizimkilər Xəzri, Gilavar kimi əsmirlər, Tornado kimi küləkləyirlər.

Misal üçün ruslar SOCAR-ın Ukraynadakı məntəqələrini vurub. Azərbaycanlı bəzi ekspertlər deyir ki, Azərbaycan Ukraynaya qoyduğu silah embarqosunu götürməlidir. Kənardan baxan da elə bilər ki, Azərbaycan dünya silah ticarətinin ən böyük payçılardan biridir. Ukraynaya dünyanın 50-dan çox ölkəsi yardım edir. Nəticə verir? Azərbaycan lap hesab edək ki, embarqonu götürdü. Bu nəyişə deyəcək? Yaxınlarda bir ukraynalı ehtiyatda olan polkovnik bu mövzu ilə bağlı qərb mediasına müsahibə vermişdi. Sözüündən belə çıxdı ki, o embarqo qalxsə nə olar, qalxmasa nə olar. Hələ biri də çıxıb yazmışdı ki, Azərbaycan arse-

nalındakı silahları verə bilər. Azərbaycan özü güclənmək üçün silah alır. Arsenalındakı silahı vermək nə deməkdir? Silah embarqosunun əvəzinə başqa şey təklif etmək olardı? Əlbəttə olardı. Silahdan daha effektiv olan bir şey təklif etmək olar. Misal üçün hərbi texnikaları pulsuz yanacaq ilə təmin etmək kimi. Bu da küləkdi, ancaq bu Xəzridir, Gilavardır, ancaq silah konkret Tornadodur.

Yaxud biri çıxıb Dərbəndi geri qaytarmalıyıq deyir. Kimsə durub deyəcək ki, bizimdir, tələb edək. Ölkədə özüməndən yekə imperialist adam tanımıram. Azərbaycanın o gücü olduğunu bilsəm, Hələbi, Kərkükü də tələb edərdəm. Ancaq qüvvələr nisbəti, reallıqlar var axı. Çıxıb dedim ki, Hələb bizimdir. Suriyada da ipləmənin biri çıxıb deyir ki, gəl olsun sənin. Adama deməzlər ki, ay başdanxarab bax hansı yolla gedəcəksən ora, qoşunu hardan aparacaqsan? Deyərlər, vallah deyərlər.

Bizimkilərin çoxusu elə bilir ki, haranısa tutmaq istəyəndə ordunun gücünə baxırlar. Tarix oxusaydılar bildirdilər ki, Kırım birinci dəfə Osmanlıdan rusların əlinə keçməmişdən əvvəl nə baş verib. Yaxud, SSRİ Əfqanıstana girməmişdən əvvəl orada hansı işlər aparıb, yaxud Rusiya Kırımı Ukraynadan almaq üçün hansı addımlar atıb. Ruslar 1920-ci ildə Azərbaycana gəlməmişdən əvvəl hansı işlər görüb. Hesab edək ki, Dərbəndi, Təbrizi tərkibimizə qatmaq istəyirik və buna hərbi gücümüz də imkan verir. Bunun üçün orda hansı işlər görmüşük? Təbrizlindən soruşmuşuq ki, bizə qoşularsan? Yaxud təbrizli Azərbaycan əsgərini görəndə qabağına duz çörəklə qaçmaq üçün nə etmişən? Eləcə də dərbəndlidən bunu soruşan olub? Yaxud bunun üçün iş görülmüb? Türkiyə Afrində əməliyyat keçirəndə yerli əhali türk ordusunu duz-çörəklə qarşılayırdı. Niyə? Təkcə xilas olduqları üçün idi bu? Əlbəttə ki, yox. Bu aparılan işin nəticəsi idi.

Dərbəndi götürmək istəyən birinci gedər avarların, ləzgilərin və türklərin (orada bir dəfə olmuşam onlar özünə azərbaycanlı yox, türk deyir) teatrına baxar, sonra barmagın dişləyər ki, ay aman biz daha yaxşısını etməliyik. Gedər oradakı türklərin problemini altdan-altan həll edər, işləyər. Deyənlər olacaq ki, Rusiya buna imkan verməz. Necə olur ki, Dərbənddəki zavod uğrunda iki iri ranqlı azərbaycanlı məmur savaşa bilirdi orada (təxminən 10 il əvvəl), ancaq dəstək vermək lazım gələndə Rusiya yada düşür? Gürcüstan da bunun kimi...

Azərbaycan Rusiya hərbi bazalarını müstəqillik zamanı çıxardı, daha sonra Qəbələ RLS-dən də getmək məcburiyyətində qaldılar, Qarabağdan da həmçinin. Dərbənddən söz düşmüşkən 2004-cü ildə Rusiya və Azərbaycan arasındakı hökumətlərarası razılaşmaya əsasən Rusiya Federasiyasının Dağıstan Respublikasına əvvəllər icarəyə verilmiş iki kənd, Xraxoba və Uryanoba kəndləri Xaçmaz rayonunun tərkibinə qaytarıldı. İş budur. Tornado kimi əsmək yox. Gül

kimi mövzudur, götürün yazın ki, dünən Xraxoba ilə Uryanobanı almışıq, sabah da Dərbəndi alacağıq. Öz ölkəsinin Rusiya qarşısındakı uğurlarından bixəbər, dölbe-yinlər.

Bəziləri də yazır ki, Azərbaycanda Türkiyə hərbi bazası, Pakistanın aviabazası yerləşdirilməlidir. Qəti anlayışları yoxdur ki, hücum olanda birinci növbədə aviabazalar hədəf alınır. Hesab edək ki, Rusiya ilə total müharibəyə girdik, Pakistanın da aviabazası var. Pakistan təyyarələri havaya qalxır, aviabazalar da vurulur. O təyyarələr hara enəcək?

İllərdir yazıram ki, Azərbaycan özü güclü olmalıdır. Əslində Azərbaycan özü güclü olmalıdır yazmaq ən çətinidir. Türkiyə bazası, Pakistan aviabazası qurulsun demək ən asanıdır. Niyə? Məsuliyyət yoxdur bunda. Hamı əsir, sən də biraz əs. Nə olacaq? Azərbaycan özü güclü olmalıdır demək, məsuliyyət deməkdir həm də. Bunu deyən adam öz ölkəsinin təkcə ordusunu yox, hər şeyini təhlil etməlidir. Zəif yerləri aşkarlamalısan, bunları ya yazmalısan, ya hansısa bir yolla dövlətə çatdırmalısan. Bunun üçün ən azı işləməlisən.

Türkiyə İran-İsrail toqquşmasını təhlil edəndən sonra ciddi şəkildə hava hücumundan müdafiə sistemləri, orta və uzaq menzilli raketlər, ballistik, hipersəs raketlər, sığınacaqlar, həyacan siqnalları və sair istiqamətdə hərəkətə keçib. Üç fərqli müharibə gördük - Hindistan-Pakistan, İran-İsrail və davam edən Rusiya Ukrayna. Bunlar təhlil edilməli, əlində olanlar masaya qoyulmalı, səhvlər, düzlər, zəif, güclü tərəflər aşkarlanmalı və iş aparılmalıdır. Küləkləməyə nə var, gəl bundan danış.

Azərbaycanla Rusiyanın, İranın, Fransanın, ABŞ-nin arasında soyuqluq olanda hamısına qarşı eyni adamlar hücum edir. Əslində bu adamların külək olması elə burdan görünür. Bu ölkələrin hamısı bir-birinə daban-dabana zidd ölkələrdir. Normalda Rusiyanı sözən adam ABŞ-ni söyməməlidir. Yaxud dünən İranı tərifləyən adam bu gün Amerikaya tərif deməməlidir. Bir ekspert var mənə yazmışdı ki, Qərbə qarşı mübarizə aparıram, niyə imkan vermişən, mənə tənqid edirsən? İndi həmin adam Rusiya cəbhəsində döyüşür. Sülhməramlılar Qarabağda olanda az qala hər gün rusların etdiklərindən yazırdım. Oxuyanlar bilir, nələr yazırdım. Özümü kiməsə sübut etmək məcburiyyətində deyiləm. Deyirdilər ki, bəsdir, rus çıxsa yerinə Qərb gələcək, daha bəter olacaq. İndi baxıram həmin adamlar Rusiyanın birinci eşalonun yarmaq üzəridir. Hansın da dindirsen deyəcəklər ki, dövlətimizi müdafiə edirik. Azərbaycanın başına gələn bütün bəlalara baxırsan və indi olanlara müqayisə edəndə görürsən ki, bu müdafiədən daha çox "qarğa, məndə qoz var" deməkdir. Bir nəfəsə 6-7 tarixi analogiya yazıb bilərdim. Üzdə müdafiə elə, arxada "pul vermirlər" davası elə. Nə bilim vallah.

Gedin küləkləyin, lap Tornado kimi qasırğa qoparın. Ancaq öz stəkanınızda.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglua@mail.ru

ÜZÜM GÜLMƏK İSTƏYƏNDƏ...

Vaxtsız yarpaq tökümünə ağı

Qəribədir, biz görmüşük, eşitməmişik ki, yarpaq tökümü payızda olur. Və bu görüb eşitdiyimizə də söykənib həmişə payızı bir az nisgilli, bir az xəzəl qoxulu yaşamışıq. Elə bilmişik ki, tapdanan xəzəllərin altında ömrün müəyyən anları da, müəyyən xatirələri də, hətta elə bir parçası da əzilir, xışlanır və qarışır torpağa.

Amma sən demə, təbiət hadisəsini biz fantaziyaımızla, təxəyyülümüzə, hətta biraz şairliyimizlə ömrümüzə uyğunlaşdırmışıq. Yəni insan ömrünü, təbiət ömrünü, daha dəqiq ifadə etsəm, onun payız fəslini paralelləşdirmişik.

Elə burdaca tez-tez təkrar olunan və az qala müdrik bir kəlame çevrilən "İnanma şair sözünə yalandır" misrasını yarpaq tökümü ilə bağlı dediklərimizə tam uyğun bildim. Və bir daha anladım ki, şair sözünə inanmaq, uymaq heç də könül rahatlığı gətirmir. Bir də ona görə ki, şairlər xəyalpərvər olur! -deyirlər. Nə isə...

Artıq qorabışirənin, yəni avqustun nəfəsinin daraldığı bu günlərdə yarpaq tökümü gəldi düşdü yadıma, ömrün yarpaq tökümü... Seyrənlə sramızın, azalan dostlarımızın, kasadlaşan güvəncimizin yarpaq tökümü.

Bir anlıq böyük ədəbiyyatın böyük adamı Elçin müəllimi düşündüm. Yəni Elçin Əfəndiyevi düşündüm. Ədəbiyyatda sözü, izi olan Kəraməti xatırladım. Böyük poeziya adamı Məmməd İsmayılın pıçıldadığı "Döy qapımı, ağacdələ, döy görüm!" misrasını və bütövlükdə şeirini sanki ilk dəfə dinlədim. Vəcda-nın susmasına etiraz edən Vidadi Babanlının müsahibələrini elə bil yenidən dinlədim.

Dəyərli Vüqar Tapdığın əl boyda kitablarının yenidən kitab rəfindəki yerinə diqqət yetirdim...

Hə, bunlar bir ayın yarpaq tökümünün cizgiləridi. Və o cizgiləri düşünə-düşünə rəhmətlik Fərman Kərimzadənin "Qarlı asırım" əsərindəki qəhrəmanının, yəni Kərbəlayinin sözü yadıma düşdü. Təxminən belə deyirdi:

- Biz görmüşük ki, sel gələndə çör-çöp gətirər, amma indi qabağa kötükləri veriblər...

Bəli, müqayisə bəlkə də doğru deyil, amma avqustun yarpaq tökümü ədəbiyyatımızın dəyərliələrini, sözüümüzün ağalarını silkələdi. Təəssüf ki, bu yarpaq tökümü müəyyən adamların, xüsusilə, ədəbiyyatda olan adamların heç tükünü də tərpətmədi. Sanki dünyasını dəyişənlər onlar üçün heç bir əhəmiyyət kəsb etmirdi, sanki bu "boşalmalar" onlara meydan açdı. Amma mən bütün varlığımı inanıram ki, dünyada, o cümlədən də ədəbi müstəvidə heç kim heç kimin yerini tutmur, heç kim heç kimin yerində oturmur. Hər kəsin öz sözü, öz yeri var!

Bax bu mənada mən kiçik dairədə, yəni ailəm, kəndim dairəsində itirdiklərimi də xatırlayıb öz-özümə pıçıldayıram:

*Üzüm gülmək istəyəndə qəm gülür,
Elə bil ki, dayanıbdı güdükdə...
Niyə mənə hamı qəmdən dəm bilir -
Havamı da səsləndirir düdükdə!*

*Bilə-bilə dizlərimin təpərin,
Tapdamadım bir kiminsə çəpərin,
Mən söylədim dərməmişdən bəhərin -
İlk sözümü son sözüm tək gədikdə!..*

*Bu talehdi - bir də gülə, gülməyə,
Həsərat olsun axı kimə, gül, nəyə?
Nişangahdı, ürək gələn gülləyə -
Sən əsdirmə barmağını tətikdə!*

Bəli, həqiqətən yaşadığım bu həyatın son 40 ili demək olar ki, ağrı-acı ilə, itkilərlə və bir də içimə axan göz yaşlarımla yadımda qalıb. Onun 30 ili vətəndə vətənsiz yaşamağımla bağlıdır. Şükürlər olsun ki, Böyük Zəfər vətənsizliyə son qoydu. Amma içimdəki o sızılı bir tarix kimi, bir yaddaş kimi qaldı və qalacaq. Bunun da əsas səbəbi yaddaşsızlığımız, unutqanlılığımıza etiraz olaraq qalacaq. Bizi bir daha çomağı əldən yerə qoymamağa kökləyəcək. Amma qalan sonrakı onillik isə tək-cə qədər, taleyin yox, bəzən vaxtsız əcəlin də vurdugu zərbələrin budadığı ömrün ağrılarıdır, itkiləridir.

Deyə bilərsiniz ki, söylədiklərimdə qeyri-adi heç nə yoxdur. Hamısı hər kəsin bildiyi, hər gün qarşılaşdığı adi hallardır. Olsun!

Mən də öz gördüyüm, bildiyim kimi bunu dilə gətirməklə həm duyğularımı sizinlə bölüşürəm, həm də itirdiklərimin ruhu qarşısında baş əyirəm.

Dünyanın vəfasızlığını, ömrün qısalığını bir iynə ucu işıq kimi közəldirəm. Və elə o közərən işıqda da mənim xatırladığım kimi mənim də xatırlanacağıma ümid edirəm və yazıram:

*Söykəndiyim qaya qopub, daş qopub,
Nərlitisi yeri, göyü titrədir...
Kırpiyimin ucunacan yaş hopub -
Anlamıram, heç bu necə fitrədir?!*

*Bu gördüyüm bəd üzüdü həyatın,
Kimsə boğur sanki mənə tək əllə...
"Baxıb gedər" pıçıldayan bayatım -
Sən dilimdə qırıq-qırıq kəkəllə...*

*Sanki gəzir ruhum indi hər yanı,
Xəyalımda körpülüdü dağ, aran...
Çəkib gecə gözlerimə al-qanı -
Ya bəlkə də dan yeridi ağaran!..*

*Acısın da sıxıb içdim günlərin,
Bir çiçəyin, bir gözəlin adına...
Arasında dolaşanda güllərin
Bir kəpənək salar mənə yadına...*

Həyatın "Ol!"dan "Öl!"ə olan məsafəsi hələ ki rekord olaraq, yəni "Qırmız kitab"a inansaç 150 ilə yaxındır. Lap olsun 200 il. Deməli, "Öl!" qaçılmazdır. Belə olan halda biz niyə bir-birimizlə bu qədər dartsırıq? Biz niyə təəssüf hissini itirmək arzusunı korşaldırıq? Axı yarpaq tökümü bizim üçün də var. Vaxtlı və ya vaxtsız...

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dəyərli söz töhfələri bəxş etmiş Dirili Aşıq Qurbani Türkdillil xalqların ən qüdrətli sənəkarlarından biri,-birincisidir. Cəbrayıl rayonu ərazisindəki Diri Dağının ətəklərində bu kənd Xudafərin körpüləri ilə üzbəüz yerləşdiyindən uzaq keçmişdə baş verən olaylardan, Gəncədən Təbrizə üz tutan karvan yolunun varlığından həliyd. Bu kəndin tarixin yaddaşında əbədi olaraq iz salan sakinlərindən biri, fətehlər-fatehi Şah İsmayıl Xətəinin həmmüasiri Dirili Aşıq Qurbanidir. Şərqin qüdrətli hökmdarı Şah İsmayilla nəinki həmkar, həm də sənətin daşıyıcıları olmuş, şahın dəvətiylə Qurbani bir müddət sarayda yaşamış, Təbriz, Ərdəbil, Mərənd... toylarında çalib oxumuş, sorağı Türkiyəyə belə gedib çatmışdır. Qurbani şah xitabən bir neçə şeirin, Azərbaycan ədəbiyyatında üstündən əsrlər keçib adlarsa da tərəvətini itirməyən ilk "Bənöşə" şeirinin müəllifidir. Qurbanin həmyerliləri olan Cəbrayıl royonunun elm adamlarından filologiya elmləri doktoru, məşhur dilçi-alim Qəzənfər Kazımov aşıq-şair haqqında xeyli sayda elmi məqalənin müəllifidir. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Tariyel Abbaslı "Dirili Qurbaninin lirikası" mövzusunda

gördü ki təkid edirəm: "Onbeşcə dəqiqə vaxtın var, soruşan olsa məndən icazəsiz şairin şairin yanına keçmişən. Davudun dükanına tərəf gedib, qayıdram..."

Binanın ikinci qatındakı kiçik bir otağa gülməyimlə, spirtin qoxusu məni məst elədi. Şair yarıçılpaq şəkildə üzü divara tərəf yatmışdı. Xorultusu hər yana yayılmaqdaydı. Silkeləyib oyandırtdım, əvvəlcə məni tanımadı... gözlerini ovuşdurandan sonra ərklə dedi:

"Üç dəfə Cəbrayıla gəlmişəm, gözlərim həmişə səni axtarıb, xeyirdimi, nəyə gəlmişən?" Qağa, gəlmişəm səni Mərcanlıya-evimə qonaq aparım, gecə bizdə qalarsan, sabah birlikdə qayıdırıq,-dedim.

-İsmayıl, sən Allah məni yerimdən dəbərtmə, kopoyoğlu ermənilər demişkən Cəbrayıl doğrudan da "kiçik Soçiymiş, buranın havasına, suyuna söz ola bilməz... Görmüşən indi nə haldayam, belə vəziyyətdə çölə çıxma bilmərəm, ayıbdır... - Qağa, onda gəl belə danışaq, sabah saat birin yarısında yarındayam, hazırlıqla gələcəyəm, qağan səni elə yerə aparacaq özün də ləzzət alacaqsan. Baxx, danışdıq ha... heç kimə söz vermə. Yaxşı, şərtləşdik...

HÜSEYN ARIFLƏ İSMAYIL İMANZADƏNİN CƏBRAYIL MACƏRALARI

yazdığı elmi-tədqiqat karakterli elmi məqaləsi sayəsində istedadlı Dirili Qurbanişünas alim kimi tanınmışdır.

Qırx iki il qabaq bir sıra Cəbrayıl rayon ziyallılarından Tariyel Abbaslı, Şamil Əhmədov, Ədil Şərifov, Kamal Həsənov, Qotxmaz Bayramov, Əlirza Xələfli, İsmayıl İmanzadə, Hürriyyət Məmməsoy, Gülzar Behbudova... (adlarını unuduqlarım məni bağışlasınlar), o cümlədən rayonun müdrik ağsaqqalları yazılı-şifahi müraciətləri əsasında rayon rəhbəri Fikrət Vəlixanovun mənavi dəstəyiylə respublika mədəniyyət nazirliyi Cəbrayıl rayon Mərkəzində"Aşıq Dirili Qurbani saz-sz bayramı" deviziylə möhtəşəm bir sənət bayramı keçirməyə razılıq verildi.

Respublika Mədəniyyət Nazirliyinin mənavi dəstəyiylə tədbirin şəhərin ən münasib məkanında, o vaxtkı M.Qorki adına 1 saylı şəhər orta məktəbinin (təhsil ocağı indi Akademik Mehdi Mehdi-zadənin adını daşıyır) böyük idman meydançasında keçirilməsi nəzərdə tutulduğundan yüzlərlə əmək adamı bayramqabağı hazırlıq işlərinə cəlb olunmuşdular. Respublika Aşıqlar Birliyinin sədri Hüseyn Arifin və şəhər rəhbəri Fikrət Vəlixanovun rəhbərlik etdikləri bayram töreninin sorağı ölkəmizin sərhədlərini də keçərək hər yana yayılmışdı. Respublika Mədəniyyət Nazirliyinin meydan tamaşaları üzrə mütəxəssisi Abdulla Qurbani şəhərdən axşamədək iş başındaydı. Bir neçə gün ərzində tədbirin keçirilməsi nəzərdə tutulan meydanın bir tərəfində hər iki Xudafərin körpüsünün maketi hazırlanmış, 3 min nəfərin əyləşməyi üçün pilləvari oturaclar düzəldilmiş, Şah İsmayıl Xətəinin, Dirili Qurbanin həyat və əməli fəaliyyətlərindən, rayonun tarixindən bəhs edən iri lövhəciklər göz oxşayırdı.

Həmin günlərin birində Hüseyn Arifin şəhərə gəldiyini eşidən kimi şəxsi minik maşınımə əyləşib rayon mərkəzinə üz tutdum. Bayrama hazırlığın getdiyi yerə çatıb görülen işlərə xeyli tamaşa etdim. Saat təminən 2-nin yarısında Hüseyn müəllimin sorağıyla rayonun ikimartəbəli mehmanxanasına getdim. Maşımı yan küçədə dayandırıb içəri keçdim. Mehmanxananın direktoru Qara kişi qarşımı kəsib: "Rayon rəhbərinin tapşırığıdır, atam da dirilib gəlsə, onu şairin yanına buraxa bilmərəm"-dedi. Tanış olduğumuzu desəm də inadından dönmədi. Qara kişi xətrimi istəyən adamlardan biri idi,

Axşamüstü evə qaydan kimi sabakı qonaqlığın tədarükünə başladım. Əvvəlcə bağçamdakı ağaclardan nar, üzüm, alma, armud, əncir, gavalı, zoğal (həresindən qədərincə), sonra həyatimdəki dirikdən xiyar, pəmidor, acı və şirin bibər, nanə-reyhan yığıb həyatın bir küncünə qoydum. İki iri xoruz beçəsini soyutdurub, üçüncüsünü əmcək yağında qızartdım. 5 büküm yuxa çörəyi bükürdüm. (Mərcanlının yuxa çörəyinin dadı dillərdə gəzirdi.) Qardaşoğluna maşını verib bacımgildən bir qab-dolusu motal pendiri, (Bacım Ceyranın yoldaşı Musa kişi kolxoz çobanıydı) Bir litr də qoyun qatığı gətirdim. Evimin üst qatındakı balaca iş otağımdan da iki yarım litrlik tut arağını əlimə alıb aşağı düşdüm. Maşının yükünə bir palaz, üç döşəkçə, sabun, əl-üz dəsmalı, cürbəcür ölçüdə qab-qacaq yığdım. Şəhər tezdən soyuducudakı yer-yeməyi də yük yerinə qablaşdırıb saat 11-ə işləmiş yola çıxdım. (Evimin darvasından rayon mərkəzinə 25 kilometr idi...)

Hüseyn qağa mənə mehmanxananın həyatında qarşıyılıb: "Katib tezdən Bakıya-plenuma yola düşüb. Keyfdəyik ey, İsmayıl keyfdə, deyib əlini küreyimə vurdu. Ancaq sənə indiyəcən deməmişəm, özümə öz işçilərimdən bir ceyran gətirmişəm. Elə bildirdim Cəbrayıl şəhəri böyük bir yerdə, buraya gələndən sonra tək-cə adamlar yox eyy, burdakı itlər də mənə tanıyır. Özüm bir yana, sənə halına acıyram, burda sevgilin zadın olmamış olmaz, bəs onunla necə görüşürsən? -"Narahat olma Qağa, Hadrut qulağımızın dbində deyilmi? Lazım olanda oraya üz tutur, səssiz-səmsiriz də geriye qayıdram, dedim. Sağ əlini Xan Çinarın böyründə dayanmış "Qaz-24" markalı maşına tərəf uzadıb, mənim xidmət maşınımdır. Ancaq sürücü köpəyoğlunun lap yekesidir. Mənim hər addımı güdür, nə görsə aparıb arvadımın ovcuna qoyur. Neçə dəfə işdən qovmaq istəsəm də Məleykə mısırmırın salayıb deyib ki, o mənim yetimimdir, onunla iş olmasın...

-Gəl belə danışaq, sən bir az səbr elə, qoy o gədən gedər-gəlməzə göndərib birazdan qayıdaram. Ondan sora hara deyirsən gedək...

Hüseyn müəllimin gedib qayıtmağı heç beşon dəqiqə çəkmədi: "Köpəyolunun başını piyləyib Ağdama, şəhərin karlı kişilərindən biri olan rayon KTIHI-nın sədri Zeynal Məmmədovun evinə göndərdim. Məktub yazıb bildirdim ki Cəbrayıldakı tədbir başa çatandan sonra Məleykə və qızım Zöhrəylə 5-10 günlük Şuşadakı sanatoriyalardan birində dincəlmək istəyirəm. Bizə orada münasib bir otaq saxlat. Gədəyə də tapşırıdım ki lətifəsi Zeynal müəllimdən uzaq, tələyə baş çəkən çaqqal kimi üstümə qayıtma. Axşamı Ağdamda qal, sabah geri qayıdarsan. Hüseyn müəllim mehmanxananın alt qatındakı otaqlardan birindən çıxan gözəl və çox yaraşlıqlı qadınla gəlib maşının arxa oturaclarında əyləşdilər. Maşını tərpətmək istəyəndə geryə qanrılıb: Qağa, hər şey ürəyinizcə olacaq. Birce Şüşə şampan kəmdir, dedim məsləhətləşib, sonra alım, nə deyirsiniz? Hüseynə qabaq qadın dilləndi, Çox yaşı olar, get al getir! Maşından düşüb Davudun dükanından bir şüşə qırmızı şampan şərabi alıb gətirdim...

(ardı 9-cu səhifədə)

Ustadın xeyir-duası

İlk dəfə iri həcmli, ciddi bədii əsər oxuyan da on yaşım vardı. Dördüncü sinifdə oxuyurdum. "Bir gəncin manifesti" (Mircəlal Paşayev) adlanan bu əsər sanki məni sehirlədi. Mütaliyə elə aludə oldum ki, evimizdə olan 20-30 kitabı bir-iki ay ərzində oxuyub, başa vurdum. Sonra məktəbimizin, daha sonra Ağdamın şəhər kitabxanasına yazıldım. Bir gün mütaliə etməyəndə özümü nəse itirmiş kimi hiss edirdim. Oxuduğum kitabların sayı artıqca hiss edirdim ki, poeziya daha çox çəkir məni özünə. Nizami, Nəsimi, Füzuli, Nəbatı, Aşıq Ələsgər, S.Ə.Şirvani, Sabir, Vahid, Cavid və digər klassiklərimiz yazdıqları əsərlərlə məni ovsunladılar. M.Şəhriyarın "Aman ayrılıq" adlı kiçik həcmli kitabçası isə məni sil-kələdi, dilimizi sevdirdi, Vətənimizin dəyərini anlatdı mənə. Şər kitablarından xoşuma gələn şerləri əzbərlədim. Əzbərləməklə yanaşı qalın dəftərçəmə köçürdüm.

O dəftərçə indi də durur. Orda klassiklərimizin və ötən əsrin 70-80-ci illərində ən çox mütaliə olunan, sevilen şairlərindən Nəbi Xəzrinin, Famil Mehдинin, Cabir Novruzun, Tofiq Bayramın, Rasim (Kərimov) Eloğlunun, Bəhmən Vənoğlunun, Məmməd İsmayılın, Nüsrət Kəsəmənlinin, Ramiz Rövşenin və digər şairlərin şerləri var. Və bir də o dəftərçədə o vaxtlar az tanıdığım, hələ kitabını görmədiyim Şahmar Əkbərzadənin Qarabağa həsr etdiyi bir şəri var:

***Qarabağ - ana yurd, könül paytaxtım,
Mayam mahnısıyla yığrulan diyar.
Ana Vətənimin üreyi sənsən,
Sənə deyiləsi neçə sözüm var.***

Mən 1972-ci ildən Murad Rzayevin yaratdığı "Qarabağ bülbülləri" ansamblının üzvü idim. Rayon tədbirlərində böyük səhnələrdən həm mahnı oxuyur, həm də şər deyirdim. Tədbirlərin birində Şahmar Əkbərzadənin bu şerini də dedim. Açığını deyim ki, şerin bəzi bəndlərini tam dərinliyi ilə başa düşmürdüm. Məsələn, ikinci bənd mənim üçün "qaranlıq meşə" idi:

***Babalar bir zaman şikəstə üstdə
Qızıl torpağına dərd, qəm əkilər.
Muğamat üstündə zülmü, zilləti
Əppekli dərədə dara çəkiblər.***

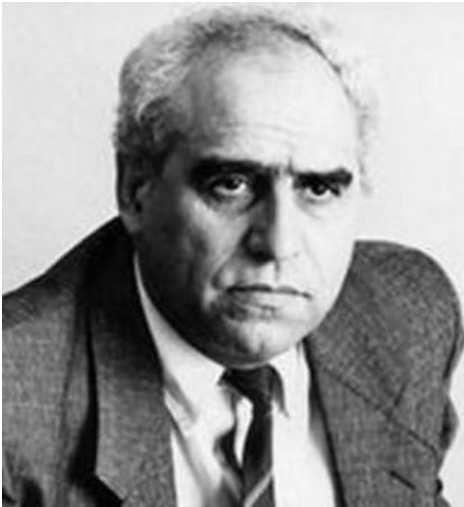
(Bu bəndə qayıdacağıq.) Bu şəri harda demişəmsə, hamı qulaq kəsilərək maraqla, diqqətlə, kövrələrək dinləyib. Ələlxüsus da Qarabağın işğalından sonra. Halbuki bu şər işğaldan 20-25 il əvvəl yazılıb.

***Güllücəm, Çəmənim, Baharlı kəndim,
Sizsiz çiçək kimi yanıb, solaram.
Şirin ləhcanızı demirəm hələ,
"Dayna" kəlmənizə qurban olaram.***

İxtisarla verdiyim bu bənzərsiz şerin sonuncu bəndi isə möhtəşəm bir himnin son akkordlarına bənzəyir:

***Qarabağ - ana yurd, beşiyim mənim,
Qartal xəyallarım göyündə süzər.
Sənə ürayimin paytaxtı desəm,
Nə Bakı inciyər, nə Təbriz küsər.***

70-ci illərdə səslənəndə bu şəri gözəl bir sənət nümunəsi, 88-ci ildən ağırlı bir mövzu kimi dinləyirdikse, 90-cı illərdə bu şər artıq can yandırısına, ürək ağrısına, ağıya, naləyə, fəryada

çevrilmişdi. Qayıdaq bu şerin ikinci bəndinə...

1985-ci ilin lap əvvəllərində erməni faşisti Zori Balayanın 1984-cü ildə Moskvada rus dilində şap olunmuş "Ocaq" kitabı keçdi əlimə. 424 səhifəlik bu kitabı iki günə oxuyub, başa vurdum. Kitabda yazılanların çoxunun cəfəngiyyat olduğunu anlasam da içimdə elə bil nə isə qırıldı... Sonralar bu barədə yeddi cildlik "Qeyb olmuş şəhərin oyaq yaddaşı" adlı kitabımın birinci cildində ətraflı yazmışam. 1985-ci ilin baharında isə bu kitabın məndə yaratdığı təəssürütlərlə bağlı təxminən altı dəftər səhifəsi həcmində bir yazı yazıb, o vaxt abunə olduğum "Mədəniyyət" qəzetinə apardım.

Bilirdim ki, bu qəzetin baş redaktoru Şahmar Əkbərzadədir. İlk tanışlığımız Şahmar müəllimin otağında oldu. Şerlərini sevē-sevē oxuduğum, mərhum xanəndəmiş Sədi Məmmədovun ifasında heyranlıqla dinlədiyim bu uca boylu, iri gözlü, qıvrım saçlı kişiylə heyrətlə baxırdım. Gözlərimə, qulaqlarıma inanmırdım. Mən böyük şair Şahmar Əkbərzadə ilə üz-üzə oturmışdım. İyirmi iki yaşım vardı onda. Şər də yazmırdım hələ. Həmin gün təxminən yarım saat həmsöhbət olduq şairlə. Gelişimin məqsədini dedim, Zori Ba-

layanın "Ocaq" kitabına yazdığım yazını oxudum. Diqqətlə dinlədi, alıb qoydu masasının üstünə. Bir söz demədi. Bildirdi ki, o kitab haqqında məlumatı var. Sonra ondan yuxarıdakı şerin ikinci bəndi barədə soruşdum. Gözləri yol çəkdi. Dedi:

- O bənddə elə erməni məsələsi nəzərdə tutulur. Vətənin qoynunda yer verdiğimiz erməni daşnakları zaman-zaman üstümüzə silah çəkiblər, bizi istəmədiyimiz müharibələrə cəlb ediblər, bir çox hallarda havadarlarının köməyi ilə qanımızı axıdılar.

Sonra kimlərdən olduğumu, nə işlə məşğul olduğumu soruşdu. Tələbə olduğumu biləndə çox sevindi. Balayanın kitabına verdiyim reaksiyaya görə məni təriflədi. Xoş təəssürüt və yüksək əhval-ruhiyyə ilə ustad şairin otağını tərk etdim. Bu tanışlıqdan sonra bu gözəl insanın, böyük şairin yaradıcılığını daha müntəzəm izləməyə başladım. Hər şerindən bir boy ucaldım, yeni dünya kəşf elədim, müdrikləşməyə, kamilləşməyə başladım sanki. ...

Və başa düşdüm ki, ötən əsrin 50-60-70-80-ci illərində məktəb dərsləklərindən və mətbuat səhifələrindən bizə dahi kimi təqdim edilən, az qala bütün əsərlərində Lenini, Stalini, Kommunist partiyasını tərənnüm edən Azərbaycan sovet poeziyasının "üç müşketyoru" (yəqin bildiniz kimləri nəzərdə tuturam) və digər şairlər mif imiş. Şahmar Əkbərzadə poeziyası ilə müqayisədə onlar özfealiyyət və ya həvəskar səviyyəli şairlər imişlər. Şahmar müəllimlə 90-cı illərdə bir neçə dəfə də tədbirlərdə görüşdük. Ən maraqlısı ustad xanəndə, dünyasını faciəli yol qəzasında vaxtsız dəyişmiş Sədi Məmmədovun doğumunun 45 illiyinə həsr edilmiş tədbirdə oldu. Həmin tədbirin aparıcısı mən idim. Təsədüfən Şahmar Əkbərzadə və xanəndə Arif Babayevlə eyni masa arxasında əyləşmişdik. 1998-ci ilin mart ayının 7-si idi. Salonda əyləşənlərin, demək olar ki, hamısı tanınmış adamlar idi. İlk sözü sevimli xanəndəmə verdim. Arif Babayev maraqlı çıxışdan sonra yanıqlı bir "Segah" oxudu və qavalının birini Sədiyə bağışladı. Alqışların gürultusu şadlıq evinin divarlarını sil-kələdi. Qavalı çox böyük hörmət və ehtiramla qəbul edən Sədi Məmmədov elə həmin qavalla "Segah" üstdə sözləri Şahmar Əkbərzadəyə məxsus olan Allah, bu torpağın kəsilib başı, "Quran" oxumağa mollası yoxdur, mısıraları ilə balayan şəri oxudu. Hamı kövrəlib, dinləyirdi. Sözlər təsirli, ifa yanıqlı, sinəmizdə altı illik çalın-çarpaş Qarabağ "dağı"... Ürək lazım idi bu ifaya dözsün. Alqışlar səngimək bilmirdi.

Sonra mikrofona Şahmar müəllimi dəvət etdim. Uca boyu, əzəmətli görkəmi, ləngərli yerışı ilə hündür olmayan səhnəyə qalxdı. Sədi haqqında xeyli danışdı. Maraqlı danışdı, səmimi danışdı, xoş sözlər dedi. Sonra rəhmətlik anasına

ithaf etdiyi "48 ölçülü qadın paltarı" adlı şerini avazla, bəlağətlə, kövrələ-kövrələ, şirin-şirin-şirin söylədi. Kamançada çalınan "Şüşdər" muğamının müşayəti ilə söylədi. Salona qərribə bir sakitlik çökmüşdü. Hamı xəyala dalmışdı, qəhərlənmişdi, doluxsunmuşdu. Bu necə şər idi, necə səmimi şər idi, necə gözəl söylədi müəllif. Tamaşaçılar ovsunlanmışdı sanki. Qəfil elə bir gürultu qopdu ki...

Şahmar müəllim şirin təbəssümü ilə tədbir iştirakçılarına baş əyib, təşəkkür edərək yerinə keçdi. Masa arxasında da imkan olduqca ordan-burdan söhbət edirdik. Şahmar müəllimin qəfil ölümünün eşidəndə İsrail dövlətində yaşayırdım. Bu böyük şairin vaxtsız vəfatına (59 yaş nədir ki?) və dəfninə gələ bilmədiyimə görə çox pərişan oldum, ağladım, poziyamızın nəhəng bir şairini itirməyimizə göz yaşlı tökdüm. 38 yaşım vardı, amma hələ də şər yazmırdım və elə bir fikrim də yox idi. Bu hadisədən iki il sonra yolla gedə-gedə öz-özümə yuxarıda qeyd etdiyim "Qarabağ" şerini deyirdim. Ürayimdə ustad Şahmar Əkbərzadə ilə söhbət edə-edə xəyalən Ağdamı, Qarabağı dolaşırdım.

Qəflədən içimdən bir bənd şər püskürdü: Gözdüm bu dünyanı, yordum yolları, Hər yerdə qəm, kədər, dərd, azar gördüm. Qürbətdən boyladım Vətənə sarı, Yolumu gözləyən boş məzar gördüm. Bu bir bəndi deyib, gözlərimi qaldırıb xəyali yol yoldaşım olan ustadın üzünə baxdım. Üzündə çox mənalı və təşnə ürəklərə su səpən təbəssüm vardı.

Ağır-ağır söze başladı: - Yadındadı, 17 il əvvəl bir yazı getirmişdin mənə? O vaxt onu çap etmədik qəzetdə. Yəqin indi özün də başa düşürsən ki, o kitabın müqabilində sənın yazdığın o yazı çox zəif idi. Amma bu bir bənd şerin çox təsirlidir. Qürbətin ağrı-acısını, dünyamizin dərdlərini, Vətən sevgisini özündə birləşdirir. Belə yazsa bilsən, yaz. Uğur olsun.

Ustadın qulağıma gələn səsi məni xəyalardan oyatdı. Şahmar müəllimi yanımda görməyib, çox məyus oldum. Şahmar Əkbərzadə artıq iki il idi ki, həyatda yox idi, Tanrı dərghinə köç etmişdi, cənnətdə idi. Allah sənə rəhmət eləsin, ustad. Məkanın cənnət olsun. Şerlərinlə ürayimizdə, qəlbimizdə, gündəlik həyatımızdasan. PS. Ustadın xeyir-duasından sonra 20 il ərzində 21 kitabım işıq üzə görüb. Yazılarımın və şerlərimin böyük əksəriyyəti Vətən sevgisi, yurd həsrətindən mayalanıb, dünyamızın ələcsiz dərdlərinə həsr olunub, Qarabağ müharibələrindən, Şəhidlərimizdən, döyüşçülərimizdən, qazilərimizdən bəhs edir. Üç kitabımda Şahmar Əkbərzadə haqqında da yazmışam. Azdır, çox azdır.

**German,
şair, publisist**

"HÜSEYN ARIFLƏ İSMAYIL İMANZADƏNİN CƏBRAYIL MACƏRALARI

(əvvəli 8-ci səhifədə)

Şəhərin üst tərəfindəki yolla ermənilərin Hərəkül kəndinin yanından keçib, bağlı-bağatlı, dumduzu bulağı olan bir yerdə maşını saxlıyıb qadınla birlikdə yükü süfrənin üstünə yığdıq. Hüseyin müəlim bir az təşvişə: "İsmayıl buralar sakitlikdmi, üstümüzə adam-zad gəlib çıxmaz ki...dyəndə,-arxayın olun, quş-quşluğuyla buralara səkəbilməz,-dedim. Açığı hər ikisinin qırım-larından hiss etdimki ba allı-guşədə həstətlərinə son qoymaq, illər ayırıs ikimi bir-birlərinə sarılmaq istəyirlər. Dedim, qağa, yaxındakı erməni kəndlərindən birində tanışım var, siz axayınca işinizi görün mən 45-50 dədiqəyə qayıdacağam. - Yaxşı eləyirsən, get, baş çək, ancaq bu dəy-yuslara inanma ha...hamısı zatiqırıq köpəyuşagıdır...

Onları ikilikdə qoyub, maşınla iki-üç kilometr aralanandan sonra gül-çiçəkli bir yamacdan xeyli çiçək yığıb dəstə bağladım., sonra da kürəyimi sal bir daşa söykərib mürğüləməyə çalışdım.. Oyananda verdiyim vəddən bir saata yaxın vaxt keçdiyini görüb geri qayıtdım...

Ayaq üstə sərv boylu sarıyanız gəlin çiçək dəstəsini sinəsinə sıxaraq: Şair sovqatın əvəzsiz qalmayacaq ha... İnşallah, nə vaxt Bakıya gəlsən, səni ötən il ərindən boşanmış bir cavan

aşığımla tanış edib görüşdürəcəyəm deyib şaqqanaq çəkdi. Hüseyin müəllim də ona qoşuldu: Cavan şair dostumun könülünü almaq savab işdir. Gördünmü o bir həftədən sonra dağlar qoynunda bizim həsrətimizə necə son qoydu. Gəlin ortalıqda kəklik kimi süzür yeməkləri süfrəyə düzür, arabir də deyib gülürdü. Hiss edirdim ki hər ikisi dillərinə gətirməsələr də onlarçün yaratdığım "xudmani şəraitçün" baxışlarıyla məni öpüb-oxşayırlar. Tut arağı ilə dolu butulkalardan birinin qapağını açıb ağzıköbəli 100 qramlıq (əslində stəkanın tutumu 80 qram idi) şüşələrə araq süzdüm. Şampan butulkasını da o qaydada açıb başköbəli 200 qramlıq stəkanı doldurdum. (Evdən rumka və bakal gətirməmişdim).

-Hüseyin Qağa, bizim gözəllər-gözəli Cəbrayılıma xoş gəlmisiniz, xanım... (adını bilərək-dən yazmıram, hələ yaşayır) qədəmləriniz sayalı-düşərli olsun,-deyib,- stəkanı başıma çəkdim. Xanım da şampanı ləzzətlə nuş edib, stəkanı yerə qoydu. Hüseyin qağam arağı çox əzəbli bir gedişlə içib dedi: " İsmayıl, bu hara məhsuludur, araq da bu qəder tünd olarmı? Dedim: "Qağa, öz bağımıdakı şah tutların məhsuludur. Bacoğlum Kamala demişəm ki mənə çəkdiyin araq 80-82 dərəcədən aşağı olmasın. İkinci badələri bir neçə söz deyəndən sonra başımıza çəkdik. Hü-

seyin qağa tutovkayla "tez" dostlaşdı: "Vallah, billah bizim Qazağın "başıxamırlısı" Cəbrayıl tutovkalarının heç səmtinə də gələ bilməz.... Dördüncü sağlığı yənə də mən dedim, xanımın şərfinə. Təkcə tələm-tələsik yeyib-içmir, ordan-burdan söbət edir, Hüseyin müəllim maraqlı lətifələr söyləyib üzümüzü güldürür. xanım meyvələri doğrayı yərbəyər edirdi.

Məcəlsə "ağalığ etməyi" əldən vermədiyimi görüb, Hüseyin qağa axı ki "üsyana" qalxdı: - İsmayıl, niyə qərrib basanlıq edirsən, qonaq olsaq da bizim dəyiləsi sözüümüz də var axı! - Buyurun Qağa, bundan sonra söz sizdədir. Əvvəlcə üzümə maraqla-təbəssümlə baxdı, sonra söze başladı: "İsmayıl, sən ədəb-ərkanlı, mərd oğlansan, Yadımdadır, Nüsrətlə üçümüz çörək yeyəndən ürayimə yatmışan. Başqaları kimi dostluqdan-tanışlıqdan sui-istifadə edib birçə dəfə də üstümə qaçmamısan. Mənlikli, qürurlu söz adamısan, indi belələrini gündüz əliçıraqlı gəzsən də çətin taparsan...İstedadlı, ağıllı, dərəkəli və şöhetdən gən gəzən şairənsən və nəhayət çoxbilmiş adamsan, yoxsa başqaları kimi elini-obasını atıb şöhrət dalınca Bakıya qaçıb orda-burda veyillənməzdin. Əgər bu araq bizim Ağstafada olsaydı, cavanlıqda mən də sənın kimi evimdə oturub, arağımı içib şeirim yazardam... Cəbrayıl camaatı sadə, qonaqsevər insanlardır. Sizin Bö-

yük Mərcanlılarsa bu sırada lap qabaqda gedir. Cəbrayılıların, sənın, özümüzün şərəfinə!..

23 oktyabr 1983-cü ildə Cəbrayılın meydan və küçələri Göyçədən, Borçalıdan, Şekidən-Şirvandan, Laçından-Zəngəzurdan, Gəncə, Kəlbəcər, Gədəbəy-Tovuz, Qazax, Şəmkir... aşığılarının çalib-çağırdıqları el şənliklərini xatırladırdı.

Tədbirin keçirildiyir səmtə gedən yolda isə manqallar tüstülənir, samavarlar pıqqayıp qaynayır, xörək qazanlarınınsa sayı-hesabı yox idi. Mən həyatımda ucqar bir rayon mərkəzində keçirilən belə möhtəşəm el şənliklərinə çox az rəsət gəlmişəm. Ulu Tanrı Dirili Aşq Qaurbaninin xatirəsini yaşadanları var eləsin! İnşallah, gün o gün olsun ki bizim zəfər sevincli Cəbrayıl da bundan sonra da Dirili Dədə Qurbaninin şərəfinə yenidən saz-söz bayramı keçirilsin! Özü də əzəlkindən də möhtəşəm!...

P.S. Əfsuslar olsun ki həmin el şənliyindən bəhs edən foto-şəkilləri axtarıb tapa bilmədim. Yəqin ki bizim rayon qəzetinin arxivində xeyli sayda nümunələri qalıb. Həmin ərəfədə qələmə aldığım "Məhəbbət Əfsanəsi" adlın hekayəm el şənliyindən mənə qalan söz sovqatımdır.

İSMAYIL MƏRCANLI İMANZADƏ

ŞƏRƏFLİ ÖMRÜN HƏR KƏSƏ DÜŞƏN İŞIQ PAYI

Bu gün ömrünün 70-ci yayını salamlayan tanınmış elm adamı, dəyərli ziyalı-mız Bəhram Əliyev 2 sentyabr 1955-ci ildə Ermənistanın Zəngibasar rayonunda anadan olmuşdur. 1973-cü ildə əmək və elmi fəaliyyətinə başlamışdır. 1979-cu ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun hidromeliorasiya fakültəsinin "mühəndis-hidrotexnik" ixtisası üzrə tam kursu bitirmiş və 2003-cü ildə "ilin ixtiraçı mühəndisi" adına layiq görülmüşdür. Elə bu nailiyyətlər də onun həyatını yeni uğurlara istiqamətləndirmiş və demək olar ki, bir elm adamı, bir pe-daqoq kimi o, qısa zamanda həmkarlarından müsbət mənada seçilmiş, tələbələrinin sevimlisinə çevrilmişdir.

Haşiyə:

1988-ci ildə Novoçerkask şəhərində namizədlik dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək "Meliorasiya və suvarma əkinçiliyi" ixtisası üzrə texnika elmləri namizədi dərəcəsi almışdır. Öz elmi yaradıcılıq fəaliyyəti dövründə 30-dan çox müxtəlif konstruksiyalar, suvarma texnikası sistemi və kənd təsərrüfatı bitkilərinin mütərəqqi suvarma üsullarını yaratmışdır. Bir çox elmi-tədqiqat işlərinin rəhbəri olaraq onların yerinə yetirilməsində bilavasitə iştirak etmişdir ki, bunların da nəticəsi hazırda təkcə MDB ölkələrində deyil, həm də uzaq xaricdə - İran, Türkiyə, Kuba, Almaniya, İsrail və s. ölkələrdə tətbiq olunur.

1997-ci ildə Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasına öz dissertasiyasını təqdim edərək "Meliorasiya və suvarma əkinçiliyi" ixtisası üzrə texnika elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almış və Beynəlxalq Ekologiya və Təbiətdən İstifadə Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

1999-cu ildə Beynəlxalq Mühəndislər Akademiyasının müxbir üzvü, 2001-ci ildə Rusiya Su Təsərrüfatı Elmlər Akademiyasının akademiki seçilmişdir. 2010-cu ildən isə Rusiya Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının həqiqi üzvüdür.

2001-2004-cü illərdə su və torpaq ehtiyatlarının idarə olunması ilə bağlı böyük bir layihənin milli koordinatoru və rəhbəri olmuşdur. Bu layihələr əsasən Azərbaycanın Şamaxı və Tərtər rayonlarında həyata keçirilmişdir. Rəhbərliyi ilə yaradılmış yeni növ suya qənaət edən suvarma texnika və texnologiyalar bu günədək demək olar ki, Azərbaycanın dağ və dağətəyi zonalarında geniş tətbiq edilməkdədir.

100-dən çox elmi əsərin, həmçinin çoxlu sayda (30-dan artıq) ixtiranın müəllifi olmuşdur ki, onlardan onuna patent (o, cümlədən 3-ü Rusiya Federasiyasının, 7-si Azərbaycan Respublikasının) verilmişdir.

Elmi əsərləri ilə yanaşı, 22 monoqrafiyası vardır ki, bunlar da meliorasiya və təbii ehtiyatların qorunması probleminə həsr olunmuşdur. Elmi-istehsalat fəaliyyəti ilə yanaşı, Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri Universitetinin "Hidrotexnika və meliorasiya" kafedrasının professoru kimi elmi-mühəndis kadrların hazırlanmasında fəal iştirak edir.

Qələmlə ünsiyyətdə olan biri kimi üreyimdən keçənlərin hamısını bir-bir yazmaq səadətini bu an yaşayıram. Üstəlik də çox yaxşı tanıdığım, sonsuz hörmət bəslədiyim, ünvanına səmimiyyətlə düşündüklərimi çatdırmaq istədiyim insan, yaxınım-doğmam olduğundan bu yubiley yazısını qələmə almaq istəyəndə düşündüm necə yazım ki, ailəsini-ətrafını yaxşı tanıdığım insan haqqında mükəmməl bir yazı alınsın. Sən demə, çox yaxşı tanıdığım insan barəsində yazmaq, ürək sözlərimi ardıcılıqla qələmə almaq heç də asan iş deyil-miş. O da ola elm sahəsində sözünü demiş, hərtərəfli və çox ləyaqətli insan haqda fikir söyləmək, söz açmaq, düşüncələrini bölüşmək...

Məncə, bu, böyük məsuliyyətdir. Sadə və səmimi insanların elmdə öz xüsusi və böyük çəkisi olduğunu da bilirəm. Elə Bəhram müəllim də belə böyük ürəkli, tanınmış, yüksək vəzifələrdə də öz səmimiyyətini və sadəliyini qoruyan seçilmişlərdən olduğu üçün bu kiçik yazımda qəlbimdə olanları, düşündüklərimi qeyd etməyin, yazmağın həyəcanını yaşamaqdayam.

Bəhram müəllim müasir təfəkkürlü alimlərdən olduğu üçün onun elmə verdiyi töhfələr, elmi uğurları bu gün və sabah üçün ölkəmizdə önəmli sahələri əhatə edir. O, Azərbaycan elmində çoxlarına yol göstərmişdir, həmişə ətrafında olanlara böyük ehtiramla yanaşaraq qarşılıqlı hörmət çərçivəsində hər kəsə nümunə ola bilən elm adamlarımızdandır. Mən Bəhram müəllimin elmdə göstərdiyi uğurları və öz sahəsində vurduğu küllüq haqda çox danışmaq niyyətində deyiləm. Çünki bu, bir yubiley təbriki çərçivəsindən çox böyük və geniş mövzudur. Lakin mən gördüklərimi mütləq şəkildə burada, qısa formada olsa da, öz qələməmə güvənərək uyğun tərzdə təbrik yazısı çərçivəsində sığışdırmaq fikrindəyəm.

Bəhram müəllim sanki çox ciddi və bununla bərabər çox mütevəzi, mülayim təbiətli, hər kəsə sevgi ilə yanaşan insan olmaqla bərabər, həmişə, həm özünə, həm də ətrafına qarşı tələbkarlığı olan şəxsiyyətlərdəndir. Onu tanıdığım andan anladım ki, Allah hər zaman olduğu kimi, ömrünün səhifələrinə adı böyük hərlərlə yazılmağa layiq, seçilmişlərdən olan, hər-

tərəfli insan nəsim edib. Min şükür kəmərinə.

Bəhram müəllim öz nəslinə, nəcabətinə, soykökünə, ailəsinə şərəf yaşadan, qürurlu insandır. Mən hər zaman düşünmüşəm ki, insanı uca tutan, onun ölçüsüz və qiymətsiz sərvəti ilk növbədə ailəsidir. Belə bir gözəl ailənin böyüyüdü Bəhram müəllim. Onun xeyirxahlığı, mehribanlığı, qarşısındakılara dəyər vermə qabiliyyəti,

tükənməz bacarığı, dəyanəti və biliyi sayəsində elə elmə yiyələnməsi də həyatının qayesidir.

Bugün illərdir yaxşı tanıya bildiyim, səmimiyyətinə məftun olduğum doğma insan - əzizim Bəhram müəllim dünyanın mənəsini kimlərə əl tutmaqda, pasibanlıq etməkdə, çoxlarına valideyn qayğısı göstərməkdə görən əvəzsiz insanlarımızdandır. Onu da deyim ki, Bəhram müəllim qohum-əqrəbəyə, həmkarlarına qarşı da çox ülvü münasibət bəsləyən və hər birinə ayrı-ayrılıqda qırılmaz tellərlə bağlı olan biridir. Və çoxlarına da arxa-dayaq olubdur.

Gözəl alim, müəllim və həm də bənzərsiz rəhbər, təşkilatçılıq bacarığına malik çox təmkinli insandır desəm, fikrimi daha düzgün ifadə etmiş olaram. Məğrurluğundan, sədaqətindən, etibarından öz övladlarına da yetərincə pay verib. Ailəsində paklıq, təmizlik, sədaqət ruhu hökm sürür.

Bəhram müəllimin həyat yoldaşı, sevimli, gözəl Şəhla xanım sonsuz ehtirama layiq, çox mehriban əzizimizdir. Əsl Azərbaycan xanımı ər üçün zaman gəlir ana, bacı, dost, sirdaş olmağı bacara biləndir. Şəhla xanım sadalaya bildiyim və sadalaya bilmədiyim daha çox ilahi sevgi ilə yoğrulmuş, baş tacı hesab olunan, seçilmiş xüsusiyyətləri xarakterində cəmləşdirən həyat yoldaşıdır. Mehriban, duyğulu

ana, nəvələri üçün diqqətli nənə, qohumlarına sonsuz sevgi ilə bağlı olan Şəhla xanımla mənim də böyük bir könül bağlantım var. Doğma və isti münasibətimiz ilk görüşdən elə yaranıb ki, sanıram onillərlə doğma bildiklərimdən daha doğma birisinə çevrilibdir. Qədirbilənlik, diqqətli olmaq, seçilmiş... əsl insanları daha da yüksəkliyə saxlayan xarakterik insani cəhətlərdəndir ki, bunlar hamısı Şəhla xanımda yətinəcəkdir.

Sonda istərdim bir neçə cümlə də bu ailə ilə doğmalığımdan söz açım. Nəvəm Sonna - gözümün, könülümün qız payı, adası bu gözəl ailənin gəlinidir, Bəhram müəllim demişkən, qızıdır. Əslində bu mehribanlıq da ailədən gələn gözəlliklərdən doğur. Bu evdə, bu ocaqda Şəhla xanımın yaratdığı saf və istiliklə dolu ab-havanı onun gəlininə və nəvəsinə sevgisi sanıram və bu mühit belə bir səmimiyyətin yaranmasının əsasıdır. Gül becəriləndə solmaz, insan seviləndə ucalar. Gəlin-qızlar sevdiklərinə, tükənməz məhəbbət bəsləyərək düşükləri ocağa dəyər verib, dəyər görər, böyüyər. Mən öz nəvəmə də, onun düşdüüyü ocağa da, orada olan bütün ailə üzvlərinə də sədaqət dolu günlər diləyirəm.

...Və əzizimiz Bəhram müəllimə ürək sözlərimi qeyd olunacaq yubiley ərəfəsində kiçik təbrik yazımla çox sevdiyim "Ədalət" qəzeti vasitəsilə çatdırıb demək istəyirəm ki, əziz qardaşım, siz fədakar əməyinizlə, əqidenizlə ətrafınıza pak, incə duyğular aşılamaqla bundan belə yüz yaşayıb var olun! Belə şad günlər sizin rəhbərliyiinizlə sizin ailədə hələ çox keçiriləcək. Və bu gözəl günlər sizinlə, gülərlə Şəhla xanımla daha mənalı alınacaqdır.

Qəlbi mərhəmət hissi ilə yoğrulmuş əziz və böyük insan, hörmətli Bəhram müəllim, bu ad gününüzdə dostlarınızdan, həmkarlarınızdan saysız-hesabsız təbriklər alacaqsınız. Bu yazı da mənim düşüncələrimlə Sizi tanıdığım andan keçirdiyim fəxarət hissi ilə birləşərək Sizə ünvanlanan ürək sözlərimin bir qismidir. Ürəkdən və səmimi qəlbədən təbrik edirəm. Tanrı Sizi qorusun!

**Ailəmiz adından dərin hörmətlə:
Sona Məmməd qızı
ÇƏRKƏZ
BDU-nun baş müəllimi,
AYB-nin üzvü,
"Qızıl qələm" media mükafatçısı**

Türkiyənin Karahantepe abidəsində

Neolit dövrünün ən böyük kəşfi - "İlk üçölçülü süjet"

Türkiyənin Şanlıurfa şəhərində yerləşən Karahantepe, UNESCO-nun Dünya İrs Siyahısına daxil edilmiş Göbəklitepe ilə birlikdə, 12 min il əvvələ aid dünyanın ən qədim Neolit dövrü yaşayış məskənlərindən biri hesab olunur. Bu ərazi hər yeni arxeoloji qazıntı ilə tarixdən əvvəlki insan cəmiyyətlərinə işıq tutur və onların sirli dünyasını anlamaqda əhəmiyyətli rol oynayır.

Bu dəfə Karahantepe dünya miqyasında əlamətdar bir kəşflə gündəmə gəlib - alimlərin fikrincə, burada dünyanın indiyədək məlum olan ən qədim üçölçülü mifoloji süjeti aşkar edilib. Arxeoloqlar bu tapıntıyı Neolit dövrünün "əsrin kəşfi" kimi dəyərləndirirlər. Qazıntılar zamanı daşdan hazırlanmış qablar və boş-

qabların xüsusi ardıcılıqla, bir-birinin üzərinə yığılmış vəziyyətdə düzüldüyü məlum olub. Bu kompozisiyanın içində daşdan yonulmuş heyvan fiqurları, daş əsalar, muncuqlar və qırmızı steril torpaqla möhürlənmiş qablar aşkar edilib. Ətraf mühitdə isə canavar çənəsi, bəbirsümüyü, qartal və tülkü kimi heyvanların sümükləri simvolik şəkildə düzüldü.

Qabların üzərində incə həndəsi naxışlar, heyvan və stilizə edilmiş insan təsvirləri yer alır. Xüsusilə diqqət çəkən isə içi torpaqla doldurulmuş və kiçik daş qapaqla örtülmüş dıbsız bir qab olub. Onun içərisində tülkü, qartal və qaban fiqurları yerləşdirilib. Bu fiqurların baş hissəsi daş halqanın içində idi - bu da kompozisiyaya güclü simvolik mənə qatır. Qartal fiqurunun halqadan

qismən çıxmış vəziyyətdə olması, qabın möhürlənməsindən sonra baş verdiyi düşündürür.

İndiyədək Şanlıurfa bölgəsində əsasən ikiölçülü təsvirlərə rast gəlirdi. Lakin Karahantepedəki bu tapıntı, ilk dəfə olaraq simvolik süjetin üçölçülü formada və yerində nümayişidir. Bu xüsusiyyət onu digər kəşflərdən fərqləndirir və Neolit

dövrü sənətində yeni bir mərhələnin başlanğıcı kimi dəyərləndirilir.

Tapıntının xüsusi hazırlanmış üçölçülü kompozisiya formasında təqdim olunması, sadəcə incəsənət və inanclar baxımından deyil, həm də dövrün ictimai yaddaşına işıq salması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, insanlıq tarixində ilk dəfə süjetli, ardıcıl və çoxfiqurlu hekayənin üçölçülü formada yaradıldığını göstərir.

Karahantepe, Taş Tepeler adlanan geniş Neolit dövrü məskənlər kompleksinə daxildir. Bu bölgə "Gələcəyə İrs" layihəsi çərçivəsində Türkiyənin arxeoloji irsini qorumaq və tanıtmaya məqsədilə diqqət mərkəzində saxlanılır.

2024-cü ildə bölgənin mərkəzi sayılan Göbəklitepe 709,643 ziya-

rətçi qəbul edib. Ziyarətçilərin böyük hissəsi Karahantepeni də ziyarət etməyə üstünlük verir. Bu maraq, bölgədə ardıcıl olaraq edilən arxeoloji tapıntılar və onların tədqiqatı ilə daha da artır.

Son tapıntılar hazırda Ankarada Prezident Kompleksinin Sərgi Zalında keçirilən "Arxeologiyanın Qızıl Dövrü" adlı sərgidə nümayiş olunur. Sərgidə təkcə Karahantepedəki kəşflər deyil, həm də müxtəlif ölkələrdən geri qaytarılmış nadir artefaktlar da təqdim edilir. Bu tədbir Türkiyənin qədim mədəni irsə verdiyi yüksək dəyəri və sadıqlığını nümayiş etdirir.

Karahantepedəki bu kəşf, Neolit dövrü insanının düşüncə dünyasını və simvolik tefəkkürünü anlamaqda mühüm mərhələ sayılır. İlk dəfə olaraq bir süjetin üçölçülü təsviri, qədim insanın dünyanı dərk etmə və ifadə etmə qabiliyyətini ortaya qoyur. Bu tapıntı, təkcə Türkiyə deyil, bəşəriyyət üçün də tarixi əhəmiyyət daşıyır.

Nizami Bayramlı

Sahiblik arzusunun vitrindəki ifadəsi

Furqanın şeirləri haqqında bir neçə cümlə

Bugünkü şeir artıq sadəcə duyğuların yox, həm də daxili xaosun, sosial yorğunluğun və fərdi çaşqınlığın kodlaşdırılmış formasıdır. Söz artıq nə gözəllik üçündür, nə də təsəlli - o, bir növ müqavimət alətinə çevrilib. Şair özünü və zamanını hər misrada deşifrə edir, oxucu isə artıq passiv dinləyici yox, iştirakçıya çevrilir. Məhz bu prizmadan baxsaq, indi təhlil edəcəyimiz şeirlər də öz iç səs ilə bizə müəyyən həqiqətləri pıçıldayır.

*əvvəllər ağac idim mən,
sonra salfet kağızı oldum,
indi zibilqabına atılıram...*

*halbuki, hansısa
kitab rəfinə də qoyula bilərdim...*

Bu şeir, zahirən bir ağacın taleyini danışır - əvvəl canlı, sonra salfet, sonda zibil - amma, əslində, burada ağac yox, düşün-cə danışır. Bəli, düşün-cə. İnsanın içində doğulan və hələ ifadə olunmamış, amma ifadə olunsada düzgün yerini tapa bilməyən bir fikirdir bu. Bu "ağac" - yazılmamış bir fikirdir. Vərəqə çevriləndə artıq yazı ola bilərdi, amma "salfet" oldu - yəni tələsik, ötəri, fayda üçün istifadə olunan, məqsədsiz bir qeydə çevrildi. Sonda isə o fikir - həyata düşə bilməmiş ideya - zibil qabına atıldı. Burada itirilən bir ağac yox, doğula bilməmiş bir ideyadır.

Ən ağırlısı odur ki, bu şeir həm də "nə ola bilərdim?" sualının poetik versiyasıdır. O sual ki, ən çox cavabı olmayan sualdır. Kağızın öz dili ilə danışması - əslində yaddaşın danışmasıdır. Çünki kağız yaddaş saxlamaq üçündür, amma bu yaddaş silinib. Burda həm yaddaş itkisi, həm də potensialın boş getməsi var. Müəllif şeirdə bir ağacın təhkiyəsini qurduğunu düşünür, amma, əslində, bir insanın içindəki yazılmamış avtobiografiyasını yazıb.

Kitab rəfi ilə zibilqabısı arasındakı fərq - insanın taleyinin, dəyərinin, yaddaşının harda və necə yerləşəcəyinin sərhədidir. Və o sərhədi bəzən özü seçmir. O sərhədi bəzən zaman seçir, ya da başqaları. Bəlkə də bu, sadəcə bir kağızın deyil, bir ömrün öz seçilməmiş xatirəsidir.

Və bir də: bu şeir kağızın dili ilə yazılıb, amma - o ağac heç vaxt danışmayıb. Danışan, "indi"dir. Yəni bu - ölüm anındakı şikayətdir. Diriykən susan ağac, indi - yandırılmağa aparılan zaman - danışır. Bu, təkcə fəlsəfi deyil, dramatik etirafdır. Və ən gözəli: müəllif bu qədər dərinə enəndə belə, onu üç nöqtə ilə bitirib. Çünki bu ağacın son sözü hələ deyilməyib. Amma müəllif onu susdurub. Bu da şeirin ən şair yeri.

Başqa misraların üzərindən analiz edək:

*cənablar!
nə olar,*

*VƏTƏN sözünü
bu qədər israf etməyin!*

*axı mən
V hərlərindən
quşatan düzəltmək istəyirəm...*

ve yaxud "həbs" adlı şeirə baxaq:

*kimisə
krassvord yazan görəndə
dörd divar arasına
salınmış hərlərə
yazığı gəlir
köhnə məhbusun...*

Yuxarıda gördüyümüz şeir hərfi ilə ideologiyanın, sözü ilə sistemin, oyuncağı

ilə travmanın üst-üstə düşdüyü nadir poetik labirintdir. "Cənablar! nə olar" - bu, nə sadə müraciətdir, nə də pafoslu ittiham. Bu nida bir yerdə həm yuxarıdakıları səsləyir, həm də aşağıda - yəni içimizdəki "kiçik cənab"lara xitab edir. Bu şeirin səsi yalnız yuxarıya deyil, aşağıya da yönəlib - çünki israf edilən təkcə VƏTƏN sözü deyil, onu daşıyan insanın içindəki ehtiyacdır.

"Vətən" burada məfkurə yox, materialdır - yəni artıq mənasından çıxarılıb, forma halına salınıb. "V hərfindən quşatan düzəltmək" istəyən bir insan, əslində, sözləri silaha çevirmir, silahı sözə çevirir. Bu incə tərsinmədir. Şair deyir: əgər siz vətəni pafosla əritmisinizsə, mən də onun hərfini konkret oyuncağa çevirməklə uşaqlığı-mı xilas edəcəyəm. Vətən deyilən söz artıq sığınacaq yox, təhdid daşıyıcısıdır. V hərfini quşatana çevirmək həm də bu təhdidi yönəltmək aktıdır: hədəf - pafosdur, populizmdir, dillərdə əzilmiş həqiqətdir.

Gəlin indi "krassvord" obrazına baxaq: bu, sadəcə bir intellektual oyun deyil, ideologiyanın xətkəşlə ölçdüyü sözlər sistemidir. Krassvordda hər şey çarpazdır - yəni kəşşir, pozulur, bir-birini tamamlayır, bir-birini şərtləndirir. Və bu çarpazlıqda hərlər - yəni fikirlər - azaddırlar, amma yerini dəyişə bilməzlər. Köhnə məhbusun onlara yazığı gəlməsi, şairin keçmişinin dilə baxaraq gələcəyi görməsi deməkdir: o, bilir ki, indi zəncirlənən insanlar yox, fikirlərdir. "Dörd divar arasına salınmış hərlər" misrası, əslində, şeirin leytmotividir-sə, "yazığı gəlmək" həmin motivin duyğusal pik nöqtəsidir.

Bu məqamda müəllifin özü belə düşünə bilər: bəlkə də bu şeirdə həqiqi məhbus insan deyil, dilin özüdür. Bəlkə də bu misralar yazılmayıb - dırnaqlara alınmışdır. Və biz onların oxuyuruq, sanki dırnaq içində danışan bir cəmiyyətin qeydlərini təhlil edirmiş kimi.

Əslində bu şeir bütünlüklə cəmiyyətin semantik portretidir: sözlərin mənasızlaşdığı, hərlərin oyuncağa çevrildiyi, dilin özünə qarşı çevrildiyi bir portret. O qədər realdır ki, artıq metafora da deyil - radioloji təsvirdir: şair bu şeirdə cəmiyyətin kəlləgicəh tomoqrafiyasını çıxarır. Və nəticə: dil şişib, fikir sıxılıb, vicdan orqanı kiçildilib. Və yaxud başqa bir misralar üzərindən nümunələr gətirək:

*qızılgülləri kəsib
stəkana qoyan qadın
- sağı olsun -
qurumasınlar deyə
su tökməyi də unutmadı...*

Göründüyü kimi bu şeir, əslində, qadını yox, qadının "intuisiyanı" poetik obyektdə çevirir. Qadın orda bir aktyordur, amma şeir onun yox, onun içindəki qorxu və günah duyğusunun üzərinə qurulub. Qızılgülləri kəsməsi - gözəlliyi əldə saxlamaq istəyidir, amma bu istəyin alt qatında "ona sahib olmaq üçün onu məhv etmək" refleksi var. Stəkana qoymaq - sahiblik arzusunun vitrindəki ifadəsidir. Su tökmək isə vicdanın gecikmiş müdaxiləsidir. Yəni, şeir bir qadının nə qədər zərif, nə qədər diqqətli olduğunu yox, insanın nə qədər gec anlayıb "qurtarmağa" çalışdığını göstərir. Bəlkə də qadın bu gülləri heç kəsmək istəmirdi - amma estetik ehtirası onu məcbur etdi. Və sonra vicdan danışdı: "Su tök". Güllərin qurumaması - artıq gecikmiş bir təmizlik aktıdır. Burda "sağı olsun" demək - ironik təşəkkür deyil, dolayısı ilə vicdan uyulmasıdır. Şairin burda fərqi nə varmadan yaratdığı şey, əslində, zamanla, seçimlə və məsuliyyətlə bağlı etik dramdır. Bu bir münasibət miniaturüdür: əvvəl-

cə kəsirik, sonra qoruyuruq, sonra qoruduğumuza sağ ol deyirik - özümüzü bağışlayaq deyə. Və bəlkə də, stəkan - şairin içidir. Gül - bir keçmiş. Su isə - indi. Gül orda yaşayır, amma kökü yoxdur. Deməli, bu həyat deyil, xatirənin estetikasıdır. Şeir dediyimiz şey - bəzən baxanın içində baş verən faciəymiş, yazanın yox.

*meşələrə acıyıram:
hər ağac odun ola bilər -
yəni satıb pula çevirmək üçün...
hər ağac kağız ola bilər -
yəni yazıb pula çevirmək üçün...
hər ağac tabut ola bilər -
yəni öləb pula çevirmək üçün...*

Yuxarıda təbiətin canlı portreti kimi görən şeir açıq mesajlı və ideyası aydın olan bir məndir: ağacın taleyi nə olursal olsun, insanın əlində sonda pula çevrilir. Bu düşün-cə, əlbəttə, düşündürücüdür, bir növ sosial vicdana səslənir. Amma poetik baxımdan çox sadələşdirilmişdir. Hər misrının əvvəlində "hər ağac..." deyilməsi ritm yaradır, bəli, amma bu ritm bir müddət sonra təkrara düşdüyü üçün gözəlilməzlik hissinə öldürür. "Yəni" ilə başlayan izahlar isə şeirin poetikliyini zəiflədir, çünki oxucuya nə düşünməli olduğu diktə edilir. Bu, həm də yazının çox "hazır mesaj" effekti yaratmasına səbəb olur. Əgər bu nəticələr oxucuya dolaylı yolla ötürülsəydi, şeir həm daha incə, həm də daha dərin görünərdi. Kağız obrazı isə bir az ziddiyyətli - əgər kağız istismarın simvoludursa, onda bu şeirin özü də o prosesə daxildir. Bu ironiyanın fərqi nədə olmaq şairi daha güclü edə bilərdi. Şeirdə hiss olunur ki, müəllifin içində bir narahatlıq var, o təbiətin taleyindən sarsılıb, amma bu sarsıntı daha çox "nitqə" çevrilib, "şeirə" yox. Əgər bir az metaforik duman qatılarsaydı, ağaclar həm yanardı, həm danışardı. Yəni, mövzu güclüdür, duyğu səmimidir, amma ifadə forması daha incə və təbəqəli ola bilərdi.

Və son olaraq daha bir şeir:

*bir gecə
yuxuda
bir taksi tutub
düz ömür yolunun başına-
uşaqlıq yaşına sürdürəsən...
neçəyə aparar görəsən?!*

Bir misradan ibarət olan bu şeirdə çoxumuzun içində gizlincə daşdığı bir arzu var - hər şeyi unudub əvvələ qayıtmaq istəyi. Sadə bir təsvir seçilib: taksi, yuxu, yol... Və bu sadəlik içində doğmaliq da var, bir az kövrəklik də. Elə bil, müəllif möhtəşəm sözlər axtarmayıb - ürəyindən keçəni olduğu kimi deyib. Bu da səmimiyyət qatır. Amma elə bu səmimiyyət bəzən poetik qatılıqdan, dərinlikdən nəşə alıb aparır. "Taksi tutub uşaqlığa getmək" ideyası - dürrüst olaq - orijinal deyil, çox eşitmişik. Hətta bir az pop-şeir ab-havası verir.

"Neçəyə aparar görəsən?!" sualı isə oxucunu düşündürməkdən çox, nostalji bir təbəssüm doğurur. Bu, yaxşıdır - amma bəlkə də daha sərt, daha narahatedici bir sual daha çox dəyər qatardı misraya.

Yəni, şeir bizə ürəkdən baxır, amma gözələdiyimiz dərinliklə yox. Hissə güvənib yazılıb, texnikaya yox. Bəzən bu, şeiri sevdindir. Bəzən də oxucu daha çox istədiyi üçün bir addım geri çəkilir. Belə baxanda, bu misra nə böyük şədəvirdir, nə də boş çıxmış cəhd. İçdən gələn, amma bir az da içində ilişib qalan bir sətirdir.

Üğurlar!

Axşamçağı, beş yaşı yenicə tamam olmuş Selin Mahmud baba ilə Cavid bağında gəzə-gəzə söhbət edirdi. Baba soruşdu:

- Selin, sən təbiətin nə olduğunu bilirsənmi?
- Bilirəm, baba. Təbiət insanların istirahət etdiyi yerdir, - dedi Selin.

- Əslində sən düz deyirsən, gülüm. İnsanlar təbiət qoynunda istirahət edir, dincəlir. Mən görürəm ki, sən təbiətlə - heyvanlar və bitkilərlə bağlı cizgi filmlərini çox sevirsən, hətta bilmədiyini ingiliscə də seyr etməyi xoşlayırsan. Gəl bir qədər geniş düşünək. Təbiət - insanlar tərəfindən yaradılmamış, amma bizi əhatə edən hər şeydir: günəş, su, hava, bitkilər, heyvanlar, dağlar, çaylar və daha nələr-nələr...

Təbiət insanların yaşadığı və yaşamaq üçün lazım olan hər şeyi əldə etdiyi yerdir. Təsəvvür elə ki, biz yeməyi, suyu, havanı, istiliyi və işığı məhz təbiətdən alırıq.

Əgər sən təbiətdəki heyvanların və bitkilərin müxtəlifliyini öyrənsən və mənim sənə əvvəllər izah etdiyim kimi, ilin fəsillərindəki dəyişiklikləri müşahidə etsən, onda təbiət qanunlarını da başa düşə bilərsən

Təbiətlə təmasda olmaq insana zövq verir, onu düşündürür, ilhamlandırır və yaradıcılığını artırır. İnsan təbiət sayəsində daha səmərəli işləyə bilər, maraq dairəsi genişlənər, qavrayışı inkişaf eder.

Biz insanlar - böyükdən kiçiyə - təbiətə hörmətlə yanaşmalı, onun ehtiyatlarından səmərəli istifadə etməli, bitkiləri və heyvanları qorumalıyıq.

SELİNLƏ BABANIN TƏBİƏT HAQQINDA SÖHBƏTLƏRİNDƏN

Təbiət nədir?

Selincan, təbiət iki yərə bölünür: canlı və cansız təbiət.

Baba, bəs onlar necə fərqlənir bir-birindən?

Canlı təbiət - böyüyən, nəfəs alan, qidalanan və inkişaf edən varlıqlardır: bitkilər, heyvanlar və insanlardır.

Cansız təbiətə isə su, hava, torpaq, daşlar və digər cansız varlıqlar daxildir.

Bitkilər canlı varlıqlardır. Onlar günəş işığı, su və karbon qazı vasitəsilə öz qidalarını hazırlayırlar. Bitkilərin kökü, gövdəsi, yarpağı və çiçəkləri olur. Onlar havanı bizim yaşamağımız üçün vacib olan oksigenlə zənginləşdirir, torpağı möhkəmləndirir, ətraf mühiti qoruyurlar. Ağaclar, otlar, kollar, çiçəklər və taxıllar bitkilərə aiddir. İnsanlar bitkilərdən ərzaq (meyvə, tərəvəz), dərmən, odun və geyim materialı (məsələn, pambıq) kimi istifadə edirlər.

Heyvanlar da canlı varlıqlardır, lakin bitkilərdən fərqli olaraq öz qidalarını hazırlaya bilmirlər - onlar digər canlılarla qidalanırlar. Heyvanların çoxu hərəkət edə bilir, hiss orqanlarına malikdir və ətraf mühitə həssasdırlar.

Heyvanlar üç yərə bölünür: yırtıcılar, ot yeyənlər və həm ot, həm də ot yeyənlər.

Onlar ev heyvanları (pişik, it, inək) və vəhşi heyvanlar (aslan, ayı, maral) kimi də qruplaşdırılır.

Babacan, adamlar heyvanları bəsləyir, onlara yemək verir, əzizləyirlər, bəs heyvanlar bizə nəşə verirlər?- soruşdu Selin.

İnsanlar lap qədimlərdən indiyə kimi heyvanlardan qida, dərmən, geyim (yun, dəri) və iş qüvvəsi kimi istifadə edirlər.

Selincan, biz səninlə təbiət, onun sakinləri və xüsusiyyətləri barədə danışdıq. Əminəm ki, sən ekologiya haqqında da eşitmisən. Axı atanla anan ixtisasca ekologudurlar. Universiteti qırmızı diplomla bitiriblər. Televiziya baxdığın kanallarda da tez-tez ekologiya ilə bağlı məlumatlar verilir.

Selin, - Baba, mən bunu eşitmişəm, amma onun nə olduğunu bilmirəm - dedi.

Ekologiya - bizim bir hissəsi olduğumuz təbiətin sağlam saxlanılması və çirkənmədən qorunması haqqında elmdir.

Selin, yadında saxla ki, bitkilər və heyvanlar bizim dostlarımızdır. Meşələri, gölləri, dənizləri təmiz saxlamaq hamımızın borcudur. Təbiət bizə hava, su və qida verir - biz də onu qorumalıyıq.

Hər evdə yemək və məişət tullantıları yaranır. Bunları "zibil" kimi atmadan əvvəl tullantıları ayırmaq lazımdır: kağız, plastik, metal və şüşə ayrı-ayrı qablaşdırılmalara atılmalıdır.

Əgər biz tullantıları düzgün ayırsaq, ətraf mühitin çirkənməsinin qarşısını alırıq. Bu, Vətənimiz Azərbaycana da xeyir verər. İndi sənə bir neçə tövsiyəm olacaq, Selin - onları yadda saxla.

Suya və enerjiyə qənaət etmək də vacibdir. Səhər dişlərini fırçalayan zaman suyu boşuna axıtmaq olmaz. Elektrik lampalarını istifadədən sonra söndürmək lazımdır. Enerji və suya qənaət - təbiətə kömək deməkdir. Hava da təmiz saxlanmalıdır. Çünki hava çirkəndikdə nəfəs almaq çətinləşir. Avtomobillər çox tüstü buraxır, ağaclar isə havanı təmizləyir. Ona görə də ağac ekmək və onları qorumaq vacibdir.

Heyvanları incitmək olmaz. İmkan olanda quşlar üçün yem hazırlamaq yaxşıdır. Onlar da bizim kimi hiss edirlər və təbiətdə öz vacib rollarını oynayırlar.

Sadə Ekoloji Vərdişlər:
Suyu qənaətlə istifadə et,
Kağızı israf etmə,
Ətrafı zibilləmə, əksinə - zibili topla.

Söhbəti qələmə aldı:
Selinin babası
Ağamahmud Səmədov

Mən bu zamana sığmazam

Zirvəyə doğru: İlyas - İlahi qüvvə, köməyə gələn

(əvvəlki qəzetin
ötən saylarında)

Hadisə belə olmuşdu: Rayon prokurorlarından biri ot tayasına od düşdüyü üçün kolxoz sədrinin barəsində cinayət işi başlayıb, həmin şəxsin məhkum olunmasına nail olmuşdu. İlyas müəllim bu cür yanaşma tərzinin yersiz olduğunu, bununla da, adi bir səhlənkarlığa görə təkcə kolxoz sədrinə deyil, həm də onun övladlarına zərbə vurulduğunu bildirmişdi. Çünki o dövrün kadr siyasəti ənənəsinə görə, valideyni, yaxın qohumu məhkum olmuş istənilən şəxsin karyerası bitir, onun rəhbər vəzifələrə təyin edilməsi, bəzən hətta kiçik dövlət işində çalışması mümkünsüz hala gəlirdi. Dəyəri, deyək ki, 30-40 manat olan bir ot tayası üçün təkcə kolxoz sədrinin deyil, həm də onun övladlarının gələcəyinin ləkələnməsi İlyas müəllimi ciddi narahat etmişdi.

Praktiki işdə belə bir qayda var idi ki, prokuror adətən yüksək cəza istəyir, məhkəmə "humanistlik" göstərərək qismən yüngül cəza təyin edirdi. Məhkəmələrin prokurorun tələbindən yüksək cəza verməsi təcrübəsi yox idi. Prokurorlar bir qayda olaraq cəzanın yüngüllüyündən protest verirdilər. İlyas müəllim bu təsəvvürləri də alt-üst etdi.

Məsələn: Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə vətəndaş CM-nin 214-1 maddəsilə (qanunsuz tikinti materialları əldə etmə) üç il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdi. İlyas müəllim cəzanın ağırlığından Azərbaycan SSR Ali Məhkəməsinə protest verdi. Ali Məhkəmənin rəyaset heyəti və daha sonra Plenumu "prinsipiallıq" göstərərək protesti təmin etmədi. Həmin dövrün qaydalarına uyğun olaraq İlyas müəllim SSRİ Baş Prokurorluğuna təqdimat göndərdi. SSRİ Baş Prokurorunun SSRİ Ali məhkəməsinə verdiyi protest əsasında vətəndaşın cəzası şərti hesab edildi və həbsdən azad edildi. Qanunun aliliyinin pozulması nəticəsində həmin şəxs bir il məhbüs həyatı yaşamalı olmuşdu.

Ümumiyyətlə, İlyas müəllim praktiki işdə də elmi yanaşmanın tərəfdarı idi. Xatırlımdır, bir cinayət işinin istintaqı ilə əlaqədar Masallı rayon prokuroru Əzizağa Həsənovu və mənə qəbul etmişdi. İlyas müəllim söhbətə Əzizağaya yüngülvari iradla başladı:

- O qadına həm ağır cəza vermisiniz, həm də əməlini düzgün tövsiyə etməmişiniz. Əməlin düzgün tövsiyə edilməməsi və cəzanın ağırlığından protest vermişəm.

Biz hər ikimiz təəccüblə İlyas müəllimə baxdıq.

Həmin cinayət işinin qısa məzmunu:

Masallının kəndlərindən birində yaşayan Nənəxanım adlı qadın cindarlıq edərək, müxtəlif üsullarla camaatı aldadıb külli miqdarda pul əldə etmişdi. Qadın haqqında CM-nin 147-ci maddəsinin 3-cü hissəsi ilə (dələduzluq) cinayət işi başlanmış, ona həmin maddə ilə ittiham elan olunmaqla, iş məhkəməyə göndərilmişdi. İşin məhkəmə araşdırmasında dövlət ittihamını Əzizağa Həsənov özü müdafiə etmişdi. Məhkəmənin gedişi televiziyanın "İnsan və qanun" verilişi ilə bütün respublikaya yayınlanmış, hətta tamaşaçıların xahişi ilə təkrar göstərilmişdi. Məhkəmənin hökmü ilə Nənəxanım 8 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdi.

Bizim baxışlarımızdakı sual işarələrini görəndə İlyas müəllim məsələyə bir az da aydınlıq gətirdi:

- Keyfiyyətli iş aparmısınız. Məhkəmədəki çıxışın da yaxşı idi. Lakin

qadının əməli CM-nin 147-ci maddəsi ilə deyil, 142-1 maddəsi ilə (dini xurafatdan tamah məqsədi ilə istifadə etmə) tövsiyə edilməlidir. Xüsusi norma həmişə ümumi normanı üstələyir. Ona görə də protest vermişəm.

Bir neçə aydan sonra Ali Məhkəmə protestə baxaraq təmin etdi və qadın azadlığa çıxdı.

Nəzəri biliklərin təcrübədə düzgün tətbiqinə dair rayonların birində baş vermiş hadisəni nəql etmək istəyirəm:

Kişi üçtəkərli motosikletlə arvadı ilə qonşu kənddən evlərinə gəlir. Həyətdə motosikletdən düşərkən, arvadının tərpenmədiyini görür. Məlum olur ki, qadının kələgəyisinin ucu kardana ilisdiyindən o, boğulub ölüb.

Avto-texniki ekspertizanın rəyinə əsasən sürücü təqsirli bilinirdi, ona görə ki, motosikletdə sərnəşni başına kaska qoymalı idi. Meyit daxili müayinə olunmadığına görə, işin istintaqını tamamlamaq mümkün olmamış, bu səbəbdən də CM-nin 208 m. 2-ci hissəsi ilə başlanmış cinayət işinin icraatı dayandırılmışdı. Müstəntiq həmin iş üzrə meyidin ekskumasiyası (meyidi qəbirdən çıxarma) barədə qərar qəbul etmişdi. Üç-dörd aydan bir millis işçiləri kəndə gəlib meyidi çıxartmaq istəsələr də, mərhumun ailə üzvləri və qohumları imkan vermirdilər. Həmin sürücü İlyas müəllimə şikayət edir. İşlə tanış olan İlyas müəllim "Sürücünün hərəkəti ilə baş vermiş hadisə arasında cinayətkarlığa səbəbli əlaqə olmaması" motivi ilə cinayət işinin icraatına xitam verilməsi barədə göstəriş verir.

Başqa bir misal:

Neft Daşlarının fəhləsi həm də doğma kəndində, sovxozda manqa başcısı işləyirdi. Ayın 15 gününü Neft Daşlarında, digər 15 gününü isə sovxozda çalışırdı. Neft Daşlarında olduğu zaman sovxozdakı işini əməsi oğlu görür və sənədləşdirməni birgə aparırdılar. Hüquq-mühafizə orqanları həmin manqa başcısının fəaliyyətini yoxlayıb, guya 450 manat mənim-səmə tapmışdılar. Əmək hüquq münasibətlərinə aid olan hadisə ilə əlaqədar vətəndaş barəsində CM-nin 86-cı maddəsinin 2-ci hissəsi ilə (təkrar mənim-səmə) cinayət işi başlanmışdı. Məhkəmə cinayət işini əlavə istintaqa qaytarmışdı. Prokuror işi yenidən məhkəməyə verib hökm çıxartdı. İlyas müəllim o zaman Respublika prokurorunun müavini idi. Bu işdən xəbər tutan kimi hökmdən Ali Məhkəməyə pro-test verərək, işin əlavə istintaqa qaytarılmasına nail oldu. Nəhayət, prokuror hesabat göstəriciləri pozulmasın deyə, həmin şəxsi 80 manat mənim-səmə ilə məhkəməyə verdi. İlyas müəllim Respublika prokuroru vəzifəsinə təyin olunanda ilk qərarlarından biri prokuroru işdən çıxartmaq oldu. Baxmayaraq ki, prokurorun güclü arxası vardı, amma İlyas müəllimin sərtliyi öz sözünü demişdi.

O, əsil Azərbaycan kişisi idi...

İlyas müəllimin beynəlmiləçilik ideyalarının ön plana çəkildiyi ittifaq dövlətində əsl Azərbaycan kişisi kimi milli mənəvi dəyərlərin daşıyıcısı olmasını, müvafiq olaraq hansı tədbirləri görməsini konkret misallarla oxucuların diqqətinə çatdıracağam:

Birlikdə işlədiyimiz uzun illər ərzində İlyas müəllimi bir dəfə qəzəbli

görmüşəm. Zəngilan rayonunda 17 yaşlı qız dayısının evindən külli miqdarda qızıl-ziynet əşyaları oğurlamışdı. Qızın barəsində cinayət işi başlanmış və prokuror onun haqqında həbs qətimkan tədbiri seçmişdi. İlyas müəllim həmin prokuroru işdən çıxartdı, ona görə ki, həbsxana həyatı yaşamış qızla gələcəkdə heç kim ailə həyatı qurmayacaqdı. Kollegiya iclasında məsələ müzakirə olunarkən, bu sərt görünüşlü insanın üzündəki can yanğını görüb, hiss etməmək mümkün deyildi. Rayonların birində çağırış gəlməyən qız uşağını sahé müvəkkili, müstəntiqin qərarına əsasən, motosikletlə milis şöbəsinə gətirmiş-

sız, qəza nə-ticəsində törənən hadisələrə qarşı isə humanist idi.

Mənim iştirak etdiyim ilk kollegiya iclasında İlyas müəllimin nitqi hələ də qulağımdan getməyib. "Toplardan sərcələrə atəş açmayın!" - səhv etmərsə, Qorbaçovun bu sözlərini İlyas müəllim öz çıxışında o qədər gözəl şərh etmişdi ki, həmin nitq hüquq tarixinə düşə biləcək səviyyədə idi. İlyas müəllimin bizə tələbi, təxminən, belə idi: "Kimliyindən asılı olmayaraq, dövlətə, xalqa, millətə qarşı qudurganlıq edənlərin burnunu əzmək lazımdır! Yazıq insanlarla işiniz olmasın!"

İlyas müəllimin bu gün də aktual olan bu tələbi hüququn aliliyi prinsipinin təməlini təşkil edir. Ədalət - hər kəsə eyni gözə baxmağı, vəzifəsindən asılı olmayaraq, həminin əməlinə qanunun tələbinə uyğun layiqli qiymət verməyi tələb edir. Cinayətin araşdırılması səthi olmamalı, icraçılardan çox, onları qanunsuzluğa sürükləyənlər cəzalanmalıdır.

Məhz bu anlayışın nəticəsidir ki, İlyas İsmayilovun prokurorluğu dövründə Azərbaycan hüquq sistemində materiallar üzrə cinayət işi başlanmasının rədd edilməsi, cinayət işlərinə xitam verilməsinin sayı da artmışdı. Halbuki o dövrlərə qədər, demək olar ki, bu hallar fəvqəladə hadisə sayılırdı. Rusiyada cinayət işlərinin xitam edilməsi iyirmi faizi keçdiyi halda, bizdə buna yol verilmirdi.

10 min, 20 min rüşvət alanlar "Rüşvətxorluqla mübarizə" pərdəsi altında 10 manat, 20 manat rüşvət alanları həbs edib, məhkum edirdilər. Kiçik məbləğlərə görə insanlar istintaqa cəlb olunur, gülünc məhkəmə prosesləri keçirilir, təəccüb doğuran qərarlar qəbul edilirdi.

Astara rayonunda tərəvəz tedarükçüsü işləyən bir vətəndaş 14 min manat mənim-səməyə görə Ali Məhkəmənin hökmü ilə CM-nin 88-1 maddəsi ilə (xüsusilə külli miqdarda talama) təqsirli bilinərək 10 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdi. Tədarükçünün şikayətləri əsasında Ali Məhkəmənin Plenumu cinayət işini araşdırarkən şəxsin 14 min deyil, 4 min manat mənim-səməyini müəyyən edərək, onun əməlini CM-nin 86-cı maddəsinin 3-cü hissəsinə (külli miqdarda talama) tövsiyə edir, lakin cəzasını dəyisdirmədən gücündə saxlayır. Vətəndaş Qurultaya ünvanladığı şikayətində ittiham olunduğu cinayət əməlinin daha yüngül maddə ilə əvəz olunmasına görə təşəkkürünü bildir-məklə yanaşı, haqlı olaraq cəzasının dəyisdirilməməsinin məntiqə uyğun olmadığını dilə gətirirdi.

Və yaxud başqa bir misal:

Sosializm cəmiyyətinin təbiətindən irəli gələn rəzil qanunlardan biri də, CM-nin 154-cü maddəsində (alıcıları və sifarişçiləri aldatma) nəzərdə tutulan cinayət əməli idi. Ən xırda məbləğə görə, cinayətkarlıqla mübarizə adı altında insanlar məhkum edilir, incidilirdilər. İlyas İsmayilov dövrünə qədər baş tutan belə işlərdən birini oxucuların müzakirəsinə verirəm:

Masallı şəhərində ikimərtəbəli mehmanxananın 1-ci mərtəbəsində 12 uşaq atası, Səfər adlı bərbər işləyirdi. Səfər kişi sakit təbiətli, yazıq görünüşlü, işinin ustası olan bir adam idi. Rayonun bütün böyüklərinin saçaşqalına o qulluq edirdi. Bəzən evlərə də aparırdılar onu. Yeganə eybi, çox danışması idi.

Böyüklərdən kimin qəzəbinə düşər olduğunu deyə bilmərəm, bir gün xəbər yayıldı ki, SƏDM əməkdaşları dələk Səfərin təsərrüfatını yoxlayırlar.

(ardi var)

Ağciyəri qoruyan qidalar

Sərbəst radikalların ağciyər toxumasına verdiyi zərərin qarşısını ağciyərlərə faydalı qidalarla almaq mümkündür. Sitrus meyvələri, kivi, çiçək və brokoli kimi C vitamini ilə zəngin meyvə və tərəvəzlər xüsusilə ağciyər üçün faydalıdır.

Adalat.az xəbər verir ki, ağciyərlərin orqanizmin oksigen ehtiyacını ödəyən və karbon qazını çıxaran həyatı orqanlar olduğunu vurğulayan mütəxəssislər onun daim qorunmasının mütləqliyini vurğulayıblar.

Bu gün hava çirkəliyi, siqaret, infeksiyalar, bezi xroniki xəstəliklər ağciyər sağlamlığını təhdid edir. Bundan başqa, qidalanma da ağciyər funksiyasına birbaşa təsir edən mühüm faktordur. Sağlam qidalan-

manın təkcə immunitet sistemini deyil, ağciyərləri də qoruduğu qeyd edilib. Buna görə də həmin qidalar verdişə çevrilməlidir.

Antioksidantla zəngin qidalardan istifadə etmək, kifayət qədər su içmək və işlənmiş qidalardan qaçınmaq ağciyərləri qorumağın əsas yoludur. Qidalanma verdişləri ağciyər xəstəliklərinin qarşısının alınmasında və mövcud xəstəliklərin idarə olunmasında mühüm rol oynayır. Vitamin C, E vitamini, beta-karoten, selenium və omega-3 radikallarının toxumalara verdiyi zərərləri azaldır. Sitrus meyvələri, kivi, çiçək və brokoli kimi C vitamini ilə zəngin olan meyvə və tərəvəzlər xüsusilə ağciyərlərə faydalıdır.

Yaşıl yarpaqlı tərəvəzlər, tam taxıllar, alma və armudun tərkibindəki yüksək antioksidan və lif tərkibi ilə ağciyərləri qoruyur. Həddindən artıq duz istehlakı da ağciyərlərdə mayenin tutulmasına səbəb ola bilər ki, bu da nəfəs darlığını artırır. Trans yağlar da tənəffüs yollarına mənfi təsir göstərir. Ona görə də qablaşdırılan qidalardan mümkün qədər uzaq durmaq lazımdır. Süd məhsullarının bəlgəmi artırdığına dair ümumi inanc elmi olaraq sübut olunmamışdır. Bezi həssas fərdlərdə allergik reaksiyalar ola bilsə də, sağlam insanlarda süd istehlakı ağciyərlərə mənfi təsir göstərmir. Cökə, zəncəfil və exinasya kimi otlar boğazı sakitləşdirə bilər. Ancaq bu məhsulların "ağciyərləri təmizlədiyi" iddialarının heç bir elmi əsası yoxdur. Ağciyər xəstələri üçün kilo almağın yaxşı bir şey olduğunu dair yanlış fikir də var. Həddindən artıq çəki ağciyərlərə təzyiq göstərir, nəfəs almağı çətinləşdirir. İdeal çəki saxlamaq daha vacibdir.

Sarımsaq və soğan antioksidant xüsusiyyətlərə malikdir. Bu qidaların immun sistemini dəstəklədiyi halda, ağciyərləri təmizlədiyi və ya siqaretin zərərli təsirlərini aradan qaldırdığı iddiaları şişirdilir.

***İrəvan Teatrı - düşmən iqlimində Yaşayan Teatr və
Vidadi Əliyev, Elmira İsmaylova - ömrünü səhnəyə
həsr edən iki fədakar insan***

Azərbaycan mədəniyyətində özünəməxsus yeri olan, yaratdığı obrazlara ruh verən, tamaşaçını təsirə salmağı bacaran nadir aktyorlardandır hər ikisi.

Onlar təkcə sənətkar deyil, həm də düşmənlə ölkənin iqlimində doğma teatrımızın keşiyini çəkmiş bir qəhrəmanlardır. Ermənistanda tarix boyu mərhələli şəkildə aparılan deportasiyalara sinə gərən Azərbaycan teatrı ağır yollar keçib. Buradan ora, oradan bura köçürülə-köçürülə, nəhayət,

1967-ci ildə İrəvanda yenidən bərpa olunub.

Həmin ildən teatrın nəfəsini qoruyan, səhnəsini yaşadan bu adlar dayanıb önündə -aktyor, rejissor Vidadı Əliyev və aktrisa Elmira İsmayılova. Onlar teatrın bütün ağırlığını birlikdə çiyinlərində daşıyıblar

Vidadi Əliyev gənc yaşlarından Cəfər Cabbarlı adına İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının səhnəsinə çıxıb. O, təhsildən aldığı teatr biliklərini həyat təcrübəsi ilə birləşdirərək, obrazlarını tək-

TÜKƏNMƏKDƏ OLAN SƏNƏTKARLAR

cə "oynamır", həm də yaşayırdı. Tamaşaçı onun hər çıxışında səmimiyyət və peşəkarlığı görürdü. Elmira İsmayılova isə teatr səhnəsinə öz inceliyi, dərin psixoloji oyun tərzı və güclü səs tembrı ilə fərqlənirdi. Onun ifasında qadın obrazları təkəcə xarakter yox, həm də dövrün, cəmiyyətin, tariximizin əks-sədası idi. Həmişə qalmaqaallardan uzaq olub, səssiz-səmərsiz, amma ustad duruşları, ləyaqətli addımları ilə yolu davam edəbilər. Vıdadi Əliyevin qurduğu tamaşalar, və birlikdə oynadıqları rollar çoxdur, amma əsl dəyərləri onların təkəcə dēdir.

Ömürlərinin 60 ilini teatra həsr edən bu aktyor cütlüyün bu il həm də 80 illik yubileyidir.

Bu iki sənətkar bir yerdə teatrın bədii simasını formalaşdırdılar. Hər biri 150-dən çox obraz yaratdı - klassik Azərbaycan dramaturgiyasından tutmuş dünya ədəbiyyatına qədər.

Cəfər Cəbbarlığın əsərlərində milli təəssübkeş obrazlar, Şekspirin pyeslərində dərin psixoloji portretlər, müasir dramaturgiyada isə həyatın içindən gələn, təməşanın özündə tapdığı insan tələləri

Onların ifasında hər söz, hər pauza, hər baxış düşülmüşdü. Səhnədəki harmoniyaları təkçə tərəfdaşlıqdan deyil, həyat yoldaşı olmalarından qaynaqlanırdı. Bir-birlərinin nəfəsini, baxışını, ritmini səhnədə də, həyatda da hiss edirdilər.

Qaçqınlıqdan Sonra Yenidən Səhnədə

1988-ci ildən başlayan hadisələr teatrı da məcburi köçkün etdi. Amma onlar ruhdan düşmədilər. Bakıda teatrın ilk tamaşasına yənə özləri çıxdılar. Səhnə dekorasiyaları sadə idi, amma onların oyunu bütün salona emosional bir güc yayırdı. Bu, həm teatr, həm də aktyorlar üçün yenidən doğuluş idi. Onlar təkcə sənətkar kimi yox, həm də milli mədəniyyətin dirəniş simvollarıdır.

Dəyərsizləşən Dəyərlər

Bəs belə sənətkarlar nə qədər tanınır, onlara nə qədər dəyər verilir? Təəssüf ki, bizdə əsl sənətkarlar çox vaxt sağlığında diqqətdən kənarda qalır, ancaq vəfat etdikdən sonra yada düşürlər. Ölümü gözəlləşdirməyə adət etmiş bir cəmiyyətdə yaşayırıq.

İndi sənətə, sənətkara yox, "güldürənlər"ə dəyər verilir. Stəndapçılar, şit-şit danışib "reyting" yığanlar məşhurlaşdırılır, sənəti olmayanlar aktyor adlanırlar. Yeter ki, kiməsə onların qarşısında ağzını tam açıb gülsün.

Zaman gec-tez kimin sənətkar, kimin müvəqqəti olduğunu göstərəcək. Amma o "gec-tez"i gözleməyə. İndi tanıyaq, indi dəyər verək, indi qədrini bilək. Vədidi Əliyev və Elmira İsmaylova kimi sənətkarların bu yaşda kimsəyə ehtiyacı yoxdur. Amma bizim çox ehtiyacımız var onlara - sənətə can verən, səhnəni, obrazı, tamaşaçını seven və sevdiren aktyorlara.

Onlar tükənməkdədirlər...

İlhamə NASİR

VAQİF YUSİFLİ
Filologiya elmləri doktoru

HƏYAT HEKAYƏLƏRİ

Heyayəni nəsrin janrları içərisində forma və həcmcə ən kiçiyi adlandırılır. Amma əslinə qalsa, heyakə bütün bədii komponentlərinə görə özünəməxsusluğu ilə seçilir. Povestlərdə, romanlarda geniş süjet xətti, obrazlar, çoxşəxli hadisələr diqqəti cəlb edərsə, heyakələrdə bütün bunların mikro modeli təqdim olunur. Amma söhbət ondan gedə bilər ki, bu kiçik hesab edilən janrda da böyük həyatı problemlər, konflikt və xarakterlər əks oluna bilər. Azərbaycan ədəbiyyatında Cəli Məmmədquluzadənin, Əbdürrəhim bəy Həqverdiyevin, Yusif Vəzir Cəmənzəminlinin, İlyas Əfədiyevin, Ənvər Məmmədخانının, Yusif Səmədoğlunun, Anarın, Elçinın, İsmi Məlikzadənin, Gülhüseyn Hüseynoğlunun, Afaq Məsudun, Məmməd Orucun, Seyran Səxavətin, Aqil Abbasın bu janrda xarakterli qırıq sıra nümunələri xatırlatmaq kifayətdir.

Son illərdə nəsrimizdə bu janra meyl xeyli artıb və sanki biz "hekayə yağısları" ilə üzlaşıırık, bu yağıslar elə heç yağmaqdadır. Təbii ki, yağış həmişə bərəkət gətirmir və çoxlu sayda yazılan hekayələrin heç də hamısı istədiyi məzmun, istərsə də bədii sənatkarlıq baxımından səviyyəli deyil. Amma bu çoxluğun içində nəzər-diqqəti cəlb edən hekayələr də var.

Naxçıvanda yaşayan, amma böyük
ədəbi mihitdə də az-qox tanınan Fə-
rəc Fərəcovun "Qəribədir bu həyat"
hekayələr kitabını oxuyandan sonra
hiss elədim ki, nəsrimizə sözlü olan, bu
jandır maraqlı nümunələr yarada bilən
bir hekayəçi gəlib.Həmin kitabla ön
söz yazan şair-publisist Əbülfət Mədə-
toğlu Fərəc Fərəcovun hekayə yaradı-
cılığında nəzərə çarpan məziyyətlər-
dən söz açıb və bizim fikirlərimizlə üst-
üstə düşən bəle bir mülhəzəsini təqdir
edirəm ki: "Fərəc Fərəcov hadisələri
ədəbiyyata gətirən yazıçısıdır".

Hadisə, əhvalat hər hansı hekayənin özəyində mühüm bir vəzifəni yerinə yetirir. Konflikt də, obrazlar da həmin hadisəni reallaşdırır. Şübhəsiz ki, burada əsas missiya hekayədə təsvir olunan obrazla bağlıdır. Cəlil Məmmədquluzadənin istənilən bir hekayəsini xatırlayırıq. Fərc Fərcov da bu ənənədən bəhrələnib.

Fərəc Fərəcovun ən yaxşı hekayələrindən biri fikrimizə, "Camal"dır. Bu hekayədə təsvir olunan hadisə ibrətimizdir. Müəllif keçmişdə baş verən bir hadisəni nəql edir: İyirmi iki il əvvəl kolxoz sədri Cəfərxan bir ailəyə zülm edir, o, balaca Camalın gözəli qarşısında onların həyatındakı tut ağacını baltalatdırır. Ailə üçün evəzədilməz nemət olan bu tut ağacı - onun yarpaqlarını barama qurdu bəsləmək üçün lazımmış. Balaca Camal nə qədər təkid edirsə, ağlayırsa belə, kolxoz sədri Cəfərxan buna əhəmiyyət vermirdi, hətta Camalı silleləyirdi də. Əlbəttə, Cəfərxan kimi nadürrüst, yalnız vəzifəsinə arxalanan, əslində, mənən poçğun adamların obrazına biz ötən illərin nəsrində tez-tez təsadüf etmişik. Bu da onlardan biri. Amma hekayədə qoyulan məsələ fərqlidir. Cəfərxan artıq mövqeyini və keçmişini itirmiş adamdır. O, vaxtilə tut ağacı ilə bağlı sillelədiyi Camalın müdir olduğu idarədə kiçik bir vəzifədə işləyir. Camal da bunu bilir. Oxucu gözləyir ki, Camal keçmişdəki hadisəyə görə Cəfərxandan qisas alaçaq. Amma belə olmur. Camal indi maddi və mənavi durumu ağır vəziyyətdə olan Cəfərxana xeyirxahlıq göstərir: "Yox, Cəfərxan əmi, çıxarmayaçağam sənii!...Camalın sakit, aramla dediyi bu sözlər Cəfərxan kişiyyə ildırım təsiri bağışladı. Gözlərində gilelənən yaş da quruyub yerində qaldı. Cəfərxan işdən çıxmaq üçün yaz-

diği ərizəsinin yeni reis tərəfindən cırıb-
dış zibil qutusuna atıldığını gördükdə
özündən asılı olmayaraq ucadan hön-
kürdü". Beləliklə, insanilik-humanizmin
qalib gəlir. Niyə bu hekayədə başla-
dıcı söhbətə, ətraflı şərhə yol verdik? O
səbəbdən ki, bu hekayədə həm təsvir
olunan ibrətli hadisə, həm də konfliktin
müsbət-mənfi qütbünü təmsil edən iki
obraz real həyatı həqiqətini ifadə edir-
lər. Vaxtilə Camalaya vurulan sille sonda
mənən Cəfərxana vurulur. Fərəc Fərə-
jovun ən yaxşı hekayələrindən biri də
"Abidə"dir, "40 ili adlamışdı ki Səlibi
nənənin gözliyi yol çəkirdi. Bir gün ba-
la-iki oğul yolu. Mühəribə qurtarısı nə

ölüləri belli idi, nə itdikləri". Hekayə psixoloji planda yazılıb. Bütün hadisə, gərginlik, intizar bir ana qəlbində cərəyan edir, sevinir. Səlbə nənə də etiraz etmə də, bu mərasimdə iştirak edir. Mühəribədə igidlik göstərən əsgərləri şəfəfinə abidə ucaldırır. Səlbə nənə işə xoşaylara dəlmişdir. Hətta onun haqqında deyilən "arxa cəbhədə böyük şücaətlər, qələbəmizə, qurucucu işlərimizə öz layiqli payını verməmiş" sözlərini də eşitir. Və birdən xeyallardan ayrılıb abidəyə baxanda "Səlbə nənə yerində quruyub qaldı. Nə danışmağa dili vardı, nə irəli getməyə təqəti...Səlbə nənə böyük oğlu Sədrəddinin evdəki şəklini gözünün qabağına getirdi. Onun də əlində avtomat vardı. Boybuxunu da elə buna bənzəyirdi. Bığ da eyniydi...Ələddini yadına saldı, müqayisə etdi, fərq görmədi.-Sədrəddin!Yox, Ələddin lap özüdü...Axır ki gəldiniz, gəldiniz yurdunuza, mənim balalarım..." Bu hekayə 1986-cı ildə qələmə alınıb, çox təsirlidir və Fərəc Fərəcov oğullarının yolunu gözləyən bir ananın oğrazını ümüvmiləşdirmə səviyyəsinə qaldırıb. Xalq şairi Məmməd Arazın "Uç oğul anası" poemasını xatırlayıram.Səlbə nənə ilə oradakı Gülsənəm qarının intizarı, oğul həsrəti necə də bir-birinə oxşayır.

Fərəc Fərəcəvovun "Qəribədir bu həyat" kitabındakı hekayələrin üslubi xüsusiyyətlərinə nəzər yetirsək, hekayələrin bir qismi sırf lirik səciyyəlidir ("Stəkan", "Yuxu", "Qeyri-adi hadisə", "Günəş", "Cavabsız sevgi", "Abidə", "Anam"), bir qismi isə satirik-yumorostik hekayələrdir ("Telefon Nazan", "Oyunqulu", "Aqibət", "Asan xidmət", "İdeya", "Zona müxbiri", "Papkallı"). Lirik səpgili hekayələrdə təbii ki, lirik xətt aparıcıdır; istər mövzunun özü (daha çox sevgi xətti), istər süjet xətti, istərsə də obrazların hiss-həyəcanları (daha çox dramatik planda) məhz həmin xətti özündə əks etdirir. Nümunə üçün Fərəc Fərəcəvovun "Stəkan" və "Cavabsız sevgi" hekayələrinə diqqət yetirək.

"Stəkan" hekayəsində əsl sevgi necə olur sualına cavab tapırıq. İki gənc (Rəna və Rəşid) bir-birlərini sevirlər. Bu sevgi qarşılıqlı olsa da, onların vü-sala yetməsi baş tutmur. Rəşid mütləq ali təhsil almaq, sonra toy etmək, arzu-

sunma çatmaq isteyir. Bax, bu tərəddül mənəgənəsi Rənənin qəlbinə sarsıdır, onu ərə verirlər. Rəşidi də tam günahlandırmaq olmaz, o, sevdiyi qızın adı yazılmış bir stəkan hazırlatdırır və bu stəkan axırda, bir hüzür məclisində onun qarşısına çıxır. Və sonra Rəşidin Əli aşından da, Vəli aşından da olduğu, acı etirafıdır təsirlidir: "Bitdi artıq sevgim. Sevincim də sevgimlə bərabər uçub yox oldu. Ağır dərdidir.. Deyirəm bari innən belə başqa cavanlar mənəm kimi olmasınlar. Sevgilərini qorumağı bacarsınlar".

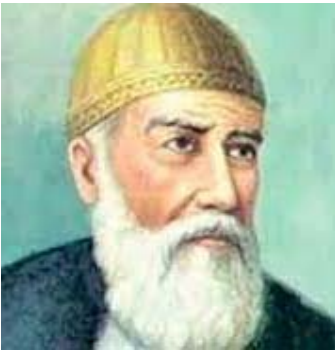
"Cavabsız sevgi" hekayəsi də maraqlıdır. Bir qızın xoşladığı oğlana sevgi məktubu ilə başlayan əhvalat qarşıqlıqlı olmur, amma o qız istəyinə yetmir, çünki vurulduğu oğlanın qəlbi artıq zəbt olunub. Hekayədə "qovuşma" hadisəsi də baş verir ki (türk və hind seriallarında olduğu kimi), bu da qınanması deyil, çünki bütün ayrılıqların bir qovuşma nəqəsi də ola bilər. Müəllifin lirik hekayələrində moralist-pedoqoji xəttin də olduğunu da nəzərə çarpdırmaq. Məsələn, "Səhlab və atası" və "Anam" hekayələrində atanın ya da ananın öz oğullarına verdiyi nəsihətlər onların xoşbəxtliyinə aparan yolların başlanğıdır.

Fərəc Fərəcovun lirik səpgili hekayələrinin qəhrəmanları əsasən həyatda öz taleləri, gələcəkləri uğrunda mübarizə aparan cavan yaşlılardır, onlar üçün sevgi də, həyatda çata biləcəkləri bir istək də hələlik gümanlara bürünüb. Amma bu cavanlar sevdə bilirlər, bəlkə bu sevgi onları saflaşdırır.

Müəllifin satirik-yumorostik hekayələrinə gəlsək, burada heç şübhəsiz, nəsrimizizin satirik ənənələrinin rolunu unutmək olmaz. Amma ənənədən təsirlənmək heç də təqlidə aparıb çıxarmamalıdır, Fərəc Fərəcovun bu tipli hekayələrində onun özünəməxsus təşkiyyəti-kəlamı var.Yəni onun təqdid hədəfinə düşər etdiyi mənfi tiplər müasirdövrümüzdə yaşayan adamlardır. İlk növbədə, Fərəc Fərəcovun ən sanballı hekayələrindən biri olan "Papaq"dan başlayaq. Papaq -burada sitmvolik obraz səviyyəsini əks etdirir, Tipinə görə bunu alleqorik hekayə de adlandıra bilərik. Baş papağının xam xəyalları var və o ieteyir ki,daha yüksəklerde qərar tutsun, hər tərəfi görsün, kef çəksin. Amma yiyesi ona deyir ki, o güvəndiyin küləklər, tufanlar sənə xeyir verə bilməz, çünki onlar yıxmaq, dağıtmaq, qan tökmək üçün fürsət axtarırlar. Amma papaq yiyesinin sözüne qulaq asmır. Di gel ki, güvəndiyi külək bir gün onu ayaqlar altına atır. Və sonda papaq etiraf edir ki: "Külək məni yuxarı qaldırıb bütün sirlərimi, sənin bərəndəki bilgilərimi bircə-bircə soruşub öyrəndi. Sonra da o ağacdən bu ağaca, bu dağdan o dağa, şiş qayalara çırpdı. Cəhənnəm əzabı yalan oldu başıma gətirilənlərin yanında...Külək məni buraxıb aradan çıxdı ..Son nəfəsimdi". Bu hekayədə işarə alleqorik vasitə papaq-insan münasibətində reallaşır-müəllif təkə özündən razı, iddialı papağı təqdid etmir. Əsas məsələ papaqdan daha çox insanalara aiddir. İnsanlar arasında da o papaq kimi xam xəyallara qapılan, amma sonu faciəli bitənlər az deyil. Fərəc Fərəcovun digər satirik-yumorostik hekayələrində təqdim olunan mənfi tiplər-Telefon Məzan, Oyunqulu, Cəbi, İsabalə Balaəmi oğlu müasir dövrümüzün tez-tez üzə çıxan yaramaz tiplərdir.

"Müstəqillik və quruculuq siilsiləsindən olan" yazılarda isə bədiiliklə publisistika müstərək addımlayır. Bu yazılarda hadisələrin məkanı birdir-Naxçıvan-orada gədən quruculuq işləri və **YENİ NAXCIVAN**.

Fərəc Fərəcova yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

BƏYƏT

№ 52 (912)

Şahmar Əkbərzadə

AYIRAR BU DÜNYA BİZİ NƏ VAXTSA

Burax inadını, ay ömrüm, günüm
Çəkilər göylərə harayım, ünüm.
Dolaşar qəfildən ömür düşünü, ayırar bu dünya bizi nə vaxtsa.

Dağlayar qəlbini, dağlayar dağ-dağ,
Sinəmdə əcalin çatdığı ocaq.
Tüstüsü gözünü yandırır ancaq,
Üşüdə qəlbini közü nə vaxtsa.

Ha səslən, dağılmaz əbədi yuxum,
Burnunun ucunu göynədən qoxum.
Çarpaz dağlar çəkər sənə yoxluğum,
Çiləyər yarana duzu nə vaxtsa.

Düşər xatirələr yadına bir-bir,
Yanarsan günlərin oduna bir-bir.
Əsər əsim-əsim, titrəyər tir-tir,
Sınar qürurunun dizi nə vaxtsa.

Bəxtin gözələnilməz günlə rastlaşar,
Odun da, közün də Şahmarsızlaşar,
Dadın da, duzun da Şahmarsızlaşar,
Ayırar bu dünya bizi nə vaxtsa.

SƏNİ

Arzumun yoluna çıxan həyatsan,
Dönmərəm köksümdə tonqal da çatsan...
Bilsəm ki, yandırır-yaxsan bir odsan
Yenə gözüm üstə qoyaram səni

Gülüm, könlüm hara, şikayət hara?
Sevinər çəkdiyin çarpaz dağlara
Gündə baxışından alsam min yara
Xeyirxah mələyim sayaram səni.

Öluncə yanında əsir qalaram
Verdiyin əzaba layla çalaram,
Vaxt gələr çevrilib torpaq olaram
Gəlsən hənirtindən duyaram səni.

YOLLAR

Ayaqla torpağın öpüşməsindən
Doğulub böyüyür yollar həyatda.
Tapdana-tapdana min illər boyu,
Ömür qazanıbdır ayaqlar altıda.

Gəlimli-gedimli yol nəsillərin,
ölməz abidəsi, əmanətdir.
Tapdanmaq - insanın şərəfsizliyi,
Tapdanmaq - yolların ləyaqətidir.

İnsan qədəminə tamarzı qalmaq,
Yolların bağına çəkilən dağdır.
Dünyada ayaqlar altıda yaşamaq,
Bircə yollar üçün alçalmaqdır.

ÖZÜN ÖZGƏNİN

Sənin tilsimindən çıxma bilmirəm,
Neyləyim bu eşqi boğa bilmirəm,
Yolundan gözümü yığa bilmirəm,
Gözdağın mənimdir, gözün özgənin.

Öz sevdan özünü qarğışa salıb,
Ömrün qara qalıb, yağışa qalıb,
Taleyin tüstünlə baş-başa qalıb,
Tüstün mənimkidir, közün özgənin.

Şahmara vəfandan cəfan nurludur,
Baharın şaxtalı, yayın qarlıdır,
Həsərin özündən etibarlıdır,
Həsərin mənimdir, özün özgənin.

ÜŞÜDÜ

Sənsiz salamımı almadı dağlar,
Həmdənim, həyanım olmadı dağlar,
Elə köks ötürdü gülğəz yaylaqlar
Yamaclar üşüdü, qaşlar üşüdü.

Məni sənsiz görüb süsən saraldı,
Nərgiz pörşələndi, lalə qaraldı,
Göyü bulud basdı, yeri qar aldı,
Dərələr ah çəkdi, dölşlər üşüdü.

Məni sənsiz görüb ürpeşdi otlar
Əsdi titim-titim titrəşdi otlar,
Bəyaz yaylığını sıxdı buludlar,
Məni sənsiz görüb quşlar üşüdü.

Üzümə baxmadı gədiklər, gülüm,
Mələşdi talada əliklər, gülüm,
Elə oxudu ki, kəkliklər, gülüm,
Qayalar səksəndi, daşlar üşüdü.

Məni sənsiz görüb çağladı bulaq,
Könlümü min yerdən dağladı bulaq,
Körpə cüyür kimi ağladı bulaq,
Gözümün içində yaşlar üşüdü.

HANI

Xoş gördük a yerlər a göylər salam
Gəldim o yerlərdən bir salam alam.
Danış bənövşəli, laləli talam
Ölüb dirildiyim o anım hani.

İlk eşqin qisməti gətirməyirsə
Talada görməsin günahı kimse
Andına eşqinə dönük mənəmsə
Bəs əhdinə vəfalı olanım hani.

Tutulub göylərin qaşı qabağı
Dindirə bilmirəm şahid qovağı
Soruşa bilmirəm ayrılıq çağı
Arxamca gözləri dolanım hani.

Sənsiz bu yerlərdə şirin avazam
Kövrələ-kövrələ axan Arazam
"Yanıq Kəram"yə köklənmiş sazam
Dindirənəm hani, çalanım hani.

QARABAĞSIZ QARABAĞLI

Utanım yerinə ay bulud sənin,
Allahın altında ağ eyləyirsən..
Alışır ciyəri çölün, çəmənin,
Yağışı dənizə səpələyirsən..

Utanım yerinə sənin, ay dəniz,
Susuzlar qoynunda yetmir kamına..
Çayların başını kəsib tər-təmiz,
Dönmüsən suların qəbristanına..

Bu da ki, min illik Türk qəbristanı,
Analar kor oldu ağı deməkdən..
Utanım yerinə, Türk yatağanı,
Gözlərin doymadı Türkü yeməkdən..

Utanım yerinə Misri qilincim,
Tufəng çıxan kimi qınına girdin..

Utanıb-qızarıb sənə güvəncim,
Sən öz qanımıza yerikləyirdin..

Utanım yerinə qoç Koroğlu, din!
Düşmənin kimiydi? - Həsən paşaydı..
"Leş bir yana, baş bir yana" -deyirdin,
Qalağa vurduğun qardaş başıydı..

Utanım yerinə Əmir Teymurum,
Əzdin Bəyazidi, qırdın Tatarı..
Sənin zəfərinlə sındı qürurum,
Yadlara qul oldu yurd balaları..

Şah babam Xətayi, ey Sultan Səlim,
"Çaldıran" deyəndə odlanıram mən..
Əsrlər keçsə də düzəlmir belim,
Sizin yerinizə utanıram mən..

Utanım yerinə ey insan oğlu,
Bir yandan əcəldən fəryad edirsən..
O biri yandan da zirehli, zağlı,
Ölüm silahları icad edirsən..

Bir utanc qurumu qurardım hökmən,
Əgər olmasaydı məni qınayan..
Yerlərdən, göylərdən utanıram mən,
Utanım yerinə, ay utanmayan..!

TƏZƏ NAĞARA

Sitəm görəcəksən ulduzlar sanı,
Bir azdan başına od ələnəcək.
Dodaqlar öpəcək qara zurnanı,
Sənin sənə sifətin sillələnəcək.

Hələ təpər topla, dözümlü yığ hələ,
Qanları coşdurub qaynatmalısan.
Üzünə çırpılan sillələr ilə
Toya gələnləri oynatmalısan.

Bir azdan üstünə düşəcək əllər,
Səni nağaraçı yesir edəcək.
Ağırdan həzz alıb süzən gözəllər
Fəryadın üstündə yallı gedəcək.

Bu alın yazındı, nə küs, nə inci,
Çırtma çatlayacaq qaşında sənin.
Dərdə bax, hamının toyu, sevinci
Qapaza dönəcək başında sənin.

Alın yazısından qaçmayıb heç kim,
Sitəmə sinə gər, qəmə qələm çək!
Yediğin sillələr qorxma əzizim,
Şəninə əskiklik gətirməyəcək.

Qoşa şapalağa dözəcək dərin,
Nalən musiqiyə dönəcək hökmən,
Qəm yemə, nağara, döyülənlərin
Bütün yer üzündə xoşbəxti sənə.

Bəxtəvər başına, sillələ nənə qəm,
Sillələr ömrünə nur ələyəcək.
Dərd mənim dərdimdir, sabah bilmirəm
Kimlər taleyimi sillələyəcək!

48 ÖLÇÜLÜ QADIN PALTARI

Geyimlər görəndə ana, hər dönə
48 ölçüdə qalar gözlərim,
Cibim pullarımın qəbrinə dönər
Titrəyər dizlərim, dolar gözlərim

48 ölçüdə paltar geyərdin,
Kəsər şaxta məni, döyər qar məni.
48 ölçüyə çevrilib dərdin
Vitrindən boylanıb yandırar məni.

İmkanım hər dəfə imkansızlaşar
Baxar 48-lər arxamca dost-dost,
Hamısı əyninə gözəl yaraşar
Niyə birini də alammıram bəs?

Qalıb gözlərimdə murazım mənim
Təsəllim bir şirin gümana qalıb,
Sevinmək qismətim qızım Zöhrənin
Ölçüsü 48 olana qalıb.

Düşər boy- buxunun yadıma hər gün
Boyun gedər-gəlməz yolcusu olub.
Gör neçə ildir ki, əyin-baş ölçün
Dönüb həstərimin ölçüsü olub.

Yazbaşı qar yağar ilk nubarıma ,
Mən səni yazbaşı itirdim, ana
Əyin-başın üçün yığdıqlarıma
Səni son mənzilə ötürdüm, ana

O vaxtdan payım nə, töhfələrim nə?
Oğul yox, ürəyi daş olmuşam mən!
Paltar əvəzinə, sənin əyninə
48 ölçüdə daş almışam mən

48 ölçüdə görşəm hər nəyi,
Nəbzim 48-ə enər anbaan
Uçunub yerindən qopar ürəyim
Sürünər müqəddəs torpağınacan

48 ölüclü qadın paltarı
Tüstümü təpəmdən qalxızır göyə
Gələrəm, üstündə bitən otları
Gözümün yaşıyla əmizdirməyə

Geyimlər-keçimlər gəlməz əyninə ,
Biganə qalmısan, ana hər şeyə.
Vətən torpağını geyib əyninə
Çoxdan qovuşmusan ölçüsüzlüyə.

Geyimlər görəndə ana, hər dönə
48 ölçüdə qalar gözlərim,
Cibim pullarımın qəbrinə dönər
Titrəyər dizlərim, dolar gözlərim

ALLAH AMANDIR

Adamlar itirir adamlığını,
Adam tələk olur, Allah amandır!
Kələklə gələnlər küləklə getmir,
Kələk pələng olur, Allah amandır!

Sürülər mələşir, qoçlar həlləşir
Çaqqal qurda dönür, tülkü şirləşir
Cüllüt qartallaşır, milçək filləşir,
Fillər milçək olur, Allah amandır!

Bülbülün yurduna quzğun tökülür,
Güllərin gözüne millər çəkilir,
Qədim gülüstana sitəm əkilir,
Sitəm çələng olur, Allah amandır!

Səyi bəy eyləyən dastançıya bax,
Bostan tanımayan bostançıya bax,
Pulla böhtan deyən böhtançıya bax,
Böhtan çörək olur, Allah amandır!

Quru didişmədə vaxt batıb gedir,
Hamı xalq-xalq deyir, xalq batıb gedir,
Haqsızın əlində haqq batıb gedir,
Haqlı "xərçəng" olur, Allah amandır!

Hesab çəkiləndə ayrı düz çıxır,
Üzü üzlər görəndə qarı qiz çıxır,
Həqiqət bir anda dönüb fıs çıxır,
Yalan gerçək olur, Allah amandır!

Namərdlər birləşir, mərdlər əyişir,
İmanlar, məbədlər, pirlər dəyişir,
Məqamlar dəyişir, yerlər dəyişir,
İblis mələk olur, Allah amandır!

ƏDALƏT •

29 avqust 2025-ci il

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

№ 32 (2455) 29 avqust 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Dünyanın heç yerində bizim ölkədə olduğu kimi müharibə şəraitində və qısa müddətdə güclü ordu yaradılmayıb. Üstəlik də ölkəmizin 20 faizi işğal altında olub. Belə bir mürəkkəb, siyasi və hərbi şəraitdə qüdrətli ölkə və qüdrətli ordu yaratmaq heç də asan məsələ deyildi. Amma bu çətinliklərə baxmayaraq, onun öhdəsindən Ulu Öndər Heydər Əliyev çox uğurla gəldi. Və onun siyasi xəttini davam etdirən prezident İlham Əliyev isə Azərbaycanı iqtisadi və hərbi cəhətdən da-

larımızın 20 faizi ermənilər tərəfindən işğal olundu. Çünki onların dünyada havadarları, qahmar çıxanları, arxasında duranları çox idi.

Bax belə bir mürəkkəb situasiyada Azərbaycan az qalırdı öz dövlətçiliyini itirsin. Ona görə də xalqın və millətin tələbə ilə Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycana gətirildi və bu xalq, bu millət onu özünə yenidən rəhbər seçdi. Əlbəttə, rəhbər olmaq asan idi, amma ən çətin o idi ki, səni seçən xalqın etimadını, inamını doğruldasan. Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldi

da peşəkarlaşdı və hərbi sirlərə yiyələndi. Bütün bunlar Ali Baş Komandan, prezident İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü və uğurlu siyasət nəticəsində əldə edildi. Ermənilər tez-tez atəşkəsi pozur, sərhəd bölgəsini və eləcə də Qarabağdan yaşayış məntəqələrini müxtəlif tipli artilleriya qurğularından atəşə tuturdular. Artıq 2020-ci il sentyabr 27-də Azərbaycanın səbr kasası tükəndi. Ermənilərin təxribatlarının, hücumlarının və yaşayış məntəqələrimizin atəşə tutulmasının qarşısının alınması üçün Ali

QÜDRƏTLİ ÖLKƏNİN QÜDRƏTLİ ORDUSU

ha da gücləndirdi. Azərbaycan bütün siyasi, iqtisadi və hərbi problemlərini həll edəndən sonra 44 günlük İkinci Qarabağ savaşına başladı.

Azərbaycan öz müstəqilliyini əldə etdikdən sonra hərbi sahədə və ordu quruculuğunda çox böyük islahatlar apardı, yeniliklər həyata keçirdi. Çünki heç kimə sirr deyil ki, 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanda siyasi böhran yaşanmaqla yanaşı, ordu quruculuğunda da heç bir irəliləyiş və inkişaf yox idi. Üstəlik də hakimiyyətdə olan Xalq Cəbhəsi bu sahədə elə bir nailiyyətlər və uğurlar əldə edə bilməmişdi. Bununla yanaşı, siyasi hakimiyyətə gəlmək üçün çəkişmələr, münafişlər davam edirdi. Elə həmin münafişlər nəticəsində biz Kəlbəcəri, Şuşanı, Ağdamı, Füzulinı, Zəngilanı, Qubadlı, Cəbrayılı itirdik. Başqa sözlə demiş olsaq, torpaq-

və qısa zaman kəsiyində Azərbaycanı çətin vəziyyətdən xilas etməyin yollarını axtarıb tapdı. On il ərzində ölkəmiz iqtisadi, hərbi və siyasi cəhətdən sürətlə inkişaf etdi. İlk növbədə ordu quruculuğuna böyük önəm verildi. Və artıq ordu öz gücünü 1994-cü ilin yanvarın əvvəllərində Füzulinin 22 yaşayış məntəqəsini və Horadiz şəhərini azad etməklə dünyaya göstərdi.

Azərbaycanda ordu sahəsində ən böyük uğurlar prezident İlham Əliyevin hakimiyyəti dövründə qazanıldı. Bir daha Azərbaycan Ordusu ən müasir silahlarla, ağır texnika ilə, döyüş maşınları ilə təchiz edildi. Ölkəmiz qardaş Türkiyənin qabaqcıl döyüş taktikasını və manevr üsullarını öyrəndi. Eyni zamanda zabitlərimiz və xüsusi təyinatlılarımız Türkiyədə xüsusi kurs keçərək daha

Baş Komandanın əmri ilə Azərbaycan Ordusu əks hücumla keçdi. Qanlı döyüşlər başladı və ermənilər düşünmədikləri zərbələr aldılar. Belə ki, Azərbaycan ordusu sentyabrın 27-dən 30-na qədər İkinci Qarabağ savaşında Füzulinin və Cəbrayılın 8 kəndini işğaldan azad elədi. Təbii ki, bu döyüşlər elə belə döyüş deyildi. Çünki burada ölüm-dirim mübarizəsi gərdirdi. Hətta ermənilərin havadarları Fransa da, Avropa da ona çalışırdılar ki, döyüşü saxlasınlar və danışıqlara başlasınlar. Amma Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev heç bir təzyiqlərə və təsirlərə məhəl qoymayaraq döyüşün daha sürətlə davam etdirilməsini əmr edirdi. Heç şübhəsiz Azərbaycan ordusu qarşıya qoyulmuş məqsədə çatmaq üçün bütün qüvvələrini və döyüş texnikalarını müharibəyə cəlb etmişdi. Heç kimin ağına gəlməzdi ki, Azərbaycan qısa zaman kəsiyində, daha doğrusu 44 gündə işğal olunmuş torpaqlarının hamısını azad edəcək.

Amma bu xalq, bu millət cənab prezident İlham Əliyevin və Azərbaycan Ordusunun yanında idi. Cənab Prezident də çıxışlarında deyirdi ki, müharibədə qəhrəmanlığı Azərbaycan xalqı göstərir. Çünki biz hamımız bir yumruq kimi birləşməyi bacardığımız bir neçə saatin içinde darmadağın elədi.

Bax, belə ildırım sürətli döyüşlər nəticəsində Azərbaycanın işğal olunmuş yaşayış məntəqələri, qəsəbələri, şəhərləri azad olundu. Cəbrayıl azad olundu!... Had-rut azad olundu!.. Füzuli azad olundu!.. Qubadlı azad olundu!.. Zəngilan azad olundu!.. Şuşa azad olundu!.. Sonradan isə danışıqlar nəticəsində Ağdam, Laçın və Kəlbəcər erməni işğalçıları tərəfindən təmizləndi. Onlar tək torpaqlarımızı, Vətənimizi işğal etməmişdilər, həm də milli-mənəvi dəyərlərimizi əlimizdən almışdılar. 44 günlük tarixi mücadilədə Azərbaycan Ordusu həm torpaqlarımızı azad elədi, həm də işğal olunmuş milli-mənəvi dəyərlərimizi yağı düşmənin əlindən almağı bacardı.

Ermənilərin dönə-dönə dünyaya bəyan etdikləri "Ohanyan səddi" cəmi bir günün içinde Azərbaycan Ordusu, Azərbaycan əsgəri tərəfindən darmadağın edildi. Onlar bu səddi tək Cəbrayıl və Füzuli istiqamətində yox, bütün işğal olunmuş ərazilərimizdə qurmuşdular. Və düşündürlər ki, 30 il belə olub və bundan sonra da bu müdafiə səddi yarılmayacaq. Amma qüdrətli və güclü Azərbaycan Ordusu onların bu sədlərini bayaq dediyimiz kimi, bir neçə saatin içinde darmadağın elədi.

Tarix göstərdi ki, İlham Əliyev kimi Ali Baş Komandanı və prezidenti olan güclü orduya sahib olan ölkənin torpaqlarını işğal altında saxlamaq mümkün deyil. 44 günlük mücadilənin və möhtəşəm qələbənin davamı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 2023-cü il sentyabrın 19-da və 20-də lokal antiterror əməliyyatı ilə başa çatdı. Bu əməliyyat cəmi 23 saat 43 dəqiqə çəkdi.

Əlbəttə, dünyanın hər tarixində 44 günlük İkinci Qarabağ savaşına çox nadir və unikal hadisələrdən biridir. Kənardan heç bir kömək olmadan, maddi və mənəvi dayaq hiss olunmadan Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən, məqsədyönlü siyasəti ilə ordumuz çox möhtəşəm bir qələbə qazandı. Demək olar ki, 44 gün ərzində qısa zaman kəsiyində işğal altında olan torpaqlarımız azad olundu. Üstəlik də 2023-cü ilin sentyabrında keçirilən antiterror əməliyyatı ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tamamilə təmin edildi, Xankəndi, Xocavənd, Xocalı, Əsgəran və digər yaşayış yerlərimiz erməni işğalından azad olundu. Bu, Ali Baş Komandanın, Ordunun və Azərbaycan xalqının möhtəşəm qələbəsi idi!

EMİL FAİQOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MEDIANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

Ədəbiyyatda bir müddətdir Emil Rasimoğlu adında biri peyda olub. Peydahladığı gündən də məşhur olmaq üçün, maneəsiz və pullu çap olunmaq üçün ağına nə gəldi yazır. Özündə "klassik üsullardan" istifadəni özünə prinsip seçib. Daha dəqiq, ayağının tozu ola bilmədiyi ədiblərə palçıq atır. Guya "sağlam tənqid" edir, guya modernizm, postmodernizm örnəyi sərgiləyirlər.

Emil cəmiyyətimizi yaxşı tanıyır və bilir ki, zirvələrə sahib olan ədibləri tənqid edib, aşağılayanlar tez məşhur olur. Örnəyin yazar Kəramət Böyükçöl... Azərbaycanın tanınmış şairi, yazıçısı, ədəbiyyatşünası, tərcüməçisi, şəhid atası Xəlil Rza Ulutürkü tənqid etdi, elə həmin günü də tanınmış biri oldu.

Emil də o yolla irəliləyir. Hədəfindəki şəxslər də Azərbaycan poeziyasında mühüm rol olan ədəbi şəxsiyyətlərdir!

çevirməkdir" -deyə guya fərqli fikir ortala qoyursan!"

Əkrəm Əylisliyə haqq qazandırmaq vətənə xəyanətdir! Bunu ancaq sənin kimi kökündən qopmuşlar bacarar....

Azərbaycanın Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə bütün yaradıcılığı ilə mənsub olduğu millətin yaddaşına hopmuş sənətkar olduğu halda sən onu bəyənmişən: "Dil açanda ilk dəfə "ana" söyləyirik biz, "Ana dili" adlanır bizim ilk dərsliyimiz. İlk mahnımız laylanı anamız öz südüylə, İçirir ruhumuza bu dildə gilegilə." - bu hissə ilə başlayan və ümumilikdə şeir olaraq özündə heç bir sənət, sənətkarlıq mahiyyətini, yaradıcı istehsalı əks etdirməyən, yalnız texnikanın üzərində publisistikanı, populizmi, "tribuna didaktikası"nı... yekun nəticədə kütləvililiyi ifadə edən bir matrealın dərc

"boz ədəbiyyat" adlandırır: "Nə dayanır onun yazdıqlarının bünövrəsində, təməlinde, məğzində, təşkilində? Əlbəttə ki, yalnız publisistik didaktika... şüarçılıq sindiromu... kütlə psixologiyasına, kütlə təfəkkürünə söykənən pafos və fikir harmoniyası. Bu kimi detalların iştirakı ilə yaranan yazı prosesi, bu kimi detallardan ibarət mexanizmin iş prinsipi isə yekunda birmənalı şəkildə ciddi ədəbiyyatı ortaya qoya bilməzdi. Necə ki, ortaya qoya bilməyib!"

Öyrən ay Rasimin oğlu, bu misralar "boz ədəbiyyat" ola bilməzi?

Yaşamaq-yanmaqdır, yanasan gərək, Hayatın mənası yalnız ondadır Şam əgər yanasan, yaşamır demək Onun da həyatı yanmağındadır.

Bəli, bu poeziyanı anlamayan yazar,özünü şair adlandıran kəs, getsin

Bəxtiyar Vahabzadə poeziyanın parlaq ulduzudur, Emil Rasimoğlu, boğazını yırtma!

Məsələn, onun Bəxtiyar Vəhabzadəyə, konkret olaraq onun yaradıcılığına olan "qusma"ları günü gündən artır.

Bu adam təkrarsız şair, alim, vətənpərvər insan olan Bəxtiyar Vahabzadəni gözəndən salmaq niyyəti ilə "Bəxtiyar Vahabzadənin şeirləri ədəbiyyatdan uzaqdır" (11 iyul 2024), "Səməd Vurğun o şeiri yandırır "külə" döndərməsin?" (17.02.25), "Bəxtiyar Vahabzadənin "gizlədilmiş" uğursuzluğu..." (20.08.2025) və sair kimi məqalələrlə Azərbaycan media orqanlarında çap olunub. Bəlkə, Rasimin oğlu kənd uşağıdır, özünü itirib, şairi anlamayıb, ağılna gələni yazıb, ay adını "media" qoyanlar, adını "media kapitanı" qoyanlar, heç sizin vicdanınız, poeziya dərkiniz, dünyasını dəyişmiş böyük bir şairə hörmətinizdəmi yoxdu? Bəxtiyar Vəhabzadənin incik ruhu sizi tərk etməz yəqin ki....

Uzun sözün qısaı,bu gün onun qarşıma çıxan, bir neçə gün əvvəl yazdığı "Bəxtiyar Vahabzadə alim oldu, amma ciddi ədəbiyyat yarada bilmədi" "kələmi" məni yerimdən oynatdı. Dedim cavab yazmasam, Emil kimiləri göbək kimi artır çoxalacaq.

Rasimin oğlu Emil yazır: "Bəxtiyar Vahabzadə bir ömürlük fəaliyyəti, yaşamı dönməndə alim oldu, tədqiqatçı oldu, hərəkatçı oldu, publisist oldu. Amma və lakin gerçək SƏNƏTİ, ciddi ədəbiyyatı, MƏTNİ yarada bilmədi. Yazdığı şeirlər daim ədəbiyyatı addından uzaq oldu..."

Yəqin ki, məşhur olmaq xətinə vicdanını itirmiş Emil hələ də bilmir ki, B.Vahabzadə 60-dan çox şeir kitabının, 10-dan artıq monoqrafiya, 20 poema və 9 pyes, 200-ə qədər elmi-nəzəri və publisistik məqalə, 12 cildde "Əsərləri"n müəllifidir. Həm də senzuralı, nöqtənin -vergölün müzakirəsini aparan sovetlərin ədəbi şurasından keçəndən sonra o əsərlər işıq üzü görüb. O vaxt indiki kimi deyildi kim gəldə, nə gəldi yazsın, 5 manat verib istənilən saytda çap olunsun.

Vahabzadəyə dil uzadan Emil həmin emildir ki, "Daş yuxular" əsəri ilə xalqımızın küreyinə xaincəsinə xəncər saplayan, onu "vəhşi", "qatil" kimi xarakterizə edən Əkrəm Əylislini elə xaincəsinə müdafiə edib: "Daş yuxular" əsərinin öz ideyası var və yazıçı missiyası fəvqə enerji, yaradıcı mexanizm, spesifik ədəbi təfəkkür ümumbəşəri kodlarla məhz o ideyanı təqdim edir. Sevin Əkrəm Əylislini... Əkrəm Əylislini sevmək qanı su yerinə axıtmaq yox, qanı suya

olunmasına Səməd Vurğun niyə qol çəksin, razı olsun, cəhd etsin, niyə çalıssın?"

Emilin bu fikirlərini oxuya-oxuya düşündürəm ki, görən bu niyə öz kəndində qalıb, mal-heyvan saxlayıb həyatını sürdürməyib, özünü zorla "ədəbiyyat cəməsinə" perçim etməyi qarşıya məqsəd qoyub?Görən niyə? Vallah bu düşüncə ilə ilə Mil-Muğan düzündə, lap elə Salyanın Xələc kəndində ferma da yarada bilərdi!

Şairin müasirlərinin onun haqqında yazdığı rəyləri, gözəl fikirləri demirəm, son illər onun yaradıcılığı ilə bağlı araşdırmaları, monoqrafiyaları oxumaq Emilin niyə ağına gəlməyib?

Oxusaydı, bilərdi

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, professor Əlizadə Əsgerli yazır: Bəxtiyar Vahabzadə ana dili, millilik, milli ideya, milli birlik, bütöv Azərbaycan və istiqlal mövzularına, xüsusilə "Gülüstan", "Köklər və budaqlar" kitablarına görə incidilib, onu həbs etmək istəyiblər..."

Bəli, sovet hökumətinin qılincının arxası da kəsdiyi zaman - 1958 -ci ildə

"Öz sivri ucuyla bu lələk qələm, Dəldi sinəsini Azərbaycanın. Başını qaldırdı, Ancaq dambadəm Kəsdilər səsinə Azərbaycan"

misralarını kim söyləyə bilərdi? Vahabzadə bu poemanı yazarkən başını "edam kötüyü"nə qoya biləcək yeganə Azərbaycan şairi idi. Belə ülvə hisslərə sahib şairin poeziyasını Rasimin oğlu

Mil-Muğan düzündün geniş çöllərində mal otarsın!

Rasimin oğlu sonra yazır: Götürək, müzakirələr zamanı tez - tez adı hallanan, hətta çoxları tərəfindən ilahiləşdirilən "Gülüstan" poemasını. sənətkarlıq, yaradıcı laboratoriyanın iş prinsipi, mövzunun novatorluqla mətn halına gətirilməsi, emal olunması... özünü birmənalı olaraq əks etdirmir. O poema sadəcə publisistik ahəng, kütlə təfəkküründən, psixologiyasından yığılan didaktika və pafosdur!"

Emil, gəl sənə məsləhət verim, sən də məsləhətə əməl et: Bu sənənin beyin silklənməsindən qaynaqlanan "qusma"na da kömək edər. Belə baxıram, sən o bəsit "yaradıcılığında" Böyük Bəxtiyara dəfələlə yer ayırmısan, təhqir, tənqid, qızma-qara, şələ-şüvən. Vahabzadə çox baş-başa qalsan, o səni "yeyib bitirəcək", sonra da ...

Məsləhətim tənqidçi, ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru professor Yusif Seyidovun Böyük Bəxtiyar haqqında yazdığı monoqrafiyanı oxu, Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aidə Quliyevanın, ədəbiyyatşünas-alim, dosent Vaqif Allahverdiyevin , filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ələmdar Bayramovun araşdırmalarını oxu , bəlkə bu sənə yetər. Yox bunlar da sənə yetməse filologiya elmləri doktoru, tənqidçi Vaqif Yusiflinin şairimiz haqqında düşüncələrini oxu:

"Qatlayıb dizinin altına qoyar, Alim Bəxtiyarı şair Bəxtiyar.

Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycan klassik poeziyasının bilicisi və tədqiqatçısı idi. Əlbəttə, bütün türk dünyası Bəxtiyar Vahabzadəni böyük şair kimi tanıyır və sevir"-deyib. İlk şeirini Səməd Vurğun olan məclisdə oxuyanda çox həyəcanlı imiş. Şeir bitəndə Səməd Vurğun ayağa qalxır və "Bu cavan oğlan məndən də yaxşı yazır" - deyir. Bunu da biləndən sonra yəqin ki, kosmosun dərinliklərində süzən necə böyük bir ulduza tərəf boğazını cırdığının fərqiində olarsan. Bəxtiyar Vahabzadə 20 Yanvarda general Dubinyanın üzünə tütürən adamdı! Əminəm, indi sağ olsaydı və sənənin bu cizma qaralarını görseydi, heç sən tərəfə baxmadan, başını çevirib gedərdi.

Əntiqə Rəşid

Kadi: "Bu nəticə ilə kifayətlənə bilmərik"

"Qarabağ"ın yarımmüdafiəçisi Kadi Borges UEFA Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsinə vəsiqə qazanmalarını şərh edib.

Q O L . a z xəbər verir ki, braziliyalı futbolçu gərgin

mübarizənin yekununda isteklərinə çatdıqlarını söyləyib:

"Ferensvaroş"la cavab oyunu çox çətin alındı. Belə olacağını gözləyirdik.

Səfərdəki qələbəyə baxmayaraq, rəqib vəziyyəti xeyrinə dəyişməyə çalışırdı. Gərgin mübarizənin sonunda istəyimizə çatdıq".

O, Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsində də azarkeşləri sevindirmək istədiklərini bildirib: "Oyun boyu bizə möhtəşəm dəstək verən azarkeşlərimizə minnətdaram. Onlar bizə çox kömək oldular. Gələcəkdə də qələbələrimizlə onları sevindirmək istəyirik. Bu nəticə ilə kifayətlənə bilmərik. Liqa mərhələsində də uğurla çıxış etmək istəyirik. Bunun üçün vaxtımız var".

Kamilə Babayeva: "Boşanmaq xoşbəxtlikdir"

Aparıcı Kamilə Babayeva müasir ailələrdə yaşanan problemlərdən danışdı.

Adalet.az bildirir ki, oboşanmağı bədbəxtlik yox, xoşbəxtlik adlandırır:

"İnsanlar niyə ailə qurmayana, boşanana bədbəxt kimi baxır? Bunu heç anlamıram.

Əgər ailə qurmamışam, kim deyə bilə ki, mən bədbəxtəm? Axı bunu ümumiyyətlə, məndən başqa kim bilə bilər?!

Boşanmanın bədbəxt hadisə kimi dəyərləndirirlər. İnsanlar var ki, onlar boşanıb xoşbəxt olurlar. Boşanmaq bəzən xoşbəxtlikdirinsanlar onlara necə rahatdır elə yaşayırlar. Bir evdə qız böyüyürsə, 20 yaşı olan kimi "niyə getmirsən" sualı ilə qızı bezdirirlər. Ay insanlar, imkan verin qızlarımız təhsil alsın, bir peşəyə yiyələnsin. Savadlı olsunlar. Onsuzda onlar istədikləri zaman ailə quracaqlar.

Nuşabə Musayeva: "Ailə dağıtmayın!"

Şəxsi həyatı və açıqlamalar ilə gündəm olan Nuşabə Musayeva izləyicilərinin diqqətini cəlbib.

Adalet.az bildirir ki, müğənni qeyri-rəsmi ailə həyatı quran xanımlara səslənib:

"Mən iki dəfə ailə qurmuşam. İkisi də cavan oğlan olub. Yəni heç kəsin həyat yoldaşını özümə ər etməmişəm. Bu gün şou-biznesdə ailə dağıdan qadınlar var. Onlara deyirəm ki, ailə dağıtmayın. Onlar sizin ərleriniz deyil. Ailə dağıdandan yuvası olmur".

Qeyd edək ki, N.Musayevanın bu açıqlaması izləyiciləri tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb.

Əntiqə

Hüsnüyyə Əlizadə və Sənan Aslanoğlu "Carçı" jurnalının baş redaktoru **Gülnarə Əmirquliyevaya, Elşad Qasimova** əzizləri

Gülnarə Yaqub qızı Məmmədovanın

uzun sürən xəstəlikdən vəfatına görə kədərli vəziyyətlərini bildirir, mərhumun doğmalarına və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS

Baş redaktor:
İradə TUNCAY

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnməmiş və "Son dakika" MMC Neşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 saylı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 h/h

Müxbir hesab: 0137010001994

S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:

38070019411100451111 VOEN: 1300456161

İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "AZƏRBAYCAN" neşriyyatı, 6-cı mərtəbə.

Telefon: 538-05-50, 538-51-31. 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru

adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 1500

Sifariş: 243

Çapa imzalanmışdır:

28.08.2025

ƏDALƏT •

29 avqust 2025-ci il